

ဖက်ဒရယ်စနစ်များရှိ အမျိုးသား(အထက်)လွှတ်တော်များ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ဖက်ဒရယ်စနစ်များရှိ အမျိုးသား(အထက်)လွှတ်တော်များ၏ အခန်းကဏ္ဍ

Thibaut Noël

International IDEA

စတွန်းစ်ဘောက်

SE- ၁၀၃၃၄၊ စတော့ဟုမ်းမြို့

ဆွီဒင်နိုင်ငံ

ဖုန်းနံပါတ် - +၄၆ ၆၉၈၃၇၀၀

အီးမေးလ် - info@idea.int

ဝဘ်ဆိုဒ် - www.idea.int

© ၂၀၂၂ခုနှစ် ၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့

International IDEA က ထုတ်ဝေသော စာအုပ်စာတမ်းများသည် အမျိုးသားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ရည်ရွယ်ချက်များ ကင်းရှင်းပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသော ရှုမြင်ပုံများသည် International IDEA အဖွဲ့၏ ရှုမြင်ပုံများကိုလည်းကောင်း၊ ဘုတ်အဖွဲ့၏ ရှုမြင်ပုံများကိုလည်းကောင်း၊ ကောင်စီဝင်များ၏ ရှုမြင်ပုံများကိုလည်းကောင်း ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။

တတိယပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ ပိုင်ဆိုင်သော ရုပ်ပုံ ဓာတ်ပုံများမှတစ်ပါး ဤစာတမ်း အီလက်ထရောနစ်မှုကို Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 (CC BY-NC-SA 3.0) လိုင်စင်ဖြင့် ရယူနိုင်ပါသည်။ ငွေကြေးရယူ ရောင်းချရန်မဟုတ်ပါက အရင်းအမြစ် ရည်ညွှန်းချက်ကို မှန်ကန်စွာဖော်ပြပြီး မိတ္တူကူးယူခြင်း၊ ဖြန့်ချိခြင်း၊ ပေးပို့ခြင်းများ အပြင် ဖြတ်တောက်၍ပြန်လည်ပေါင်းစပ်ခြင်း၊ ဆီလျော်အောင်ပြုပြင်ခြင်းများကို လွတ်လပ်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ လိုင်စင်ဖြင့်ပင်ဆက်လက်၍ ဖြန့်ချိရမည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်ကိုမူ လိုက်နာရပါမည်။ နောက်ထပ်သိရှိလိုသည်များရှိပါက အင်တာနက်လိပ်စာ <<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>>ရှိ Creative Commons ဝက်ဘ်ဆိုက်တွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။

International IDEA

စတုန်းစံဘော့ဂ်

SE - ၁၀၃၊ ၃၄ စတော့ဟုမ်း

ဆွီဒင်နိုင်ငံ

ဖုန်းနံပါတ် - +၄၆ ၆၉၈၃၇၀၀

အီးမေးလ် - info@idea.int

ဝဘ်ဆိုဒ် - <<http://www.idea.int>>

စာအုပ်ဒီဇိုင်းနှင့် စာမျက်နှာခင်းကျင်းစီစဉ်ပုံ - International IDEA

ISBN : 978-91-7671-585-7 (PDF)

DOI : <<https://doi.org/10.31752/idea.2022.63>>

မာတိကာ

နိဒါန်း ၂

အခန်း (၁)

ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို အဘယ်ကြောင့်
လိုအပ်ရသနည်း။ ၅

အခန်း (၂)

ဖက်ဒရယ်ပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အထက်လွှတ်တော်နှင့်
ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်း..... ၇

အခန်း (၃)

ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် အထက်လွှတ်တော်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ ၉

၃.၁။ အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်သည့်
နယ်မြေအစုအဖွဲ့များ ၉

၃.၂။ အထက်လွှတ်တော်များ၏ အရွယ်အစား ၁၄

၃.၃။ အထက်လွှတ်တော်များတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာခွဲဝေမှု ၁၅

၃.၄။ အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်ရွေးချယ်(ရွေးကောက်)
သည့် နည်းလမ်းများ..... ၁၈

၃.၅။ အမျိုးသမီးများနှင့် ဘေးဖယ်ခံအုပ်စုများ၏ ကိုယ်စားပြုမှု... ၂၆

၃.၆။ အထက်လွှတ်တော်များ၏ သက်တမ်းနှင့် ရွေးကောက်
(ရွေးချယ်)ပွဲ စက်ဝန်း ၂၉

အခန်း (၄)

အအထက်လွှတ်တော်များ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ ၃၂

၄.၁။ အထက်လွှတ်တော်များအတွက် ခွင့်ပြုထားသော
ဗီတိုအာဏာအမျိုးအစား ၃၂

၄.၂။ ဥပဒေပြု အာဏာများ ၃၄

၄.၃။ အထက်လွှတ်တော်၏ အခြားအာဏာများ..... ၄၀

အခန်း(၅)

အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ	၄၇
၅.၁။ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပေးပို့ညှိနှိုင်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်.....	၄၈
၅.၂။ ပူးပေါင်းဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ.....	၅၀
၅.၃။ ဖျက်သိမ်းခြင်း	၅၂
၅.၄။ ပူးတွဲအစည်းအဝေးများ	၅၄
၅.၅။ အောက်လွှတ်တော်က လွှမ်းမိုးပယ်ဖျက်ခြင်း	၅၆
၅.၆။ ဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်သော အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုး.....	၅၈

အခန်း(၆)

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများရှိ အထက်လွှတ်တော် နမူနာများ.....	၆၄
ကိုးကားစာရင်း	၇၃
ကျေးဇူးတင်လွှာ	၇၅
စာရေးသူအကြောင်း	၇၆
International IDEA အကြောင်း.....	၇၇

နိဒါန်း

ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အစိုးရအဆင့်အသီးသီးကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ခွဲဝေပေးသည့် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အစီအမံတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် တိုင်းပြည်၏ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ (ဥပမာ- ပြည်နယ်၊ တိုင်း၊ စီရင်စု၊ ဒေသခွဲ(Länders) ဒေသစိတ်နယ်မြေ(Cantons) စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိသော နယ်နိမိတ်ထင်ထင်ရှားရှား သတ်မှတ်ထားသည့် နယ်မြေ၊ ဒေသများ)ကို အချို့သော မူဝါဒနယ်ပယ်များတွင် အတိုင်း အတာတစ်ခုထိ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်(သို့မဟုတ်) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရရှိစေရန် အာမခံချက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြားသော အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်မှာ အတူတကွပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အတူတကွ ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများသည် ဖက်ဒရယ်အဆင့်၊ သို့မဟုတ် ဗဟို(ပြည်ထောင်စု)အဆင့်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာ၌လည်း ကိုယ်စားပြုခွင့်၊ ပါဝင်ခွင့်ရခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအများစုတွင် ထိုသို့ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းကို ဖက်ဒရယ်(ပြည်ထောင်စု) အဆင့်၌ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်ထားရှိခြင်း (ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း) ဖြင့် ဖော်ဆောင်လေ့ရှိကြပြီး ထိုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်အနက် ပြည်သူ့(အောက်)လွှတ်တော်က ပြည်သူများကို ကိုယ်စားပြုကာ အမျိုးသား(အထက်)လွှတ်တော်က ပြည်နယ်၊ ဒေသများကိုတစ်နည်း၊ တစ်ဖုံအားဖြင့် ကိုယ်စားပြုသည်။^၁ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု

၁ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တို့တွင် ဖက်ဒရယ်နယ်မြေ/ဒေသခွဲအဆင့်၌လည်း လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းကို လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ အာဂျင်တီးနား၊ ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် အချို့သောပြည်နယ်များ၌ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ပါဝင်သော ပြည်နယ်အဆင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ ဖွဲ့စည်းထားသည်။

အားလုံးနီးပါးတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိကြသော်လည်း အမျိုးသား (အထက်) လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ သိသိသာသာ ကွဲပြားမှုရှိရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုလုံး အတိုင်းအတာတွင် အမျိုးသား (အထက်) လွှတ်တော်၏အခန်းကဏ္ဍမှာ မတူညီကြသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ထိုအချက်ကြောင့် ဖက်ဒရယ် (ပြည်ထောင်စု) အဆင့် ဥပဒေပြုရေးအပေါ်တွင် ပြည်နယ်၊ ဒေသများ၏ လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းမှာ အထက်လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ ဒီဇိုင်းအပေါ်တွင် များစွာမူတည်လျက်ရှိသည်။

ဤစာတမ်းတွင် ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံဒီဇိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာထားသော်လည်း အချို့သော ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုများတွင် ဖက်ဒရယ်အဆင့် အင်စတီကျူးရှင်းများ၌ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်နှင့် ကိုယ်စားပြုခွင့် (အတူတကွ - ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်း) ကို အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ စတုတ္ထမြန်မာပြည် အင်စတီကျူးရှင်းများ နှင့်/သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် အရပ်ဖက်ဌာနတို့ ကဲ့သို့သော အခြားဖက်ဒရယ်အင်စတီကျူးရှင်းများ အစရှိသည့် မတူညီသော ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာအစီအမံများမှတစ်ဆင့်လည်း အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည်ကို သတိပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထို့ပြင် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဖက်ဒရယ်အခြေခံ ဥပဒေများသည် အစိုးရအဆင့်အသီးသီးကြားတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ရှိစေရန် ပံ့ပိုးပေးနိုင်သော အစိုးရဌာနများကြား လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု အစီအမံများ၊ သို့မဟုတ် အင်စတီကျူးရှင်းများကိုလည်း ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ယင်းက ဖက်ဒရယ်အဆင့်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာ၌ ပြည်နယ်/ဒေသများလည်း ပါဝင်ခွင့်ရစေမည့် ချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်း တစ်ရပ်ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။

အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်စနစ်ပုံစံနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အရေးကြီးသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများအနေနှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်မှု ပေါ်ပေါက်စေရေးအတွက် အထက်လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ပတ်သက်၍ သဘောတူညီမှုရရှိရန်လိုအပ်ပြီး ကွဲပြားခြားနားသော အခြေခံဥပဒေဒီဇိုင်းအမျိုးမျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် အဓိကထား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် နည်းလမ်းများကို အလေးပေးဖော်ပြထားကာ ထိုမတူညီသော နည်းလမ်း

ဤစာတမ်းတွင် အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်
စနစ်ပုံစံရေးဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်း
စဉ်းစားရမည့် နည်းလမ်းများကို
အလေးပေးဖော်ပြထားကာ
ထိုမတူညီသော နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနှင့်
ပတ်သက်ပြီး နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဆန်းမှု
အပေါ်အခြေခံထားသည့်
ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်တစ်ရပ်ကိုလည်း
ဖော်ပြထားသည်။

အမျိုးမျိုးနှင့်ပတ်သက်ပြီး နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဆန်းမှုအပေါ်အခြေခံထားသည့်
ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်တစ်ရပ်ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤစာတမ်းကို ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် အထက်လွှတ်တော်တစ်ရပ်
ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရန်လိုအပ်သည့် အဓိက အကြောင်းရင်းများနှင့် ထိုသို့ဖွဲ့စည်း
ရာတွင် ရင်ဆိုင်ရနိုင်သည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ခြုံငုံဖော်ပြခြင်းဖြင့် စတင်ထားပါ
သည်။ အခန်း(၂) တွင် ဖက်ဒရယ်ပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အထက်လွှတ်တော်
ကိုထိန်းကျောင်းမည့် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ညှိနှိုင်း
ရာတွင် အဓိကထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အချက်များကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထား
ပါသည်။ အခန်း(၃)မှာမူ အထက်လွှတ်တော်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံကို အဓိကထား
လေ့လာထားသည်။ အခန်း(၄)တွင် အထက်လွှတ်တော်များ၏ တာဝန်ဝတ္တရား
များအား နှိုင်းယှဉ်ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်တစ်ရပ်ကို ဖော်ပြထားပြီး အခန်း(၅)တွင်
ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား သဘောထားကွဲလွဲ
မှုများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းထားသည့်
မတူညီသောအစီအမံအမျိုးမျိုးကို လေ့လာဖော်ထုတ်ထားသည်။ နောက်ဆုံး
အခန်းတွင်မူ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအသီးသီးရှိ အထက်လွှတ်တော်များကို
နှိုင်းယှဉ်ပြထားသော ဇယားတစ်ခုကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင် ‘အောက်လွှတ်တော်’ နှင့် ‘ပြည်သူ့လွှတ်တော်’ ဟူသော
ဝေါဟာရများသည် ပြည်သူများကို ကိုယ်စားပြုရန်ရည်ရွယ်ပြီး တိုက်ရိုက်
ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကိုရည်ညွှန်း
ပါသည်။ အထက်လွှတ်တော်နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ဟူသော အသုံးအနှုံး
များမှာမူ ပြည်နယ်/ဒေသများကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် ကိုယ်စားပြု ရန်ရည်ရွယ်
သည့် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားခြင်း ဟုတ်ကောင်းမှဟုတ်မည်
ဖြစ်သော ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

အခန်း (၁)

ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို
အဘယ်ကြောင့်လိုအပ်သနည်း

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို ဖွဲ့စည်းရသည့် အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ ဖက်ဒရယ် (ပြည်ထောင်စု) အဆင့်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရာ၌ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအနေဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်နှင့် ကိုယ်စားပြု ခွင့် ရရှိစေရေးပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်း အတာနှင့် သက်ရောက်မှုရှိမည့် ဘုံအရေးကိစ္စများအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ် ရာတွင် ပြည်နယ်/ ဒေသခွဲများသည်လည်း ပါဝင်ပြောဆိုဆွေးနွေးခွင့် ရှိမည် ဖြစ်သည်။

အတူတကွပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအပြင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များသည် တစ်ပြည်ထောင် နိုင်ငံများတွင်ကဲ့သို့သော အခြားလုပ်ဆောင်ချက်များကိုလည်း ဆောင်ရွက် ကောင်း ဆောင်ရွက်ရနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အောက်လွှတ်တော်နှင့်မတူညီ သော ရွေးကောက်ပွဲစည်းမျဉ်းများနှင့် လွှတ်တော်သက်တမ်းတို့ ရှိနေပါက အထက်လွှတ်တော်တစ်ရပ်သည် ဥပဒေပြုရေးတွင် အားလုံးပါဝင်မှုရှိရေးကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သလို ဥပဒေ၊ မူဝါဒများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးငြင်းခုံနိုင် မည့် နောက်ထပ်စည်းဝေးရာ နေရာတစ်ခုလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် အောက်လွှတ်တော်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတို့တွင် လူများစုအပေါ် ထပ်တိုး ထောက်ပြ၊ ထိန်းကျောင်းခြင်းများကိုလည်း လုပ်ဆောင်နိုင်စေပါသည်။

သို့ရာတွင် အထက်လွှတ်တော်တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင် သည့် စိန်ခေါ်မှုများလည်းရှိပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ မတူညီသည့် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ရှိနေခြင်းကြောင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာ၌ နှောင့်နှေးခြင်း၊

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို ဖွဲ့စည်းရသည့် အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ ဖက်ဒရယ် (ပြည်ထောင်စု) အဆင့်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရာ၌ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအနေဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်နှင့် ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိစေရေးပင်ဖြစ်သည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်ဘဲ ဝိရောဓိဖြစ်ခြင်းတို့နှင့် ကြုံရနိုင်သည်။ ထို့ပြင် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ အဓိကလူများစုအနေနှင့် ဥပဒေအတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရန်၊ အပြောင်းအလဲများဖော်ဆောင်ရန် ပို၍ခက်ခဲနိုင်ပြီး မူလအခြေအနေ၌ ရပ်တံ့နေခြင်းမျိုးနှင့် ကြုံရနိုင်ခြေလည်းပိုများသည်။ အများပြည်သူအနေနှင့်လည်း မူဝါဒရေးရာ ကျရှုံးမှုများအတွက် မည်သူ့တွင်တာဝန်ရှိသည်ဟု ဝေဖန်ထောက်ပြရန် ခက်ခဲစေနိုင်သည်။ အကယ်၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်သည် ရွေးကောက်ပွဲစည်းမျဉ်းများနှင့် သက်တမ်းများပါ တူညီနေပါက အထက်လွှတ်တော်တစ်ခုရှိနေခြင်းကြောင့် မူဝါဒအကောင်အထည်ဖော်မှုအပိုင်းတွင် မလိုအပ်ပဲ နှစ်ကြိမ်၊ နှစ်ခါဆောင်ရွက်မိခြင်း၊ လိုအပ်သောရလဒ်ရရှိရန် အကန့်အသတ်ရှိနေခြင်းတို့နှင့်လည်း ကြုံရနိုင်သေးသည်။ လုပ်ငန်းလည် ပတ်ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း အထက် လွှတ်တော်တစ်ရပ်ရှိနေခြင်းကြောင့် ဘဏ္ဍာငွေ အပိုကုန်ကျခြင်းမျိုး ရှိနိုင်သည် (Bulmer 2014)။

အခန်း (၂)

ဖက်ဒရယ်ပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အထက်လွှတ်တော်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်း

ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံတစ်ရပ်ဆီသို့ လျှောက်လှမ်းရာတွင် အထက်လွှတ်တော်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများကို အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်အစီအစဉ်၏ အခြားသောကဏ္ဍများနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း သင့်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်စီရင် ပိုင်ခွင့် (ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်) အတိုင်းအတာနှင့် ချိတ်ဆက်၍ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး ရမည်ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုတွင် ပြည်နယ်/ဒေသ ခွဲများ ပါဝင်ဆွေးနွေးမှု အားကောင်းခြင်းသည် ယင်းပြည်နယ်များ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ ရရှိရေးအတွက် မတူညီသောနည်းလမ်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည် (International IDEA 2020)။ ထိုအရေးကိစ္စနှစ်ခု သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်နေပြီး သီးခြားဆီ ဆွေးနွေး၍ မဖြစ်နိုင်ပါ။ အထူးအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှု များတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများအနေဖြင့် ဥပဒေပြုရေးတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ များယူရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ် တွင် ၎င်းတို့၏ပူးပေါင်းပါဝင်မှု အတိုင်းအတာတို့ကြားတွင် မည်ကဲ့သို့အပေး အယူလုပ် ချိန်ညှိယူရမည်ဆိုသည်ကို စဉ်းစားသုံးသပ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ ခွဲဝေခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အငြင်း ပွားမှုတစ်စုံတစ်ရာ ရှိလာပါက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း ရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် ဥပမာအားဖြင့် အငြင်း ပွားနေသော မူဝါဒနယ်ပယ်များကို ဖက်ဒရယ်အဆင့်အစိုးရ၏ အထူးသီးသန့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အောက်တွင်ထားရှိပြီး အပြန်အလှန်အနေဖြင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ များအား အထက်လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် ဖက်ဒရယ်အဆင့်ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်း

အထက်လွှတ်တော်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများကို အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်အစီအစဉ်၏ အခြားသောကဏ္ဍများနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းသင့်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ
ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုတွင် ပါဝင်နေသူ
များသည် အထက်လွှတ်တော်၏
ဖွဲ့စည်းပုံကို ၎င်း၏အာဏာနှင့်
တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်လည်း
ချိတ်ဆက်ပြီး ဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။

စဉ်တွင် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ကို အာမခံချက်ပေးခြင်းမျိုး
ဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်ပါသည် (Bisarya and Noël 2021)။

ထိုသဘောတရားအတိုင်းပင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဆွေးနွေး
ညှိနှိုင်းမှုတွင် ပါဝင်နေသူများသည် အထက်လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံကို ၎င်း၏
အာဏာနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်ပြီး ဆွေးနွေးသင့်ပါ
သည်။ အထက်လွှတ်တော်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်များ ရွေးချယ်ပုံနည်းလမ်း
သည် အထက်လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားပြုမှု၊ ၎င်းနှင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏
အင်စတီကျူးရှင်းများအကြား ချိတ်ဆက်မှုအတိုင်းအတာနှင့် ၎င်း၏ ဒီမိုကရေစီ
နည်းကျ တရားဝင်မှုတို့အပေါ် သိသိသာသာ အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သည်။
အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ရွေးချယ်မှုပုံစံသည် အထက်လွှတ်တော်၏ အာဏာ
အတိုင်းအတာနှင့်ချိတ်ဆက်နေလေ့ရှိသည်။ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်
သော အထက်လွှတ်တော်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအာဏာ
အားကောင်းနိုင်ခြေများပြီး သွယ်ဝိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော အထက်
လွှတ်တော်များမှာမူ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသည့် အောက်
လွှတ်တော်လောက် အာဏာမရှိခြင်းမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အခန်း (၃)

ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် အထက်လွှတ်တော်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ

အထက်လွှတ်တော်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် မတူညီသော အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးအတွက် ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ရန် လိုအပ်ပြီး အဓိကအားဖြင့် (၃.၁) အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်သည့် နယ်မြေအစုအဖွဲ့များ၊ (၃.၂) အထက်လွှတ်တော်များ၏အရွယ်အစား၊ (၃.၃) ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ခွဲဝေမှု၊ (၃.၄) ကိုယ်စားလှယ်ရွေးချယ်မှုပုံစံ၊ (၃.၅) အမျိုးသမီးများနှင့် ဘေးဖယ်ခံ အုပ်စုများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် (၃.၆) အထက်လွှတ်တော်သက်တမ်းတို့ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းတွင် အဆိုပါတစ်ခုချင်းစီကို အစဉ်လိုက်ဆွေးနွေးသွားပါမည်။

၃.၁။ အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်သည့် နယ်မြေအစုအဖွဲ့များ

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု အားလုံးနီးပါးတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိသော်လည်း အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်သည့် နယ်မြေအစုအဖွဲ့များမှာမူ အမျိုးမျိုးကွဲပြားပါသည်။ ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော် အများစုကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းလေ့ရှိသော်လည်း အချို့သော အထက်လွှတ်တော်များတွင် အခြားသော နယ်မြေအစုအဖွဲ့အမျိုးအစားများ ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခြင်းမျိုးလည်း ရှိသည်။

အထက်လွှတ်တော်တွင် မည်သည့်နယ်မြေအစုအဖွဲ့များ ကိုယ်စားပြုပါဝင်မည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် နှိုင်းယှဉ်ချိန်ထိုးကြည့်စရာ လက်တွေ့ကျင့်သုံးနေသောပုံစံများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော်အများစုကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းလေ့ရှိသော်လည်း အချို့သော အထက်လွှတ်တော်များတွင် အခြားသော နယ်မြေအစုအဖွဲ့အမျိုးအစားများ ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခြင်းမျိုးလည်း ရှိသည်။

- *ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ရပ်တွင် အတူတကွပူးပေါင်း အုပ်ချုပ်ခွင့် အာမခံချက်ပေးရန်ရည်ရွယ်သော ကိုယ်စားပြုမှုအတွက် ဘုံအခြေခံအကျဆုံးမှာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံအများစု၌ အထက်လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ တစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းကြသည်။ ဥပမာပြရလျှင် သြစတြေးလျ၊ ဂျာမနီ၊ နီပေါနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ဖြစ်သည်။*
- *ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများနှင့် အထူးပိုင်နက်နယ်မြေအစုအဖွဲ့များ - အချို့ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ တစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်သာမက အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်/ ပိုင်နက်အဆင့်အတန်းရှိသော ပိုင်နက်နယ်မြေများမှ ကိုယ်စားလှယ်ဖြင့် ပါ ဖွဲ့စည်းကြသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော ပိုင်နက်နယ်မြေ အစုအဖွဲ့များမှာ တိုင်းပြည်အတွင်းရှိ အခြားသော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ များနှင့်မတူသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အစီအမံများ ခွင့်ပြုခံထားရသည့် နယ်မြေများ ဖြစ်ကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ် ၂၈ ခုလုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်သာမက ပြည်နယ်ဥပဒေပြု လွှတ်တော်ရှိသော ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ပါ ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထိုပြည်ထောင်စုနယ်မြေများမှာ ပြည်နယ်များ လောက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်စီရင်ပိုင်ခွင့် မရရှိသော်လည်း ဖက်ဒရယ် အစိုးရ၏ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်လည်း အပြည့်အဝမရှိသော နယ်မြေများ ဖြစ်သည်။ အာဂျင်တီးနားတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို စီရင်စု ၂၃ ခုလုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များအပြင် အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ခံစားရရှိထားသော မြို့တော်ဗျူနိုအေရီးစ်မှ ကိုယ်စားလှယ်ဖြင့်ပါ ဖွဲ့စည်း ထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ၊ အမျိုး သားလွှတ်တော်ကို ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း ၁၄ ခုမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ၊ တိုင်းတို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်း သည်။ ထို့ပြင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာစုစုပေါင်း၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို စစ်တပ် အတွက် သီးသန့်ဖယ်ထားပေးရသည် (၂၀၀၈ မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၄၁)။*
- *ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများနှင့် အခြားဒေသခွဲအဆင့် အစိုးရများ - တောင် အာဖရိကတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို စီရင်စု ၉ စုစီမှ ကိုယ်စားလှယ်*

များနှင့် ဒေသတွင်းအစိုးရများမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ ဒေသတွင်းအစိုးရများသည် တောင်အာဖရိကဒေသတွင်း အစိုးရများ အားလုံးပါဝင်သည့် အသင်းတစ်သင်းဖြစ်သော တောင်အာဖရိက ဒေသတွင်း အစိုးရအသင်းမှတစ်ဆင့် ကိုယ်စားပြုခွင့်ရကြသည်။ ၎င်း အစိုးရအသင်းသည် အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၁၀ ဦးစာ နေရာရရှိပြီး ထိုကိုယ်စားလှယ်များသည် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေး ငြင်းခုံမှုများတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်သော်လည်း မဲပေးခွင့်တော့ မရှိ ပေ။ ထိုကဲ့သို့သော အစီအမံထားရှိခြင်းကြောင့် ဒေသတွင်းအစိုးရများ သည် ၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်နှင့် အခက်အခဲများကို ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြု လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ သိရှိအောင် ဆွေးနွေးပြောဆိုခွင့် ရရှိကြ သည်။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံဖြစ်သော စပိန်နိုင်ငံတွင် အထက် လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲအဆင့်အစိုးရ အသီးသီး (ဥပမာ - ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း ၁၇ ခုနှင့် စီရင်စု ၅၀) မှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အထူးပိုင်နက်နယ်မြေအစုအဖွဲ့ ၂ ခု (ဥပမာ - အခြားနိုင်ငံထဲသို့ ရောက်ရှိနေသော စပိန်ပိုင်နယ်နယ်မြေ ဆူတြာနှင့် မလီယာ)မှ ကိုယ်စားလှယ်များတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။

- *ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများနှင့် လူဦးရေအားလုံး* - မက္ကဆီကိုတွင် အထက် လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ် ၃၂ ခုမှ ကိုယ်စားလှယ် ၉၆ ဦးနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ကို မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုတည်းအဖြစ်ထားရှိပြီး ရွေးကောက်တင်မြှောက် သော တိုင်းပြည်လူဦးရေအားလုံး၏ ကိုယ်စားလှယ် ၃၂ ဦးတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ ကိုယ်စားလှယ်များက အထက် လွှတ်တော်အဖွဲ့ဝင်များအားလုံး၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း ရှိသော်လည်း ဤ ကဲ့သို့သော အစီအမံမျိုးက ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများ တွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ လွှမ်းမိုးသက်ရောက်နိုင်မှုကို လျော့ကျ စေနိုင်သည်။
- *ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများနှင့် ဖက်ဒရယ်အဆင့်အုပ်ချုပ်ရေး* - မလေးရှား နိုင်ငံတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများမှ ကိုယ်စားလှယ် ၂၆ ဦးနှင့် ဖက်ဒရယ်(ပြည်ထောင်စု) ဝန်ကြီးချုပ်၏ အကြံပြုချက် (ဥပမာ- ဥပဒေအရလိုက်နာရမည့် ညွှန်ကြားချက်များ)အရ တိုက်ရိုက်

ရွေးကောက်ခံမဟုတ်သော စည်းမျဉ်းခံဘုရင်ကခန့်အပ်သော အဖွဲ့ဝင် ၄၄ တို့ဦးဖြင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းသည်။ ဤကဲ့သို့သော အစီအမံမျိုးသည် အတူတကွ ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်မှုကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော နည်းလမ်းတစ်ရပ် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် အထက်လွှတ်တော်အမတ်အများစုမှာ ဖက်ဒရယ်အဆင့်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များက ခန့်အပ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများကို ကိုယ်စားပြုရန် ရည်ရွယ်ချက်မရှိဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများသည် အထက်လွှတ်တော်တွင် လူများစုမဟုတ်သဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုရေးတွင် လွှမ်းမိုးသက်ရောက်နိုင်စွမ်း အကန့်အသတ်ရှိနေမည်လည်း ဖြစ်သည်။

- ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများနှင့် သီးခြားလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ - ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနားတွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ၂ ခု (ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနား ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆပ်စခါရီပက်ဗလစ်) မှ စုစုပေါင်း ကိုယ်စားလှယ် ၁၅ ဦး ဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ အခြေခံဥပဒေက တိုင်းပြည်အတွင်းရှိ အဓိကတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ၃ ခုအတွက် တိတိကျကျ ညီတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုမှုကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။ ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနား ပြည်ထောင်စုမှ ကိုယ်စားလှယ် ၁၀ ဦးတွင် ၅ ဦးမှာ ခရိုအေးရှား(ခရို.) လူမျိုးများဖြစ်ကာ ၅ ဦးမှာ ဘော့စနီးယားလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ဆွတ်စခါရီပက်ဗလစ်မှ ကိုယ်စားလှယ် ၅ ဦးမှာမူ ဆွတ်လူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ ဤအစီအမံအရ အဓိကမျိုးနွယ်စု ၃ ခုလုံးနှင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ၂ ခု လုံးတို့သည် အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤကဲ့သို့သော အစီအမံမျိုးတွင် အဓိကအားနည်းချက် ၂ ခုရှိသည် (က) အထက်လွှတ်တော်တွင်ချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ အကျိုးစီးပွားထက် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများပေါ်တွင်သာ အခြေခံခြင်းမျိုး ဖြစ်နိုင်ခြင်းနှင့် (ခ) အခြားလူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများမှာ အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုခွင့် မရရှိခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံတွင် အထက်လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများနှင့် တိုင်းပြည်အတွင်းရှိ အဓိကဘာသာစကား ၂ မျိုး ပြောဆိုသူများကို ကိုယ်စားပြုသည့် ကိုယ်စားလှယ် ၆၀ ဦးဖြင့်

ဖွဲ့စည်းသည်။ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၆၀ အနက် ၂၉ ဦးကို ဖလန်ဒါ လူမျိုးပါလီမန်မှ သို့မဟုတ် မြို့တော်ဘရက်ဆဲလ်ဒေသပါလီမန်၏ ဒက်ချ် ဘာသာစကားပြော ကိုယ်စားလှယ်များထဲမှ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခံ မဟုတ်သောနည်းလမ်းဖြင့် ရွေးချယ်ပြီး ၁၀ ဦးကို ပြင်သစ်လူမှုအသိုင်း အဝိုင်း ပါလီမန်၊ ၈ ဦးကို ဝယ်လ်လွန်းဒေသ ပါလီမန်၊ ၂ ဦးကို မြို့တော် ဘရက်ဆဲလ်ဒေသပါလီမန်၏ ပြင်သစ်စကားပြောအုပ်စုမှ၊ ၁ ဦးကို ဂျာမန် စကားပြော အသိုင်းအဝိုင်းပါလီမန်မှ အသီးသီးရွေးချယ်ပြီး ၆ ဦးကို ဖလန်ဒါဘာသာစကားပြောအုပ်စုမှ အထက်လွှတ်တော် အမတ်များက ခန့်အပ်ကာ ကျန် ၄ ဦးကိုမူ ပြင်သစ်ဘာသာစကားပြောအုပ်စုမှ အထက် လွှတ်တော်အမတ်များက ခန့်အပ်သည် (ဘယ်လ်ဂျီယံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၆၇)။

- တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ - ခြွင်းချက်အနေဖြင့် ဘော့စနီးယားတွင် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်ကို လူမျိုး (nation)၊ နိုင်ငံသား (nationalities) နှင့် ပြည်သူများဟူသောအုပ်စု ၃ စုမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်း သည်။ အုပ်စုတစ်စုစီသည် အထက်လွှတ်တော်တွင် အနည်းဆုံး ကိုယ်စားလှယ်တစ်နေရာ ကိုယ်စားပြုခွင့်ရကြပြီး ၎င်းတို့၏ လူမျိုးစု လူဦးရေ ၁ သန်းစီတိုင်းအတွက် ကိုယ်စားလှယ် ၁ နေရာစာ ထပ်တိုး ရရှိကြသည်။ ဤအစီအမံအရ အထက်လွှတ်တော်သည် နယ်မြေအစု အဖွဲ့/ဒေသများထက် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများကို ကိုယ်စားပြုသည့် နေရာတစ်ခုသဖွယ် ပို၍ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင် ဤအစီအမံအရ တိုင်းပြည်အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများကို ခွဲခြားသတ်မှတ် ရာတွင် အခက်အခဲနှင့် အငြင်းပွားဖွယ်ရာများမှတစ်ဆင့် တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုတစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုမခံရသော မျိုးနွယ်စုများ ဖယ်ထုတ် ခံရခြင်းကဲ့သို့သော စိန်ခေါ်မှုအချို့နှင့် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။ တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုအခြေခံဖွဲ့စည်းမှုကြောင့် အီသီယိုးပီးယား၏ အထက်လွှတ်တော် သည် ပုံမှန်မဟုတ်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထမ်းဆောင်သည်။ ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်သည် ပုံမှန်ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မပါဝင်ဘဲ ယင်းအစား အခြေခံဥပဒေကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံ ဆိုင်ရာနှင့် အစိုးရဌာနတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကြား အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်း ခြင်း၊ ပူးပေါင်းကောက်ခံသော အခွန်ရင်းမြစ်များမှ ရရှိလာသည့် ဝင်ငွေ

များကို ခွဲခြမ်းခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ပြည်နယ်များသို့ ပေးအပ်
ဖွယ်ရာရှိသည့် ထောက်ပံ့ငွေများကို ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်းတို့အတွက် တာဝန်
ရှိသည်။

၃.၂။ အထက်လွှတ်တော်များ၏ အရွယ်အစား

ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်
လွှတ်တော်များထက် ကိုယ်စားလှယ် (အဖွဲ့ဝင်) အရေအတွက် နည်းပါးလေ့
ရှိသည်။ အရွယ်အစားသေးငယ်ခြင်းဖြင့် ပါလီမန်အတွက် ကုန်ကျစားရိတ်ကို
လျှော့ချနိုင်ပြီး အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုစီတိုင်းတွင်လည်း သက်
ဆိုင်ရာပါလီမန်များ ရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အထက်လွှတ်တော်အရွယ်
အစားကို သတ်မှတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အတိအကျသတ်မှတ်ထားသော
စည်းကမ်းများမရှိသော်လည်း ပါဝင်ပတ်သက်သူများအနေနှင့် အထက်
လွှတ်တော်က တာဝန်ယူရမည့် အပိုင်းကဏ္ဍများကို စဉ်းစားသုံးသပ်ပြီး
ဖွဲ့စည်းမည့် ကော်မတီများအတွက် လုံလောက်သော ကော်မတီဝင်အရေ
အတွက် ခန့်အပ်နိုင်ရန်နှင့် အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးချင်းစီတိုင်းအတွက် သင့်လျော်
မျှတသော အလုပ်ဝန်အားဖြစ်စေရန်လည်း စဉ်းစားတွက်ချက်သင့်ပါသည်။
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်အကြား သဘောထား
ကွဲမှုများကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ပေါင်း အစည်းအဝေးတွင် မဲခွဲခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်
လေ့ရှိရာ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်အရွယ်အစား၏ အချိုးကွာဟချက်သည် အထက်
လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုခွင့်ရသော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများက အပြီးသတ်
ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် လွှမ်းမိုးမှုရှိမည့် အတိုင်းအတာအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိ
ပါသည်။

ဇယား (၁) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော်များ၏ အရွယ်အစား နှိုင်းယှဉ်ပြဇယား

	လူဦးရေစုစုပေါင်း (သန်း)	အောက် လွှတ်တော် အရွယ်အစား	အထက် လွှတ်တော် အရွယ်အစား	အောက်လွှတ်တော်/ အထက်လွှတ်တော် အချိုးအစား
ဩစတြေးလျ	၂၅.၇	၁၅၁	၇၆	၁.၉ / ၁
ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနား	၃.၂	၄၂	၁၅	၂.၈ / ၁
ဘရာဇီး	၂၁၃.၉	၅၁၃	၈၁	၆.၃ / ၁
အိန္ဒိယ	၁၃၉၃.၄	၅၄၅	၂၄၅	၂.၂ / ၁
နီပေါ	၂၉.၆	၂၇၅	၅၉	၄.၆ / ၁
နိုင်ဂျီးရီးယား	၂၁၁.၄	၃၆၀	၁၀၉	၃.၃ / ၁
အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု	၃၃၁.၈	၄၃၅	၁၀၀	၄.၃ / ၁

အရင်းမြစ်။ ။ စာရေးသူသည် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ လူဦးရေဒေတာအချက်အလက် <<https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>> accessed 1 December 2022 နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပရောဂျက် <<https://www.constituteproject.org/>>, accessed 1 December 2022 ကို အသုံးပြုကာ ကိုယ်တိုင်ဆန်းစစ်ကောက်နုတ်ထားသည်။

၃.၃။ အထက်လွှတ်တော်များတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ခွဲဝေမှု

အထက်လွှတ်တော်များ ဖွဲ့စည်းရာတွင် အရေးကြီးသော အရေးကိစ္စတစ်ရပ်မှာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ (နှင့်/သို့မဟုတ် အခြားနယ်မြေအစုအဖွဲ့များ) တစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက်ပင် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများကြားတွင် အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်နေရာအတွက် ခွဲဝေရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သော အဓိကနည်းလမ်း ၂ ခုရှိရာ ညီတူညီမျှခွဲဝေခြင်းနှင့် လူဦးရေအရွယ်အစားပေါ်မူတည်၍ ခွဲဝေခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ ဤနည်းလမ်း ၂ ခုလုံးသည် အထက်လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ရပ်လုံး၏ လည်ပတ်ဆောင်ရွက်မှုတို့အပေါ်တွင် မတူညီသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိကြသည်။ အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာခွဲဝေခြင်းအတွက် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အရွယ်ရောက်ပြီးသူတိုင်း ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာ

အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာခွဲဝေခြင်းအတွက် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏ ဆန္ဒမဲများအတွက် တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် ပါဝင်သော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအတွက် တန်းတူညီမျှမှုတို့ကို အလဲအလှယ်လုပ်ချိန်ညှိရခြင်းမျိုးရှိသည်။

စာတမ်း အပိုဒ် ၂၁ ၊ နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၂၅) တို့အပေါ်တွင် အခြေခံသော လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်း၏ ဆန္ဒမဲများအတွက် တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တွင်ပါဝင်သော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအတွက် တန်းတူညီမျှမှုတို့ကို အလဲ အလှယ်လုပ် ချိန်ညှိခြင်းမျိုးရှိသည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများ၏ ထက်ဝက်ခန့်တွင် ပြည်နယ်/ ဒေသခွဲများအားလုံးသည် အရွယ်အစား၊ လူဦးရေတို့ မည်မျှရှိသည်ဖြစ်စေ အထက်လွှတ်တော်တွင် တူညီသော ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက်ဖြင့် ကိုယ် စားပြုခွင့်ရှိကြသည်။ ဤကဲ့သို့သော အစီအမံက ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ အားလုံးအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် ညီတူညီမျှ ပါဝင်ပတ်သက် ခွင့်ရရှိစေပြီး သေးငယ်သော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ အကျိုးစီးပွားအပေါ် လူဦးရေပိုများပြီး ပိုကြီးမားသော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများက လွှမ်းမိုးကြီးစိုးခြင်း မဖြစ်အောင် ထိထိရောက်ရောက် ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေပြု လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် အထက်လွှတ်တော်၏ ဗီတိုအာဏာသဘောသဘာဝတို့အပေါ် မူတည်၍ အရွယ်အစားအရ နှိုင်းယှဉ်ပါက ပို၍သေးငယ်သော ပြည်နယ်/ ဒေသခွဲများ(လူဦးရေအရ လူနည်းစုဖြစ်သော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများလည်း ပါဝင်သည်) အနေဖြင့် လူများစုဖြစ်သူများကထောက်ခံသော ဥပဒေကြမ်းများ ကိုဆိုင်းငံ့ထားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဗီတိုအာဏာဖြင့်ပယ်ချခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ခွင့် လည်းရရှိစေသည်။ တန်းတူညီမျှကိုယ်စားပြုမှုကို အာဂျင်တီးနား (ပြည်နယ်/ ဒေသခွဲ တစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ် ၃ ဦးစီ)၊ ဩစတြေးလျ (၁၂)၊ မက္ကဆီကို (၃)၊ နီပေါ (၈)၊ နိုင်ဂျီးရီးယား (၃)၊ ပါကစ္စတန် (၂၃)၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု (၂)၊ တောင်အာဖရိက(၁၀)နှင့် ဆွစ်ဇာလန်(၂) တို့တွင် ကျင့်သုံးကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တန်းတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုမှုကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

အခြားသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများမှာ လူဦးရေအရွယ်အစားပေါ် မူတည်၍ ခွဲဝေခြင်းနည်းကို ကျင့်သုံးကြပြီး ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုစီ၏ လူဦးရေအရွယ်အစားကို တစ်နည်းတစ်ဖုံ ထည့်သွင်းတွက်ချက်၍ ကိုယ်စား လှယ်နေရာအရေအတွက်ကို ခွဲဝေကြသည်။ ကိုယ်စားလှယ်နေရာခွဲဝေခြင်း မှာ လူဦးရေအရွယ်အစားနှင့် အတိအကျ အချိုးကျခြင်းတော့မရှိပေ။ လူဦးရေ

အရွယ်အစားကြီးမားသောပြည်နယ်/ဒေသခွဲများသည် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ပိုမိုရရှိကြသော်လည်း လူဦးရေနည်းသော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများမှာလည်း ၎င်းတို့၏ လူဦးရေအရွယ်အစားနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ရာခိုင်နှုန်းအရ ပို၍ ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိကြသည်။ ဤကဲ့သို့သော အစီအမံကိုကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် လူဦးရေများသော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် လူဦးရေနည်းသော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများထက်ပို၍ လွှမ်းမိုးသက်ရောက် နိုင်စွမ်းရှိကြသော်လည်း လူဦးရေနည်းသော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများသည်လည်း လူဦးရေအရ ရရှိရမည့် ကိုယ်စားပြုခွင့်ထက် ပိုမိုရရှိကြသည်။ လူဦးရေအရွယ် အစားပေါ်မူတည်၍ ကိုယ်စားလှယ်နေရာခွဲဝေရာတွင် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး၊ အတိုင်းအတာအမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြသေးသည်။ နေထိုင်သူ ၂၀၄ သန်းရှိပြီး လူဦးရေအများဆုံးပြည်နယ်ဖြစ်သော အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ယူတာပရာဒေ့ရှ်ပြည်နယ် သည် အထက်လွှတ်တော်တွင် အမတ်နေရာ ၃၁ နေရာရရှိပြီး နေထိုင်သူ ၆၂၀,၀၀၀ ရှိပြီး လူဦးရေအနည်းဆုံး ပြည်နယ်ဖြစ်သည့် ဆစ်ကင်မ်ပြည်နယ် မှာ အမတ် ၁ နေရာသာရရှိသည်။ ဩစတြီးယားတွင် လူဦးရေအများဆုံး ပြည်နယ်က အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ နေရာရရှိပြီး အခြား ပြည်နယ်များကိုမူ ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာလူဦးရေအရေအတွက်ကို လူဦးရေ အများဆုံးပြည်နယ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်အချိုးချမှုအပေါ်အခြေခံ၍ ကိုယ်စားလှယ် နေရာ အရေအတွက်ခွဲဝေပေးကာ ပြည်နယ်တစ်ခုစီသည် အထက်လွှတ်တော် တွင် အနည်းဆုံးကိုယ်စားလှယ် ၃ ဦး ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိကြသည်။ ဂျာမနီ နိုင်ငံတွင် ဒေသခွဲ(Länder) တစ်ခုစီသည် အထက်လွှတ်တော်တွင် အနည်း ဆုံး ကိုယ်စားလှယ် ၃ ဦးကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိကြသည်။ နေထိုင်သူ ၂ သန်း ကျော်သည့် ဒေသခွဲ(Länder) များက ကိုယ်စားလှယ် ၄ နေရာ၊ ၆ သန်း ကျော်ပါက ကိုယ်စားလှယ် ၅ နေရာနှင့် ၇ သန်းနှင့်အထက် ရှိပါက ၆ နေရာ ရရှိသည်။ ကိုယ်စားလှယ်များသည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်(Land) ၏ ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း (သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်း တို့ပြည်နယ်အလိုက် မဲအတူတူပေးရသော bloc voting စနစ်ဖြင့်) မဲပေးရန် ဝတ္တရားရှိသည်ကိုမူ သတိချပ်ရပါမည်။

၃.၄။ အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ရွေးချယ်(ရွေးကောက်) သည့် နည်းလမ်းများ

ဒီမိုကရက်တစ်ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုများအားလုံးတွင် အောက် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို တိုက်ရိုက်ရွေးကောက် တင်မြှောက်ကြ သည်။ သို့ရာတွင် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ရွေးချယ်ရာတွင်မူ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြပြီး ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုစီ၏ အင်စတီ ကျူးရှင်းများ သို့မဟုတ် ပြည်သူများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုကြားတွင် အပေးအယူ လုပ်ညှိနှိုင်းခြင်းများ ပါဝင်လေ့ရှိသည်။ အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် များ ရွေးချယ်သည့်နည်းလမ်းသည် အထက်လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားပြုမှု၊ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် ချိတ်ဆက်မှုအတိုင်း အတာ၊ ၎င်း၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျတရားဝင်မှုတို့အပေါ်တွင် သိသိသာသာ သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ကိုယ်စားလှယ်ရွေးချယ်သည့်နည်းလမ်းသည် အထက် လွှတ်တော်၏ အာဏာသက်ရောက်မှု အတိုင်းအတာပေါ်တွင်လည်း လွှမ်းမိုး သက်ရောက်မှုရှိပြီး ကိုယ်စားလှယ်များကို ကြီးမားသောမဲဆန္ဒနယ်များမှ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော နိုင်ငံများတွင် အထက်လွှတ်တော် သည် အခြေခံဥပဒေအရအပ်နှင်းသောအာဏာ ပိုမိုအားကောင်းဖွယ်ရာရှိ သည်။ ကိုယ်စားလှယ်များကို သွယ်ဝိုက်ရွေးကောက်သော နိုင်ငံများတွင်မူ ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံရေးအာဏာအားနည်းလေ့ရှိရာ ယင်းကြောင့်ပင် အခြေခံ ဥပဒေအရ အထက်လွှတ်တော်ကို ခွဲဝေပေးသောအာဏာမှာလည်း နည်းပါး လေ့ရှိသည်။

အထက်လွှတ်တော်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်ရွေးချယ်သည့် ကျယ်ပြန့် သော နည်းလမ်း ၅ ရပ်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခြင်း၊ (၂) ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များက တဆင့်(သွယ်ဝိုက်) ရွေး ကောက်ခြင်း၊ (၃) ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ရွေးချယ်ခြင်း၊ (၄) ဖက်ဒရယ်အဆင့်အာဏာပိုင်များက ခန့်အပ်ခြင်း ၊ (၅) ပေါင်းစပ်ရွေးချယ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်များတို့ ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ အနည်းငယ်တွင်မူ ရွေးချယ် သည့်နည်းလမ်းကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများကိုယ်တိုင် ရွေးချယ်စေခြင်းမျိုး လည်း ရှိသည်(၆)။

ကိုယ်စားလှယ်ရွေးချယ်သည့် နည်းလမ်းသည် အထက်လွှတ်တော်၏ အာဏာသက်ရောက်မှု အတိုင်းအတာပေါ်တွင်လည်း လွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်။

၃.၄.၁။ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း

ဤနည်းလမ်းဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရာတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများတွင် နေထိုင်ကြသူများသည် သက်ဆိုင်ရာ အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကို တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြသည်။ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဖြင့် အထက်လွှတ်တော်များ၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျတရားဝင်မှုကို ခိုင်မာအားကောင်းစေပြီး အားကောင်းသော အထက်လွှတ်တော်များရှိသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ (ဥပမာ - အာဂျင်တီးနား၊ ဩစတြေးလျ၊ ဘရာဇီး၊ နိုင်ဂျီးရီးယားနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု) တွင် ဤနည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးလေ့ရှိကြသည်။ ဤအစီအမံအရ အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်းတို့ကိုရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်သော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲမှ မဲဆန္ဒရှင်များကို တိုက်ရိုက်တာဝန်ခံကြရသည်။ သို့ရာတွင် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းသည် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များကြား တရားဝင်ချိတ်ဆက်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများက ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများထက် ပိုမိုလွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းရှိခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်စေတတ်သည်။ ထို့ပြင် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ပွဲများသည် ဘဏ္ဍာရေးအရ ကုန်ကျစရိတ်များလည်း ရှိရာ အရင်းအမြစ်အကန့်အသတ်ရှိသော (မကြွယ်ဝသော) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများအတွက် အခက်အခဲတစ်ရပ် ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် မတူညီသော ရွေးကောက်ပွဲစနစ် အမျိုးမျိုး ကျင့်သုံးကြသည်။

- မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုလျှင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးသာ ရွေးချယ်သော နိုင်ငံသူ အကုန်ယူစနစ် (FPTP) - နိုင်ဂျီးရီးယားတွင် ပြည်နယ်တစ်ခုစီကို ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးသာ ရွေးချယ်သော အထက်လွှတ်တော်မဲဆန္ဒနယ် ၃ ခု အဖြစ်ပိုင်းခြားသည်။ မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုစီတွင် မဲအရေအတွက် အများဆုံး ရရှိသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းက အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရွေးချယ်ခံရသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံရေးပါတီ တစ်ခုတည်းမှ ကိုယ်စားလှယ်များသည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်တစ်ခုအတွက် ကိုယ်စားလှယ် နေရာများအားလုံးကို အနိုင်ရရှိခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်သည်။ ဤနည်းလမ်းအရ အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်းတို့

တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်
တင်မြှောက်ခြင်းဖြင့်
အထက်လွှတ်တော်များ၏
ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တရားဝင်မှုကို
ခိုင်မာအားကောင်းစေပြီး
အားကောင်းသော အထက်လွှတ်တော်
များရှိသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင်
ဤနည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးလေ့
ရှိကြသည်။

ရွေးကောက်ခံရသော မဲဆန္ဒနယ်မှ မဲဆန္ဒရှင်များအတွက်သာ ကိုယ်စားပြုပြီး(တာဝန်ရှိပြီး) ပြည်နယ်တစ်ခုလုံး၏ မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် ကိုယ်စားပြုခြင်း(တာဝန်ခံရခြင်း)မရှိပေ။

- အချိန်လွှဲရွေးကောက်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုလျှင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးသာ ရွေးချယ်သောနိုင်ငံအကုန်ယူစနစ်(FPTP) - ဘရာဇီးတွင် ပြည်နယ်တစ်ခုစီသည် အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၃ ဦးကိုယ်စားပြုခွင့်ရကြသည်။ အထက်လွှတ်တော်ကို ၄ နှစ်တစ်ကြိမ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အသစ်ဖွဲ့စည်းရာ လွှတ်တော်၏ ၃ ပုံ ၁ ပုံကို တစ်ကြိမ်၊ လွှတ်တော်၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံကိုတစ်ကြိမ်ဟူ၍ အချိန်လွှဲပြီး အသစ်ဖွဲ့စည်းသည်။ ၃ ပုံ ၁ ပုံကို အသစ်ဖွဲ့စည်းချိန်တွင် ပြည်နယ်တစ်ခုစီသည် ကိုယ်စားလှယ် ၁ ဦး ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြရသည်။ ၃ ပုံ ၂ ပုံကို အသစ်ဖွဲ့စည်းချိန်တွင်မူ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အလိုက် မဲဆန္ဒရှင်တစ်ဦးလျှင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၂ ဦးအတွက် မဲပေးကြရပြီး ပြည်နယ်တစ်ခုလျှင် ကိုယ်စားလှယ် ၂ ဦး ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြရသည်။ ဤစနစ်အရ အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်းတို့ရွေးကောက်ခံရသော ပြည်နယ်/ဒေသခွဲမှ ပြည်သူများအတွက် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ထမ်းဆောင်ကြရပြီး ၎င်းတို့အတွက် တာဝန်ခံကြရသည်။
- အတိုက်အခံများအတွက် ကိုယ်စားပြုခွင့်အာမခံချက်ပေးပြီး မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုလျှင် ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးမက ရွေးချယ်သော ပါတီဗဟိုပြု အများစုစနစ် - အာဂျင်တီးနားနှင့် မက္ကဆီကိုတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုစီသည် အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၃ ဦး ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိကြသည်။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုလျှင် အထက်လွှတ်တော်မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုစီတွင် ဆန္ဒမဲအများဆုံးရရှိသော ပါတီက အမတ် ၂ နေရာစာရရှိပြီး ဒုတိယမဲအများဆုံးရရှိသည့် ပါတီက အမတ် ၁ နေရာစာရရှိသည်(အာဂျင်တီးနား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၄၊ မက္ကဆီကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၆)။ မက္ကဆီကိုတွင် တစ်နိုင်ငံလုံးကို မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုတည်း အဖြစ်သတ်မှတ်သော မဲဆန္ဒနယ်မှ ပါတီဗဟိုပြု အချိုးကျကိုယ်စားပြု

စနစ်အရ အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၃၂ ဦးကို ထပ်မံ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်။

- မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုလျှင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးမကရွေးချယ်သော အချိုး ကျကိုယ်စားပြုစနစ် - ဩစတြေးလျတွင် ပြည်နယ်တစ်ခုလျှင် အထက် လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦး ကိုယ်စားပြုခွင့် ရကြသည်။ ပြည်နယ်တစ်ခုလျှင် မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး ထိုမဲဆန္ဒ နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးကို ပါတီဗဟိုပြု အချိုးကျကိုယ်စားပြု စနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်သည်။ ဤစနစ်အရ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော် တစ်ခုစီမှ မတူကွဲပြားသော အမြင်များရှိသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြု ခွင့် ရကြသည်။

၃.၄.၂။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များမှတစ်ဆင့် သွယ်ဝိုက် ရွေးကောက်ခြင်း

ဤနည်းလမ်းဖြင့် ရွေးချယ်ရာတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုစီမှ ပြည်သူ များသည် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် အတွက် ကိုယ်စားလှယ်များကို တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ကြရသည်။ ထို့နောက် ထိုပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များက ဖက်ဒရယ် (ပြည်ထောင်စု) အထက်လွှတ်တော်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်များကို ထပ်မံ ရွေးချယ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် သွယ်ဝိုက်ရွေးကောက်ခြင်းဖြင့် ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်နှင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ လွှတ်တော်များကြား ချိတ်ဆက်မှုပိုမိုအားကောင်းစေသည် (အဘယ်ကြောင့်ဆို သော် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ လွှတ်တော် များက ရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ထိုအထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ သည်၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်/ဒေသခွဲလွှတ်တော်များအတွက်တစ်နည်း တစ်ဖုံအားဖြင့် တာဝန်ခံရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။)။ တဆင့်ခံရွေးကောက်ပွဲ များသည် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ပွဲများနှင့်ယှဉ်လျှင် ငွေ၊ လူ၊ သယ်ယူပို့ဆောင် ရေး အရင်းအမြစ်များ လိုအပ်မှုနည်းပါးသဖြင့် ကျင်းပရန် ပို၍လွယ်ကူပြီး၊ ကုန်ကျစားရိတ်လည်း သက်သာသည်။ သို့ရာတွင် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ် စားလှယ်များသည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ မဲဆန္ဒရှင်များအတွက်

တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခံ မဟုတ်သော
ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသော
အထက်လွှတ်တော်များသည်
တိုက်ရိုက် ရွေးကောက်ခံ
အောက်လွှတ်တော်များလောက်
အာဏာမရှိခြင်းမျိုး ဖြစ်နိုင်သည်။

တိုက်ရိုက်တာဝန်မရှိခြင်းကြောင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျတရားဝင်မှုလျော့နည်းနိုင်သည်။ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခံမဟုတ်သော ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အထက်လွှတ်တော်များသည် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခံ အောက်လွှတ်တော်များလောက် အာဏာမရှိခြင်းမျိုး ဖြစ်နိုင်သည်။

ဤစနစ်ကျင့်သုံးသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအများစုတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များသည် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်ကြသည်(ဥပမာ- ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်)။ ဤကဲ့သို့ ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များတွင် ကိုယ်စားပြုခွင့်ရထားသော မတူညီသည့်ပါတီများသည် ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုခွင့်ရရှိကြသည်။ အိန္ဒိယတွင် အထက်လွှတ်တော်၌ အများဆုံးကိုယ်စားလှယ် ၂၅၀ ဦး ထိရှိနိုင်ကာ သမ္မတက တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သော ၁၂ ဦးမှလွဲ၍ ကျန်ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ်/ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များမှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်(အိန္ဒိယ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈၀)။ တဆင့်ခံရွေးကောက်ခံရသော ကိုယ်စားလှယ်များသည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်လွှတ်တော်အတွင်းမှ ဖြစ်ရန်မလိုသလို ပြည်နယ်အတွင်း နေထိုင်သူဖြစ်ရန်လည်း မလိုအပ်ပေ။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံရေးပါတီများသည် အောက်လွှတ်တော်အတွက် ဝင်ရောက်မယှဉ်ပြိုင်သည့်၊ သို့မဟုတ် ယှဉ်ပြိုင်သော်လည်း ရှုံးနိမ့်ထားသည့် နိုင်ငံရေးသမားများကို ရွေးချယ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်ဖွယ်ရာရှိသည်။ ထိုသို့ ရွေးချယ်ခဲ့ပါက အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များသည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်အကျိုးစီးပွားထက် ၎င်းတို့ပါတီ၏ အကျိုးစီးပွားကိုသာ ကာကွယ်ခြင်းမျိုး ရှိကောင်း၊ ရှိလာနိုင်ပါသည်။

ဩစတြီးယားတွင် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များမှတဆင့် ရွေးကောက်သည်။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ် နေရာ ဒုတိယအများဆုံးပါတီကို အနည်းဆုံးကိုယ်စားလှယ်တစ်နေရာ ပေးရမည်ဟုလည်း အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းထားသည် (ဩစတြီးယား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၅)။

၃.၄.၃။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ရွေးချယ်ခြင်း

ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲအစိုးရနှင့် ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့ကြားတွင် ထိရောက်၊ အားကောင်းမှုအရှိဆုံး ချိတ်ဆက်မှုကိုရရှိစေပါသည်။ သို့သော်လည်း အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲအုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ခန့်အပ်ခြင်းကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း၏ မူဝါဒပိုင်းအာဏာကို မြှင့်တင်ပေးရာရောက်ပြီး ဖက်ဒရယ်အဆင့် မူဝါဒချမှတ်ခြင်းတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ပစ်ပယ်ရာရောက်စေသည်။ အထူးသဖြင့် မူဝါဒရေးရာကိစ္စအများစုကို ဖက်ဒရယ်အဆင့်တွင်သာ ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ပြီး ထိုဆုံးဖြတ်သည့်အတိုင်း ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများက အကောင်အထည်ဖော်ရန်တာဝန်ယူရသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် ထိုသို့ပို၍ ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ဂျာမနီတွင် အထက်လွှတ်တော်အမတ်များသည် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးဌာနတစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း၏ ရာထူးမြင့်ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ဝန်ကြီးများထဲမှနေပြီး ပြည်နယ်အစိုးရတစ်ရပ်စီက ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရသည် (ဂျာမနီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅၁)။ ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်းတို့စိတ်ကြိုက် လုပ်ပိုင်ခွင့်မရရှိကြဘဲ ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ညွှန်ကြားချက်များအတိုင်း မဲအတူတူပေးကြရသည်။ ထို့ကြောင့်အထက်လွှတ်တော်သည် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေး အရာရှိများကြားတွင် ညှိနှိုင်းခြင်း၊ ဆွေးနွေးငြင်းခုံခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်သော ပြည်နယ်အစိုးရများကြား ညှိနှိုင်းရေးကောင်စီတစ်ခုအနေဖြင့်လုပ်ဆောင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဥပဒေပြုခြင်းကို ဖက်ဒရယ်အောက်လွှတ်တော်ကဆောင်ရွက်ပြီး ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော်ရသည်။

၃.၄.၄။ ဖက်ဒရယ်အဆင့်အာဏာပိုင်များက ခန့်အပ်ခြင်း

ဤစနစ်မျိုးကို ကနေဒါနိုင်ငံတွင်သာ ကျင့်သုံးသည်။ ဤနည်းလမ်းမှာမူ အတူတကွပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်း ဖော်ဆောင်ရန် ပြည့်စုံမှုမရှိသော နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ

ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲအစိုးရနှင့် ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့ကြားတွင် ထိရောက်၊ အားကောင်းမှုအရှိဆုံး ချိတ်ဆက်မှုကို ရရှိစေပါသည်။

ကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများက ရွေးချယ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဖက်ဒရယ်အဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက ခန့်အပ်ခြင်းဖြစ်ရာ ကိုယ်စားလှယ်များသည် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများကို ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိ၍ဖြစ်သည်။

ကနေဒါတွင် (တိုင်းပြည်၏အမည်ခံ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော) ဘုရင်ခံ ချုပ်က ဖက်ဒရယ်အဆင့်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အကြီးအကဲဖြစ်သော ဝန်ကြီးချုပ်၏ အကြံပြုချက် (ဆိုလိုသည်မှာ ဥပဒေအရ လိုက်နာရန်ဝတ္တရားရှိသော ညွှန်ကြားချက်များ) အရ အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကို ခန့်အပ်သည် (ကနေဒါဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၄)။ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တရားဝင်မှု မရှိခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက ခန့်အပ်ထားခြင်းတို့ကြောင့် ကနေဒါအထက် လွှတ်တော်သည် တင်သွင်းလာသည့်ဥပဒေများကို ပယ်ချခြင်းမရှိသလောက် ပင်ဖြစ်သည်။ စီရင်စုများအတွက် အမှန်တကယ်ထိရောက်သော ကိုယ်စားပြုမှုကိုမူ အခြေခံဥပဒေအရ ထပ်တိုးဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ကောင်စီ (ကနေဒါနိုင်ငံ၏ စီရင်စုနှင့် နယ်မြေအစုအဖွဲ့များ၏ ဝန်ကြီးချုပ်များ ပါဝင်သောအဖွဲ့အစည်း) နှင့် ဝန်ကြီးချုပ်များ ညီလာခံ (ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်နှင့် စီရင်စု၊ နယ်မြေအစုအဖွဲ့များ၏ ဝန်ကြီးချုပ်များ အစည်းအဝေး) တို့မှ တဆင့်သာ ရရှိသည်။

၃.၄.၅။ ပေါင်းစပ်ရွေးချယ်သော လုပ်ငန်းစဉ်များ

အချို့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးပေါင်းစပ်ကာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြသည်။

အချို့သောဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးပေါင်းစပ်ကာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြသည်။ တောင်အာဖရိကတွင် အထက်လွှတ်တော်အတွက် စီရင်စုတစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကို စီရင်စုဥပဒေပြုလွှတ်တော်များမှတဆင့် ရွေးချယ်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး ကျန် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကို စီရင်စုအုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ခန့်အပ်သည် (တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၆၀ ၊ ၆၁)။ စီရင်စုတစ်ခုစီမှ အထက်လွှတ်တော်သို့ ကိုယ်စားလှယ် ၁၀ ဦးစီ စေလွှတ်ရာ ၆ ဦးမှာ အမြဲတမ်းကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ပြီး ၄ ဦးမှာ အထူးကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်သည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ် ၄ ဦးမှာ စီရင်စု ဝန်ကြီးချုပ်ကိုယ်တိုင်နှင့် အရေးကိစ္စအလိုက် လိုအပ်သလို စီရင်စုဝန်ကြီးချုပ်က စီရင်စုဥပဒေပြုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များထဲမှ ရွေးချယ်ခန့်အပ်သူ ၃ ဦးတို့ဖြစ်သည်။ အမြဲတမ်းကိုယ်စားလှယ် ၆ ဦးမှာမူ

စီရင်စုဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ခန့်အပ်သူများဖြစ်ပြီး အချိန်ပြည့်တာဝန် ထမ်းဆောင်ရသည်။ ထူးခြားချက်အနေဖြင့် အခြေခံဥပဒေအရ စီရင်စုဥပဒေ ပြုလွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ရရှိထားသော ပါတီများအားလုံး သည် ၎င်းတို့ရရှိထားသော ကိုယ်စားလှယ်နေရာအရေအတွက် အချိုးအစား အလိုက် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တွင် ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိကြ သည်။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကြောင့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် စီရင်စုတစ်ခုစီမှ နိုင်ငံရေးအရ မတူကွဲပြားမှုကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကိုယ်စားပြုနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ကိုယ်စားလှယ်များသည် စီရင်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိမည့် ဥပဒေကြမ်းများအတွက် ဆန္ဒမဲပေးရာတွင် သက်ဆိုင်ရာ စီရင်စုကိုယ်စားလှယ် များသည် ၎င်းတို့စီရင်စုအလိုက် မဲအတူတူပေးကြရသဖြင့်(bloc voting) စီရင်စုအတွင်း လူများစုဖြစ်သော ကိုယ်စားလှယ်များကသာ နောက်ဆုံးရလဒ် ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးပြီး ကျန်ကိုယ်စားလှယ်များမှာမူ ၎င်းတို့၏အမြင်များကို တရားဝင်ကိုယ်စားပြုတင်ပြခွင့်သာ ရကြသည်။

၃.၄.၆။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများကိုယ်တိုင် ရွေးချယ်စေခြင်း

အနည်းငယ်မျှသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ရွေးကောက်(ရွေးချယ်) သည့်နည်းလမ်းကို ပြည်နယ်/ဒေသ ခွဲများကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အချို့ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများက အထက်လွှတ်တော်အတွက် ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်ကို တိုက်ရိုက်ရွေး ကောက်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် ရွေးချယ်ပြီး အခြားပြည်နယ်/ဒေသခွဲများက သွယ်ဝိုက်/တဆင့်ခံရွေးကောက်သည့် နည်းလမ်းဖြင့်ရွေးချယ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ ပါက အထက်လွှတ်တော်၏ မတူညီသော ကိုယ်စားလှယ်များကြားတွင် ဒီမို ကရေစီနည်းကျ တရားဝင်မှုအဆင့် ကွဲပြားမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ တိုက်ရိုက် ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်များက သွယ်ဝိုက်ရွေးချယ်ခံကိုယ်စားလှယ် များထက်ပို၍ ဒီမိုကရေစီနည်းကျတရားဝင်မှုကို ခံစားရရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးမကြုံတွေ့စေရန်အတွက် ကျင့်သုံးနိုင်သည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ်မှာ ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေတွင် လမ်းညွှန်ချက်တစ်ချို့ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားပြီး အသေးစိတ်နည်းလမ်းများကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ များကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်စေသည့် နည်းလမ်းပင်ဖြစ်သည်။

အနည်းငယ်မျှသော ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများတွင် အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ရွေးကောက်(ရွေးချယ်) သည့်နည်းလမ်းကို ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ဆွစ်ဇာလန်တွင် အခြေခံဥပဒေက ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများသည် အထက် လွှတ်တော်အတွက် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များရွေးချယ်ရန် စည်းမျဉ်းများ ကိုဆုံးဖြတ်ရမည်ဟု ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်(ဆွစ်ဇာလန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၅၀.၃)။ လက်တွေ့တွင် ယူဟာဒေသစိတ်မှ လွဲ၍ ကျန်ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်ကို မဲများသူအနိုင်ရ နည်းလမ်းဖြင့် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက် တင်မြှောက်ကြသည်။ ယူဟာဒေသစိတ်မှာမူ ၎င်း၏ ကိုယ်စားလှယ်ကို အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အခြေခံဥပဒေက အထက်လွှတ်တော် အမတ်များကို တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် ရွေးချယ်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး(အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ၁၇ ကြိမ် မြောက်ပြင်ဆင်ချက်) ရွေးကောက်ပွဲအသေးစိတ်နည်းလမ်းများကိုမူ ပြည်နယ် များက ၎င်းတို့ဘာသာဆုံးဖြတ်ကြသည်။ လက်တွေ့တွင်လည်း အလက် စကာ၊ မိန်းနှင့် ဂျော်ဂျီယာ ပြည်နယ် ၃ ခုမှလွဲ၍ ကျန်ပြည်နယ်အားလုံးတွင် နိုင်သူအကုန်ယူ(FPTP) စနစ်ဖြင့် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြသည်။ အလက်စကာနှင့် မိန်းပြည်နယ် တွင် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို အဆင့်သတ်မှတ်ရွေးချယ် မဲပေးစနစ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ပြီး ဂျော်ဂျီယာပြည်နယ်တွင်မူ နှစ်ကျော့ ပြန်စနစ်ဖြင့် ရွေးကောက်သည်။

၃.၅။ အမျိုးသမီးများနှင့် ဘေးဖယ်ခံအုပ်စုများ၏ ကိုယ်စားပြုမှု

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများက ပြည်သူ့ရေးရာ ကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု၏ အရေးကြီးပုံ ကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး နိုင်ငံများအနေဖြင့် နိုင်ငံအဆင့် ဥပဒေပြုခြင်း လုပ်ငန်းများအပါအဝင် နိုင်ငံတော်အင်စတီကျူးရှင်းများတွင် အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခွင့်ရစေရေး တာဝန်ရှိသည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်(အပြည် ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း ပုဒ်မ ၂ နှင့် ၂၁ ၊ နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် ပုဒ်မ ၂ နှင့် ၂၂ ၊ အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ

ကုကသမဂ္ဂသဘောတူစာချုပ် ပုဒ်မ ၇၊ ဘေဂျင်လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်မှု မူဘောင်၊ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပန်းတိုင် ၅ အတွက် ကုလသမဂ္ဂ ၂၀၃၀ အစီအစဉ်)။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများသည် ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော် အပါအဝင် ဥပဒေပြုခြင်းလုပ်ငန်းတွင် အမျိုးသမီးများကိုယ်စားပြုမှု တိုးမြှင့်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုးကို ချမှတ်ထားသည် -

- ကိုယ်စားလှယ်နေရာ သီးသန့်ဖယ်ထားပေးခြင်း - ကိုယ်စားလှယ်နေရာ သီးသန့်ဖယ်ထားပေးခြင်း နည်းလမ်းဆိုသည်မှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင် အမျိုးသမီးများသာ ကိုယ်စားပြုခွင့်ရှိသည့် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အရေအတွက်တစ်ခု ကြိုတင်သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ အဓိကအားသာချက်မှာ အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုအပေါ် လက်ငင်းသက်ရောက်မှုရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အရေအတွက်စုစုပေါင်း၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အမျိုးသမီးများအတွက် သီးသန့်ဖယ်ထားသည်ဆိုလျှင် ထိုသက်ဆိုင်ရာ လွှတ်တော်တွင် အနည်းဆုံးအနေဖြင့် အမျိုးသမီး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်မည်ဖြစ်သည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အထက်လွှတ်တော်တွင် ကျား/မ အမျိုးအစား တစ်မျိုးတည်း(ကျား၊ သို့မဟုတ် မ)က ၃ ပုံ ၂ ပုံထက်ကျော်လွန်ပြီး ပါဝင်ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိစေရဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်(ပုဒ်မ ၆၇.၃)။ ထို့ကြောင့် တဆင့်ခံ (သွယ်ဝိုက်) ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော ကိုယ်စားလှယ် ၆၀ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းသော အထက်လွှတ်တော်တွင် အနည်းဆုံးအမျိုးသမီးအထက်လွှတ်တော် အမတ် ၂၀ ဦးပါဝင်နေမည် ဖြစ်သည်။
- ဥပဒေအရ ခွဲတမ်းသတ်မှတ်ပေးခြင်း - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်/ သို့မဟုတ် ဥပဒေများမှတဆင့်ပြဋ္ဌာန်းပြီး ဥပဒေအရ ခွဲတမ်းသတ်မှတ်ပေးခြင်းနည်းလမ်းဆိုသည်မှာ ရွေးကောက်ပွဲ၌ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သော နိုင်ငံရေးပါတီများကို အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်လောင်း အနည်းဆုံး ရာခိုင်နှုန်း မည်ရွှေ့၊ မည်မျှ အမည်စာရင်းတင်သွင်းရမည်ဟု သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်နေရာသီးသန့် ဖယ်ထားခြင်းနည်းလမ်းနှင့် မတူသည်မှာ ခွဲတမ်းစနစ်သည် ရွေးကောက်ပွဲတွင်

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများသည်
ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော်
အပါအဝင် ဥပဒေပြုခြင်းလုပ်ငန်းတွင်
အမျိုးသမီးများကိုယ်စားပြုမှု
တိုးမြှင့်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း
အမျိုးမျိုးကို ချမှတ်ထားသည်။

အမျိုးသမီးများ အနည်းဆုံးအနေဖြင့် ရာခိုင်နှုန်းမည်မျှ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင် ခွင့်ရမည်ဆိုသည်ကိုသာ အာမခံနိုင်ပြီး ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင် အမျိုး သမီးကိုယ်စားလှယ် ပါဝင်မှုရာခိုင်နှုန်းကို အာမခံနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ခွဲတမ်းစနစ်များကို မဲများသူအနိုင်ရနှင့် အချိုးကျစနစ် နှစ်မျိုးလုံးတွင် ကျင့်သုံးနိုင်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းစာရင်း မကြေညာသော ပါတီဗဟိုပြု အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်တွင် ကျင့်သုံးပါက ခွဲတမ်းစနစ် ၏ ထိရောက်မှု ရှိမရှိသည် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းစာရင်းတွင် အမျိုး သမီး ကိုယ်စားလှယ်များကို နေရာချထားမှုနှင့် အဆင့်သတ်မှတ်ချက် တို့ပေါ်တွင် များစွာမူတည်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့နိုင်ငံ များတွင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းစာရင်း၌ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား တစ်လှည့်စီ ထည့်သွင်းရမည်ဟု တင်းကျပ်ထားတတ်ပြီး အချို့နိုင်ငံ များတွင်မူ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၃ ဦးလျှင် အနည်းဆုံးအမျိုးသမီး တစ်ဦးကဲ့သို့သော အဆင့်သတ်မှတ်မှုမျိုး ရှိရမည်ဟု သတ်မှတ်ထား တတ်သည် (International IDEA, Inter-Parliamentary Union and Stockholm University [n.d.])။ မဲများသူအနိုင်ရစနစ်တွင် ကျင့်သုံး သောအခါတွင် ခွဲတမ်းစနစ်၏ထိရောက်မှုမှာ ပါတီအနေဖြင့် မဲအများဆုံး ရနိုင်ခြေ အနည်းငယ်သာရှိသော မဲဆန္ဒနယ်များတွင်သာမဟုတ်ဘဲ အနိုင်ရနိုင်ခြေမြင့်မားသော မဲဆန္ဒနယ်များတွင်ပါ အမျိုးသမီးကိုယ် စားလှယ်လောင်းများကို ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်စေရန် ဆန္ဒရှိမရှိ ဆိုသည့် အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ အာဂျင်တီးနားတွင် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ များအရ ဖက်ဒရယ် အထက်လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော်တို့ အတွက် ရွေးကောက်ပွဲဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သော နိုင်ငံရေးပါတီများ သည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်စာရင်းတွင် အမျိုးသား ၂ ဦးလျှင် အနည်းဆုံးအမျိုးသမီး ၁ဦးရှိရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည် (International IDEA 2013)။

- ပါတီများ၏ သဘောဆန္ဒအလျောက် ခွဲတမ်းသတ်မှတ်ထားခြင်း - ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုကို ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ အတိအကျပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသော နိုင်ငံ များတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများသည် ၎င်းတို့၏ ပါတီတွင်းမူဝါဒ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအတွက် ခွဲတမ်း

သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းမျိုး လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ပါတီသဘောဆန္ဒ အလျောက် ခွဲတမ်းသတ်မှတ်ထားခြင်းကို ဩစတြေးလျ၊ ဩစတြီးယား နှင့် ဆွစ်ဇာလန် အပါအဝင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအသီးသီးတွင် ကျင့်သုံး လျက်ရှိသည်။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအနည်းငယ်တွင်မူ ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ကို သမိုင်းကြောင်းအရ ဘေးဖယ်ခံအုပ်စုများ၏ ကိုယ်စားပြုခွင့် မြှင့်တင် နိုင်ရေးအတွက်လည်း ကျင့်သုံးတတ်သည်။ ဥပမာ- နီပေါတွင် စီရင်စုတစ်ခု လျှင် ကိုယ်စားလှယ် ၈ ဦး ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုခွင့် ရရှိသည်။ စီရင်စုတစ်ခုစီတိုင်းတွင် စီရင်စုဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ ကိုယ်စားလှယ် များအားလုံးနှင့် စီရင်စုအတွင်းရှိ ဒေသအစိုးရ အာဏာပိုင်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရွေးကောက်ရေး အဖွဲ့တစ်ခုကိုဖွဲ့စည်းကာ အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် များကို ရွေးချယ်သည်။ စီရင်စုတစ်ခုစီမှ ရွေးချယ်သော ကိုယ်စားလှယ် ၈ နေရာအနက် ၃ နေရာမှာ အမျိုးသမီးများအတွက်၊ ၁ နေရာမှာ ဒါလစ်လူမျိုး များအတွက်နှင့် မသန်စွမ်း၊ သို့မဟုတ် လူနည်းစုအုပ်စုတစ်ခုအတွက် သီးသန့် ဖယ်ထားရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ (နီပေါဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈၆.၂)။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ အနည်းငယ်တွင်မူ
ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို
သမိုင်းကြောင်းအရ ဘေးဖယ်ခံ
အုပ်စုများ၏ ကိုယ်စားပြုခွင့်
မြှင့်တင်နိုင်ရေးအတွက်လည်း
ကျင့်သုံးတတ်သည်။

၃.၆။ အထက်လွှတ်တော်များ၏ သက်တမ်းနှင့် ရွေးကောက် (ရွေးချယ်)ပွဲ စက်ဝန်း

အထက်လွှတ်တော်များသည် အောက်လွှတ်တော်များထက် သက်တမ်း ပိုမို ရှည်ကြာလေ့ရှိသည်။ ဥပမာ အနေဖြင့် အိန္ဒိယ၊ နီပေါနှင့် ပါကစ္စတန် တို့တွင် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် သက်တမ်းတစ်ကြိမ် လျှင် ၆ နှစ်တာဝန်ထမ်းဆောင်ရပြီး အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သက်တမ်းမှာမူ ၅ နှစ် ဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလျတွင် အထက်လွှတ်တော် အမတ်များကို ၆ နှစ်သက်တမ်းအတွက် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး အောက် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သက်တမ်းမှာ ၃ နှစ်သာရှိသည်။ ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံအနည်းငယ် (များသောအားဖြင့် အာဖရိကနိုင်ငံများ) တွင်သာ လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ကို သက်တမ်းတူထားရှိကြသည်။ ဘော့စနီးယား-ဟာဇီဂိုဗီးနား နှင့် နိုင်ဂျီးရီးယားတို့တွင် အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော်တို့သည်

၄ နှစ်သက်တမ်း၊ အီသီယိုးပီးယား၊ ကင်ညာနှင့် တောင်အာဖရိကတို့တွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးသည် ၅ နှစ်သက်တမ်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးသည် ၅ နှစ်သက်တမ်း တာဝန်ယူရသည်။

အထက်လွှတ်တော်အနေဖြင့် အစိုးရအပြောင်းအလဲများအကြား အဆက်မပြတ် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် လွှတ်တော်သက်တမ်းများကို တစ်ထပ်တည်းမကျအောင် ပြင်ဆင်နိုင်သည်။ ဥပမာ- ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် ၈ နှစ်တာ သက်တမ်းအတွက် လွှတ်တော်ကို ပြည်နယ်တစ်ခုဆီမှ ပြည်သူများက တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ပြီး ၄ နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သက်တမ်းတိုးမြှင့်ကာ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ၏ သုံးပုံတစ်ပုံ (သို့မဟုတ်) သုံးပုံနှစ်ပုံကို ပြောင်းလဲရွေးကောက် တင်မြှောက်ရသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ၆ နှစ်တာ သက်တမ်းအတွက် အထက်လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များမှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပြီး ကိုယ်စားလှယ်နေရာ၏ သုံးပုံတစ်ပုံကို ၂ နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် အသစ်ပြန်လည်ရွေးကောက်သည်။

လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးသည် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်သော လွှတ်တော်များဖြစ်ပါက လွှတ်တော်သက်တမ်းများတူညီအောင် ထားရှိပြီး ရွေးကောက်ပွဲများကို တပြိုင်တည်းကျင်းပခြင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများ မကြာခဏ ကျင်းပရခြင်းကြောင့် ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားမှုကို လျှော့ချနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် သက်တမ်းတူညီမှုကြောင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်းကျင်းပသည့် ရွေးကောက်ပွဲများ သို့မဟုတ် ဆက်တိုက်ကျင်းပသည့် ရွေးကောက်ပွဲများသည် ထောက်ခံသောပါတီ/နိုင်ငံရေးအမြင် တူညီသော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသာ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးတွင် နေရာယူထားခြင်းမျိုး ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် လွှတ်တော်သက်တမ်းများ မတူညီသို့မဟုတ် တစ်ထပ်တည်းမကျခြင်းက ပါတီထောက်ခံမှု/နိုင်ငံရေးအမြင် မတူညီသူများ ပါဝင်နိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အထက်လွှတ်တော်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲများကို ညွှန်ပေါင်း၊ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းတွင် လူများစုအဖြစ် နေရာယူထားသည့်အုပ်စုကိုဆန့်ကျင်ရန် ကန့်ကွက်မဲအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အောက်လွှတ်တော်များကို ပါလီမန်စနစ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများ၌

(ဥပမာ-ဂျာမနီ၊အိန္ဒိယ၊ နီပေါ) သတ်မှတ်ထားသော အခြေအနေများအောက်တွင် ၎င်းတို့၏ သက်တမ်းမပြီးဆုံးခင် အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍမှ ရုတ်သိမ်းနိုင်သော်လည်း ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော်များကိုမူ ယေဘုယျအားဖြင့် ဖျက်သိမ်းလေ့မရှိပေ။ အထက်လွှတ်တော်အား ဖျက်သိမ်းမည့်အရေးမှ ဖက်ဒရယ်အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းကို တားမြစ်ထားခြင်းသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများအတွင်း အာဏာခွဲဝေအုပ်ချုပ်မှုအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းကို အထောက်အကူပြုသည်။ ဩစတေးလျတစ်နိုင်ငံတည်းသာ ခြွင်းချက်ဖြစ်ပြီး ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုနှင့်ပတ်သက်၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား ကြာမြင့်စွာ သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေပါက လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးကို အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ဖျက်သိမ်းနိုင်သည်။ သို့သော် ဤသို့ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးဖျက်သိမ်းသည့်လုပ်ထုံးကို အသုံးပြုမှုနည်းပါးပါသည် (အပိုင်း ၅.၃ ကိုကြည့်ပါ)။

အထက်လွှတ်တော်အား ဖျက်သိမ်းမည့်အရေးမှ ဖက်ဒရယ်အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းကို တားမြစ်ထားခြင်းသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများအတွင်း အာဏာခွဲဝေအုပ်ချုပ်မှုအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းကို အထောက်အကူပြုသည်။

အခန်း (၄)

အထက်လွှတ်တော်များ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ အားလုံးနီးပါးသည် ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်၌ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ မဖြစ်မနေပါဝင်ကြရသည် (၄.၂)။ ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ်၌ အထက်လွှတ်တော်တို့၏ လွှမ်းမိုးမှုအတိုင်း အတာသည် ၎င်းတို့အား ခွင့်ပြုထားသော ဗီတိုအာဏာအမျိုးအစားအပေါ်၌ များစွာမူတည်သည်(၄.၁)။ အထက်လွှတ်တော်များသည် ဖက်ဒရယ်အဆင့်၌ ပြည်သူ့အရေးကိစ္စများကို စီမံဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကိုယ်စားပြုသည့် ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် လျော်ညီသော ထပ်ဆောင်းတာဝန်များကိုလည်း ကျင့်သုံးရနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်၏ ဝိသေသ လက္ခဏာတစ်ခုဖြစ်သော ဤထပ်ဆောင်းတာဝန်များ၌ ရာထူးခန့်အပ်ရေးနှင့် စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းရေးအာဏာများ ပါဝင်လေ့ရှိသည် (၄.၃)။

၄.၁။ အထက်လွှတ်တော်များအတွက် ခွင့်ပြုထားသော ဗီတို အာဏာ အမျိုးအစား

အထက်လွှတ်တော်၏ အာဏာလွှမ်းခြုံမှု အတိုင်းအတာသည် ရွေးချယ်မှုပုံစံနှင့် ဆက်စပ်နေလေ့ရှိသည်။ ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ်များမှ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော အထက်လွှတ်တော်မျိုးသည် ပို၍ အားကောင်းသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအာဏာကို ရရှိနိုင်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်များကို တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော နည်းလမ်းဖြင့် ရွေးကောက်ထားသည့် အထက်လွှတ်တော်မျိုးမှာမူ နိုင်ငံရေးအာဏာ လျော့ကျသွားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခံ ဖြစ်သော အောက်လွှတ်တော်နှင့်ယှဉ်လျှင် အထက်လွှတ်တော်ကို အာဏာ

လျှော့၍ ပေးအပ်လေ့ရှိခြင်းဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ အချို့ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် အထက်လွှတ်တော်ကို ဥပဒေအားလုံးအတွက် အကြွင်းမဲ့ ဗီတိုအာဏာတစ်ရပ်ပေးထားခြင်း (ဥပမာ-ဩစတေးလျ၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု) (သို့မဟုတ်) ဥပဒေအချို့အပေါ် အကြွင်းမဲ့အာဏာပေးထားခြင်း(ဥပမာ-ဂျာမနီ)တို့ကို တွေ့ရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းမည့် ဥပဒေမူကြမ်းကို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံး၌ ဆွေးနွေးသုံးသပ်ပြီး အတည်ပြုရမည်ဖြစ်သည်။ မူကြမ်းတစ်ခုကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမှ ထပ်တူကျသောပုံစံဖြင့် အတည်မပြုနိုင်လျှင် အငြင်းပွားလျက်ရှိသောမူကြမ်းသည် ပျက်ပြယ်သွားမည်ဖြစ်သည်။ အကြွင်းမဲ့ ဗီတိုအာဏာတစ်ရပ်သည် ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းများ၌ ပြည်နယ်များ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ပို၍အားကောင်းစေသော်လည်း မူဝါဒချမှတ်ခြင်း၌ မဆုတ်သာ၊ မတိုးသာနှင့် အကျပ်စိုက်သည့် အခြေအနေသို့လည်း ဆိုက်ရောက်သွားစေနိုင်ခြင်းကြောင့် မူလအခြေအနေမှ ပြောင်းလဲလိုစိတ်မရှိအောင် အားပေးရာလည်း ရောက်နိုင်သည်။ အချို့ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကမူ အထက်လွှတ်တော်ကို ဥပဒေအားလုံးအတွက်၊ သို့မဟုတ် အချို့သောဥပဒေများအတွက် ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာတစ်ခု ပေးထားတတ်သည် (ဥပမာ-ဩစတီးယား၊ အိန္ဒိယ၊ နီပေါ၊ တောင်အာဖရိက)။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် အထက်လွှတ်တော်သည် ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုကို ပြင်ဆင်နိုင်သည် သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်နိုင်သည် ဆိုသော်လည်း အောက်လွှတ်တော်က အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက်ကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် ပယ်ချနိုင်သည်။ ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ ပေးထားသောအခါတွင် အထက်လွှတ်တော်သည် ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုအား အတည်ပြုခြင်းကို မတားဆီးနိုင်ပေ။ သို့ရာတွင် ၎င်း၏ ထင်မြင်ချက်နှင့် အဆိုပြုချက်များ ပေးရန်အခွင့်အရေးကို ရရှိသည်။ ထိုထင်မြင်ချက်များနှင့် အဆိုပြုချက်များသည် ဥပဒေအရ မဖြစ်မနေလိုက်နာရန် မလိုအပ်သော်လည်း လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းတော့ရှိသည်။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများစွာ၌ အထက်လွှတ်တော်ကို ခွင့်ပြုပေးထားသော ဗီတိုအာဏာအမျိုးအစားသည် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေမူကြမ်း၏ အကြောင်းအရာနှင့် အမျိုးအစားတို့အပေါ်မူတည်၍လည်း ပြောင်းလဲနိုင်

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများစွာ၌
အထက်လွှတ်တော်ကို ခွင့်ပြု
ပေးထားသော ဗီတိုအာဏာ
အမျိုးအစားသည် သက်ဆိုင်ရာ
ဥပဒေမူကြမ်း၏ အကြောင်းအရာနှင့်
အမျိုးအစားတို့အပေါ်မူတည်၍လည်း
ပြောင်းလဲနိုင်သည်။

သည်။ ဖက်ဒရယ်အစီအစဉ် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေမူကြမ်းမျိုးအတွက် အထက်လွှတ်တော်များကို ပို၍အားကောင်းသော ဗီတိုအာဏာမျိုးပေးလေ့ရှိသည် (အပိုင်း ၄.၂ နှင့် အခန်း ၅ တို့ကိုကြည့်ပါ)။

၄.၂။ ဥပဒေပြု အာဏာများ

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် အထက်လွှတ်တော်အများစု၏ အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှာ အောက်လွှတ်တော်နှင့်တွဲဖက်၍ ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်၌ ပါဝင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွက် ဖက်ဒရယ် အခြေခံဥပဒေများတွင် ဥပဒေကြမ်း အမျိုးအစားများစွာကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထိုဥပဒေမူကြမ်း အမျိုးအစားများ၌ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများ၊ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းများ၊ သာမန်ဥပဒေကြမ်းများတို့ပါဝင်သည်။ ထိုဥပဒေမူကြမ်းအမျိုးမျိုးကို ရေးဆွဲရန်နှင့် အတည်ပြုရန် အတွက် ကွဲပြားသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ကျင့်သုံးရသည်။

၄.၂.၁။ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများဆိုသည်မှာ အခြေခံဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဖယ်ရှားပစ်သော သို့မဟုတ် မွမ်းမံပြင်ဆင်သော ဥပဒေကြမ်းများဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ယင်း၌ ပြဋ္ဌာန်းချက်အသစ်များ ထည့်သွင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဥပဒေအရအမြင့်ဆုံး ဖြစ်မှုအရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေကြမ်းများသည် သာမန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများထက်ပို၍ ရာခိုင်နှုန်းမြင့်မားသော ထောက်ခံမဲကို လိုအပ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအများစုတွင် ဖက်ဒရယ်ခွဲဝေမှုများ၌ ဖြစ်ပေါ်သော ပြောင်းလဲမှုများအတွက် တစ်နည်းနည်းဖြင့် ပြည်နယ်များ အကြားနှင့် ဖက်ဒရယ်အဆင့်တို့၌ အများဆန္ဒကို လိုအပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည် (ဥပမာ - ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ထိန်းညှိထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ)။ ယင်းကဲ့သို့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ဖက်ဒရယ်

လုပ်ငန်းစဉ် အပြောင်းအလဲတိုင်းတွင် ပြည်နယ်များထံမှ ပြည်သူများ၏ သဘောထားကို ဖက်ဒရယ် အထက်လွှတ်တော်အတွင်းရှိ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များမှ တဆင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ သို့မဟုတ် ပြည်နယ် မဲဆန္ဒနယ်များထံမှ တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း ပါဝင်ခွင့်ရစေပါသည်။

ဤလုပ်ငန်းစဉ်၌ အနည်းဆုံးအနေဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်စားပြုဖြစ်သော ဖက်ဒရယ်အဆင့် အထက်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီမှုကို လိုအပ်သည်။ ဥပမာ-ဂျာမနီနိုင်ငံ၌ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေမူကြမ်းအတွက် အောက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ ထောက်ခံမှုနှင့် အထက်လွှတ်တော်၏ ဆန္ဒမဲ ၃ ပုံ ၂ ပုံကို လိုအပ်သည် (ဂျာမနီအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၉.၂)။ အချို့နေရာများ၌ အထက်လွှတ်တော်၏ ထောက်ခံမှုအတွက် လိုအပ်ချက်ကို ပြည်နယ်များအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိမရှိဆိုသော အခြေအနေများဖြင့် ကန့်သတ်ထားနိုင်သည်။ ဥပမာ- တောင်အာဖရိက၌ အထက်လွှတ်တော်၏ထောက်ခံမှုကို စီရင်စုများ၊ နိုင်ငံသား ရပိုင်ခွင့်များ၊ စံနှုန်းများ အပေါ်သက်ရောက်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်များနှင့် သက်ဆိုင်မှသာလျှင် လိုအပ်သည် (တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၄.၃ ခ)။

ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ပြည်နယ်များထံမှ ပြည်သူများ၏ ထောက်ခံမှု(ဩစတေးလျနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံး)၊ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ၏ ထောက်ခံမှုဖြင့်သာ ရှေ့ဆက်သွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးတွင် ဆန္ဒမဲ သုံးပုံနှစ်ပုံ အသာရမှသာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေမှု၊ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၌ ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်စားပြုမှု၊ တရားရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် အခြားသော ပြဌာန်းချက်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြင်ဆင်ချက်များကို ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ၏ လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့်သာ အတည်ပြုနိုင်သည် (အိန္ဒိယဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၆၈)။ အီသီယိုးပီးယားနိုင်ငံတွင်မူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော် နှစ်ရပ် ပူးပေါင်းအစည်းအဝေး၌ ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစုဆန္ဒမဲ၊ ပြည်နယ်ဥပဒေ

ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ပြည်နယ်များထံမှ ပြည်သူများ၏ထောက်ခံမှု သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ၏ ထောက်ခံမှုဖြင့်သာ ရှေ့ဆက်သွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ပြုလွှတ်တော်များ၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစုဆန္ဒမဲတို့ကို လိုအပ်သည်။ ခွဲထွက်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့်သက်ဆိုင်သော အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား ပြင်ဆင်ခြင်းကို ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှစ်ရပ် လုံးတွင် တစ်ခုစီ၌ ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစုဆန္ဒမဲ၊ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော် အားလုံး၌ ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစုဆန္ဒမဲတို့ဖြင့် အတည်ပြုသည်(အီသီယိုးပီးယား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၀၅) (Bulmer 2015; Böckenförde 2014)။

၄.၂.၂။ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းများ

ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းများဆိုသည်မှာ ဖက်ဒရယ် အဆင့် အခွန်ငွေနှင့် အသုံးစရိတ်အဆင့်တို့ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးသော ဥပဒေ ကြမ်းများဖြစ်ပါသည်။ အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်၏ နိစ္စဒူဝ လည်ပတ်ဆောင်ရွက်မှုတို့အတွက် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းမှု ၏ အရေးပါပုံကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများစွာတို့သည် ဘဏ္ဍာရေး ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ လိုရင်းမရောက်သော နှောင့်နှေးမှုများ၊ လွှတ်တော် နှစ်ရပ်အကြား ပဋိပက္ခများကို တားဆီးနိုင်ရန် ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းအတွက် အထူးပြုပြဋ္ဌာန်းရေးကျင့်ထုံးတစ်ခုကို သတ်မှတ်ပေး ထားသည်။ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းကို အောက်လွှတ်တော် တွင်သာ တင်သွင်းနိုင်သည်(ဥပမာ-ဩစတေးလျ၊ အီန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်၊ တောင် အာဖရိက)။ ထို့ပြင် အချို့ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများ၌ အထက်လွှတ်တော် သည် ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းကို ပြင်ဆင်ချက်ထုတ်နိုင်သည် သို့မဟုတ် ပယ်ချနိုင်သည်။ သို့သော် ဤပြင်ဆင်ချက်များမှာ တရားဝင်အတည် ပြုထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ ၎င်းတို့ကို အောက်လွှတ်တော်၏ ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ခုတည်းဖြင့်သာ လက်ခံနိုင် သို့မဟုတ် ပယ်ချနိုင်သည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည် (ဥပမာ-ဩစတေးလျ၊ အီန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်၊ တောင်အာဖရိက)။

၄.၂.၃။ သာမန် ဥပဒေကြမ်းများ

သာမန်ဥပဒေကြမ်းများဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်း ထားသည့်အတိုင်း အစိုးရ၏ ဖက်ဒရယ်အဆင့် ဥပဒေပြုအာဏာများအောက် ၌ရှိသော မူဝါဒနယ်ပယ်များကို ထိန်းကျောင်းချမှတ်ပေးသည့် ဥပဒေကြမ်း များဖြစ်သည်။ အချို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် သာမန်ဥပဒေကြမ်းကို

အမျိုးအစားနှစ်ခု ခွဲခြားဖော်ပြလေ့ရှိရာ (က) ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော သာမန်ဥပဒေကြမ်းများ (ခ) ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ အပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိသော သာမန်ဥပဒေကြမ်းများ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ကွဲပြားမှုမျိုးရှိသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများ၌ အထက်လွှတ်တော်များကို ပြည်နယ်များအပေါ် တစ်နည်းနည်းဖြင့် အကျိုးသက်ရောက်သော ဥပဒေကြမ်းအား အားကောင်းသည့် လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်ခွင့် (သို့မဟုတ် ဗီတိုအာဏာ) ပေးအပ်ထားသည်။

ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဥပဒေကြမ်းများကို အမျိုးအစားနှစ်ခု ခွဲခြားထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံး၏ သဘောတူညီချက်ကို လိုအပ်သော 'သဘောတူညီချက်' ဥပဒေကြမ်းနှင့် အထက်လွှတ်တော်မှ ကန့်ကွက်ချက်များကို အောက်လွှတ်တော်မှ ပယ်ဖျက်နိုင်သော 'ကန့်ကွက်ချက်' ဥပဒေကြမ်းများတို့ဖြစ်သည်။

- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ 'သဘောတူညီချက်' ဥပဒေကြမ်းများကို ခြွင်းချက်အနေဖြင့် သဘောထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ ၎င်းတို့သည် ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်က သဘောတူပြဌာန်းထားသော ဥပဒေအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော်အထိ ဖွဲ့စည်းပါဝင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ နေရာအနှံ့အပြားတွင် 'သဘောတူညီချက်' ဥပဒေမူကြမ်းများကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့တွင် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေတစ်ရပ်ကို ပြည်နယ်များကရေးဆွဲသည့်အခါ လိုက်နာရမည့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများ(ပုဒ်မ ၈၄)၊ ပြည်နယ်များအတွက် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပတ်သက်မှုများရှိသော ဥပဒေများ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များခွဲဝေပုံကို ပြောင်းလဲသောဥပဒေများ(ပုဒ်မ ၁၀၅-၃၊ ၁၀၄ က) ပါဝင်သည်။ 'သဘောတူညီချက်' ဥပဒေမူကြမ်းများကို ပြဌာန်းရန်အတွက် လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီမှ သာမန်အများစု ဆန္ဒမဲလိုအပ်သည် (ပုဒ်မ ၇၇.၂ က)။

- 'ကန့်ကွက်ချက်' ဥပဒေကြမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍မူ အထက်လွှတ်တော်သည် အဆိုပြုလာသော ဥပဒေကြမ်းကို တရားဝင်ကန့်သတ်ချက်တစ်ခု တင်သွင်းနိုင်သည်။ အောက်လွှတ်တော်သည် အထက်လွှတ်တော်၏

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် သာမန်ဥပဒေကြမ်းကို အမျိုးအစားနှစ်ခု ခွဲခြားဖော်ပြလေ့ရှိရာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော သာမန်ဥပဒေကြမ်းများနှင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိသော သာမန်ဥပဒေကြမ်းများဟူ၍ဖြစ်သည်။

ကန့်ကွက်ချက်ကို (အထက်လွှတ်တော်က အကြွင်းမဲ့လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ကန့်ကွက်ခြင်းဖြစ်ပါက) အကြွင်းမဲ့ အများစုဆန္ဒမဲဖြင့်၊ (အထက်လွှတ်တော် က ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစု ဆန္ဒမဲဖြင့် ကန့်ကွက်ခြင်းဖြစ်ပါက) ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သည် (ပုဒ်မ ၇၇.၄ ၊ ၇၈)။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် 'စီရင်စုများ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော သာမန်ဥပဒေကြမ်းများ'နှင့် 'စီရင်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိသော သာမန်ဥပဒေမူကြမ်းများ' ဟု ခွဲခြားထားသည်။

- စီရင်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေကြမ်းများ ဆိုသည်မှာ ဖက်ဒရယ်အဆင့်နှင့် စီရင်စုများ ပူးတွဲဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်ရှိသော မူဝါဒ နယ်မြေများကို ထိန်းကျောင်းချမှတ်ထားသော ဥပဒေများ (ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ဇယား ၄ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်)၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၌ တိတိကျကျဖော်ပြထားသော အခြားဥပဒေများ(ဥပမာ-ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုကော်မရှင်၊ ပြည်သူ့စီမံအုပ်ချုပ်ရေးတို့ကို ထိန်းကွပ်ထား သော ဥပဒေကြမ်းများ) ဖြစ်ကြသည်။ စီရင်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသော ဥပဒေကြမ်းများကို အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော် နှစ်ရပ်စလုံး၌ တင်သွင်းနိုင်ပြီး လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးမှ ထည့်သွင်း စဉ်းစားပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ဤဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားကို မဲပေးသည့် အခါ အထက်လွှတ်တော်အတွင်းရှိ မဲများကို စီရင်စု ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့က ပေးရသည်။ စီရင်စုကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့စီ၌ မဲတစ်မဲသာ ပေးခွင့်ရှိပြီး ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် စီရင်စု ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ လမ်းညွှန်ချက်များအတိုင်း မဲပေးရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဥပဒေကြမ်း များကို စီရင်စု ဥပဒေပြုလွှတ်တော် တစ်ခုစီ၌ ဆွေးနွေးထားရမည် ဖြစ်သည်။ သို့မှသာ စီရင်စု ဥပဒေပြုလွှတ်တော် တစ်ခုစီသည် အထက် လွှတ်တော်၌ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို ဆန္ဒမဲပေးရန် လမ်းညွှန် ချက်များ ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အထက်လွှတ်တော်က ဤဥပဒေကြမ်း မျိုးကို ခွင့်ပြုရန် ငြင်းပယ်လျှင် သို့မဟုတ် အောက်လွှတ်တော်က သဘောမတူသည့် မူကြမ်းအတွက် ပြင်ဆင်ချက်များကို အဆိုပြုလျှင် အငြင်းပွားမှုဖြစ်သော ဥပဒေမူကြမ်းကို ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီထံ ပို့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီကို လွှတ်တော်တစ်ခုစီမှ

တူညီသော ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းပြီး အငြင်းပွားမှု ဖြစ်သော ဥပဒေမူကြမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ သဘောတူညီမှုတစ်ခု ရရှိရန် ရည်ရွယ်သည်။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်အကြား သဘောတူညီမှုတစ်ခုကို ရှာမတွေ့လျှင် အောက်လွှတ်တော်သည် ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက်များကို ပယ်ချနိုင်သည်(ပုဒ်မ ၇၆)။

- စီရင်စုများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုမရှိသော ဥပဒေကြမ်းများ ကိုမူ အောက်လွှတ်တော်၌သာ တင်သွင်းနိုင်သည်။ အထက်လွှတ်တော်သည် ၎င်းတို့၏ ကန့်ကွက်ချက် သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ချက်များကို အောက် လွှတ်တော်အတွင်း လူများစုဆန္ဒသက်သက်ဖြင့် ပယ်ဖျက်ခံရနိုင် သည့် အတွက်ကြောင့် ဤကဲ့သို့ ဥပဒေမူကြမ်း အမျိုးအစားများ အပေါ် ၌ ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်မှု အကန့်အသတ်ပို၍ရှိသည်။ ထို့ပြင် ဤကဲ့သို့ ဥပဒေကြမ်း အမျိုးအစားများကို အထက်လွှတ်တော်၌ မဲပေးခြင်းအား ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့လိုက် လုပ်ဆောင်ခြင်းမဟုတ်ပေ။ ယင်းအစား အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးစီလျှင် မဲတစ်မဲစီရရှိရာ ပါတီ ၏ မူဝါဒသဘောထားကိုလိုက်၍ တစ်ဦးချင်းသီးခြားစီ ဆန္ဒမဲပေးနိုင် သည်(ပုဒ်မ ၇၄)။

၄.၂.၄။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း သတ်မှတ်ခြင်း

လွှတ်တော်၌ ဥပဒေကြမ်းတစ်ခုကို တင်သွင်းသည့်အခါ အခြေခံဥပဒေ၌ ပါရှိသော ဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားတစ်ရပ်အဖြစ် ခွဲခြားပေးရန်လိုအပ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်ကို သတ်မှတ်ခြင်း (tagging) ဟုခေါ်ပြီး ဥပဒေကြမ်းမှ ဥပဒေ ဖြစ်လာရန် လိုက်နာရမည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဆုံးဖြတ်ပေးမည်ဖြစ် သည်။ အထက်လွှတ်တော်၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုပုံစံများသည် ဥပဒေကြမ်း သတ်မှတ်မှုအပေါ်မူတည်ပြီး ကွဲပြားနိုင်သောကြောင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း သတ်မှတ်ခြင်းသည် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်အချို့၏ သဘော တူညီမှုကို မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၌ သတ်မှတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေမဟုတ်ဘဲ လွှတ်တော်၏ ပူးတွဲကျင့်သုံးသော နည်းဥပဒေများက ထိန်းကွပ်ထားသည်။ ဥပဒေမူကြမ်းများကို ပူးတွဲလုပ်ထုံးလုပ်နည်း သတ်မှတ်

အထက်လွှတ်တော်၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှု ပုံစံများသည် ဥပဒေကြမ်း သတ်မှတ်မှု အပေါ် မူတည်ပြီး ကွဲပြားနိုင် သောကြောင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း သတ်မှတ်ခြင်းသည် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်အချို့၏ သဘောတူညီမှု ကို မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။

ရေးကော်မတီ (Joint Tagging Mechanism) က သတ်မှတ်ပေးပါသည်။ ၎င်းသည် အောက်လွှတ်တော်၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများနှင့် လက်ထောက် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများ၊ အထက်လွှတ်တော်၏ သဘာပတိနှင့် ဒုသဘာပတိ တို့ပါဝင်သော ကော်မတီတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ JTM သည် ဥပဒေမူကြမ်းများ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးခြင်းကို အများသဘောတူညီမှုနှင့် လုပ်ဆောင်သည်။ ဥပဒေရေးရာ သဘောထားတစ်ခုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီးသည့်နောက် အများ သဘောတူညီမှုကို မရရှိပါက အကြောင်းအရာကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးသို့ အကြောင်းကြားသည်။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား သဘောတူညီမှုမရလျှင် ပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန် လွှတ်တော်တစ်ရပ်ရပ်က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာတရားရုံးကို လျှောက်ထားနိုင်သည် (တောင်အာဖရိကလွှတ်တော် ပူးတွဲ စည်းမျဉ်းများ၊ ပုဒ်မ ၁၅၁ - ၁၅၈)။

၄.၃။ အထက်လွှတ်တော်၏ အခြားအာဏာများ

ဖက်ဒရယ် အထက်လွှတ်တော်များသည် ဥပဒေပြုရေး အခန်းကဏ္ဍ အပြင် (၁) ခန့်အပ်နိုင်သော အာဏာများ သာမက (၂) တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင် နှင့် အခြားအစိုးရအရာရှိများကို စွပ်စွဲဖြစ်တင်ခြင်း (၃) အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက ညှိနှိုင်းချုပ်ဆိုသော သဘောတူစာချုပ်များကို အတည်ပြုပေးခြင်းနှင့် (၄) ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများတွင် ပြည်ထောင်စု၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို အတည် ပြုပေးခြင်းတို့ကဲ့သို့သော အခြားကြီးကြပ်ထိန်းကြောင်းသည့် လုပ်ငန်းများ ကိုလည်း တာဝန်ယူရနိုင်သည်။

၄.၃.၁။ ခန့်အပ်နိုင်သော အာဏာများ

အထက်လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် အခြားသောနည်းလမ်း များဖြင့် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စစ်ဆေးအကဲဖြတ်သော တရားသူကြီး များကို ခန့်အပ်ရာတွင် ပြည်နယ်/ ဒေသခွဲများက ပါဝင် ပတ်သက်ခြင်းဖြင့် အဆိုပါတရားရုံးများ၏ တရားရေး ဆိုင်ရာ သုံးသပ်မှုများအပေါ်တွင် ယုံကြည်မှုကို မြှင့်တင်စေနိုင်သည်။

ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေများက အထက်လွှတ်တော်များကို ခန့်အပ်နိုင် သော အာဏာများကိုလည်း ပေးအပ်လေ့ရှိပြီး အထူးသဖြင့် အခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ စစ်ဆေးအကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အချင်းချင်းကြား အငြင်းပွားမှု များကို ကိုင်တွယ်သော တရားရုံး(များ)နှင့် စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်သည်။ တရားရေး ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအတွက် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အာမခံချက်များအပြင် အထက်လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် အခြားသောနည်းလမ်းများဖြင့် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စစ်ဆေးအကဲဖြတ်သော တရားသူကြီးများကို ခန့်အပ် ရာတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများက ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းဖြင့် အဆိုပါတရားရုံး

များ၏ တရားရေးဆိုင်ရာ သုံးသပ်မှုများအပေါ်တွင် ယုံကြည်မှုကိုမြှင့်တက်စေနိုင်သည်။ ဥပမာ- ဂျာမနီတွင် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အထက်လွှတ်တော်(ပြည်နယ်များမှ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထား) သည် ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေတရားရုံး၏ တရားသူကြီးစုစုပေါင်း၏ ထက်ဝက်ကို ၃ ပုံ ၂ ပုံအများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ခန့်အပ်သည်။ ဩစတြီးယားတွင်မူ အထက်လွှတ်တော်သည် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးဖွဲ့စည်းမှုအပေါ်တွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ထိမျှလောက်မရရှိပေ။ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံး၏ အဖွဲ့ဝင် ၁၄ ယောက်နှင့် လက်ထောက်အဖွဲ့ဝင် ၆ ယောက်ရှိသည့်အနက်မှ အဖွဲ့ဝင် ၃ ဦးနှင့် လက်ထောက်အဖွဲ့ဝင် ၁ ဦးကိုသာ အထက်လွှတ်တော်၏ အဆိုပြုမှုနှင့် သမ္မတက ခန့်အပ်သည်။ အာဂျင်တီးနား၊ ဘရာဇီး၊ နိုင်ဂျီးရီးယားနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ကဲ့သို့သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအချို့တွင် အမြင့်ဆုံးဖက်ဒရယ် တရားသူကြီးများနှင့် အခြားခန့်အပ်မှုများ(သံအမတ်များ နှင့်/သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ရာထူးမြင့်အရာရှိများ ကဲ့သို့သော)ကို အထက်လွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက်ရမှသာ ခန့်အပ်နိုင်သည်။ မက္ကဆီကိုတွင် တရားရုံးချုပ်အဖွဲ့ဝင်များကို သမ္မတက အဆိုပြုသော စာရင်းထဲမှနေပြီး အထက်လွှတ်တော်က ၃ ပုံ ၂ ပုံအများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ခန့်အပ်သည်။

အချို့ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် အထက်လွှတ်တော်များသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်သည့် အခြားအင်စတီကျူးရှင်းများအတွက် ခန့်အပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင်လည်း ပါဝင်ကြပါသည်။ ဥပမာ- နိုင်ဂျီးရီးယားတွင် အထက်လွှတ်တော်သည် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်နှင့် အခြားဖက်ဒရယ်ရေးရာ ကော်မရှင်များအတွက် သမ္မတတင်သွင်းသော ဆန်ကာတင်စာရင်းကို အတည်ပြုပေးရမည်ဟု အခြေခံဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ကင်ညာတွင်မူ ဝင်ငွေခွဲဝေရေးကော်မရှင်၏ အဖွဲ့ဝင် ၉ ဦးအနက်မှ ၅ ဦးကို အထက်လွှတ်တော်က ခန့်အပ်သည်။

၄.၃.၂။ စွပ်စွဲပြင်တင်ခြင်းနှင့် အစိုးရအဖွဲ့ ဖြုတ်ချခြင်း

သမ္မတစနစ်ကျင့်သုံးသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် အထက်လွှတ်တော်များသည် သမ္မတနှင့် အခြားအစိုးရအရာရှိများအပေါ် စွပ်စွဲပြစ်တင်ရှုံးချသည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အခန်းကဏ္ဍတစ်နေရာမှ ပါဝင်လေ့ရှိသည်(ဥပမာ

သမ္မတစနစ်ကျင့်သုံးသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် အထက်လွှတ်တော်များသည် သမ္မတနှင့် အခြားအစိုးရအရာရှိများ အပေါ် စွပ်စွဲပြစ်တင် ရှုံးချသည် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အခန်းကဏ္ဍ တစ်နေရာမှ ပါဝင်လေ့ရှိသည်။

- အာဂျင်တီးနား၊ ဘရာဇီး၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု။ စွပ်စွဲ ပြစ်တင်မှုများပြုလုပ်ရန် ကနဦးစတင်ခွင့်အာဏာကို အောက်လွှတ်တော်ထံ ပေးအပ်ထားသော်လည်း နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်အတွက်မူ အထက် လွှတ်တော်တွင် ကြားနာခြင်းနှင့် သိသိသာသာသာလွန်သော သာလွန် အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် အတည်ပြုရန်လိုအပ်သည်။ ဘရာဇီးတွင် သမ္မတကိုစွပ်စွဲ ပြစ်တင်လိုပါက ပထမဆုံးအနေဖြင့် အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ အားလုံး၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲ ရရှိရန်လိုအပ်ပြီး ထို့နောက် အထက် လွှတ်တော်တွင် စစ်ဆေးကြားနာပြီးနောက် အောက်လွှတ်တော်နှင့် အလားတူ အများစုဆန္ဒမဲ လိုအပ်သည်။ အာဂျင်တီးနားနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ တွင်လည်း ထိုကဲ့သို့ အလားတူလုပ်ထုံးလုပ်နည်းမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ပြီး လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံအများစုဆန္ဒမဲ လိုအပ် သည် (Abebe 2022)။

ပါလီမန်စနစ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် အထက်လွှတ်တော်များ သည် အစိုးရဖြုတ်ခြင်းတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း မရှိကြပေ(ဘော့စနီးယား- ဟာဇီဂိုဗီးနား မှလွဲ၍)။ ပါလီမန်စနစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအားလုံးနီးပါး၌ အယုံအကြည်မရှိ ဆန္ဒမဲခွင့်ပြုပိုင်ခွင့်ကို အထက်လွှတ်တော်တော်အား ပေးအပ် ထားခြင်းမရှိဘဲ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် အဓိကနေရာယူ ထားမှုကို အသိအမှတ်ပြုသည့်အနေဖြင့် အောက်လွှတ်တော်ကို အစိုးရ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ဖြုတ်ချခြင်း အာဏာများနှင့်အပ်ထားသည်။ ဥပမာ ဂျာမနီနှင့် အိန္ဒိယတို့တွင် အစိုးရအဖွဲ့သည် အောက်လွှတ်တော်ကိုသာ တာဝန်ခံရပြီး အထက်လွှတ်တော်အတွက် တာဝန်မရှိပေ။

၄.၃.၃။ သဘောတူစာချုပ်များအား အတည်ပြုပေးခြင်း

အချို့သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက ညှိနှိုင်း ထားသော နိုင်ငံတကာသဘောတူ စာချုပ်များကို အတည်ပြုလက်မှတ် ရေးထိုးရာတွင် အထက်လွှတ်တော်၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို လိုအပ်သည်။ အချို့သော နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များသည် ဖက်ဒရယ်အဆင့်အစိုးရ ၏ တရားဝင်မှုနှင့် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသဖြင့် ထို သဘောတူညီမှုများကို ဗဟိုအစိုးရကလိုက်နာရာမှာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို လျှော့ချရာရောက်ခြင်းမျိုး မဖြစ်စေရန် အထက်

လွှတ်တော်ကပါဝင်ပတ်သက်ရန်လိုအပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်ငြားလည်း ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ အားလုံးကဲ့သို့ပင် ထိုသို့ပါဝင်ပတ်သက်မှုက နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများနှင့် မတိုးသာ၊ မဆုတ်သာအခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

မက္ကဆီကိုနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် သဘောတူစာချုပ်များကို အထက်လွှတ်တော်များကသာ အတည်ပြုရန်လိုအပ်သည်။ အာဂျင်တီးနား၊ ဘရာဇီး၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ တောင်အာဖရိကနှင့် ဆွစ်ဇာလန်တို့တွင် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ထိုသဘောတူစာချုပ်များကို အထက်လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးက အတည်ပြုရန်လိုအပ်သည်။ နီပေါတွင် (အဓိကအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ လုံခြုံရေး၊ နယ်နိမိတ်နှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့်ပတ်သက်နေသော) သတ်မှတ်ထားသည့် စာချုပ်အမျိုးအစားများအတွက်သာ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံး၏ အတည်ပြုမှုကို လိုအပ်သည်။ ဩစတြီးယားတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ အခွင့်အာဏာအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့် နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များကို လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီ၌ ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် အတည်ပြုရန် လိုအပ်သည် (ပုဒ်မ ၅၀)။ ထို့အတူ ဂျာမနီတွင်လည်း အချုပ်အခြာအာဏာအခွင့်အရေး လွှဲပြောင်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်သက်သော၊ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုရေးကိစ္စများနှင့် စပ်လျဉ်းသော သဘောတူစာချုပ်များကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးတွင် အတည်ပြုရန်လိုအပ်သည်။

၄.၃.၄။ နိုင်ငံတော် အရေးပေါ်/ခွင်းချက် အခြေအနေ ကြေညာမှု

အခြေခံဥပဒေအများစုတွင် စစ်ပွဲ၊ လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်ခြင်း၊ သဘောတရားအန္တရာယ်၊ ကပ်ရောဂါ သို့မဟုတ် အခြားသော ပဋိပက္ခအမျိုးအစားများ ပေါ်ပေါက်ချိန်တွင် ဗဟိုအာဏာပိုင်များက တိုင်းပြည်လုံခြုံရေး၊ ဥပဒေစိုးမိုးမှု ထိန်းသိမ်းရေး၊ အသက်ဘေးကာကွယ်ရေးနှင့် မရှိမဖြစ် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ဆက်လက်လည်ပတ်ရေးတို့အတွက် လိုအပ်သော ယာယီအရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အရေးပေါ်အစီအမံများ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထိုအရေးပေါ်အစီအမံများက အစိုးရကို အင်စတီကျူးရှင်းအချို့၏ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုများကို မလိုအပ်

ဖက်ဒရယ်အုပ်ချုပ်ရေးက နိုင်ငံရေး
အကျိုးစီးပွား၊ သို့မဟုတ် ပါတီ
အကျိုးစီးပွားအတွက် ပြည်နယ်/
ဒေသခွဲများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို
ယာယီလျှော့ချရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်
နိုင်ငံတော် အရေးပေါ်/ခြွင်းချက်
အခြေအနေ ကြေညာခြင်းကို
ကျင့်သုံးခြင်း အားကာကွယ်ရန်
ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ
များတွင် နိုင်ငံတော် ခြွင်းချက်
အခြေအနေကြေညာခြင်း အတွက်
အထက်လွှတ်တော်၏ အတည်ပြုမှုကို
လိုအပ်သည်ဟု ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်း
ထားလေ့ရှိသည်။

တော့ဘဲ အချို့သော အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ရန်၊
သို့မဟုတ် ဆိုင်းငံ့ထားပိုင်ခွင့်နှင့် ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဒေသအဆင့် နယ်မြေအစု
အဖွဲ့များအကြား အာဏာခွဲဝေမှုကို ချိုးဖောက်ပိုင်ခွင့်တို့ကို ပေးအပ်ကောင်း
ပေးအပ်ထားနိုင်သည် (Bulmer 2018)။ သို့သော်လည်း ဖက်ဒရယ်အုပ်ချုပ်ရေး
က နိုင်ငံရေးအကျိုးစီးပွား၊ သို့မဟုတ် ပါတီအကျိုးစီးပွားအတွက် ပြည်နယ်/
ဒေသခွဲများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ယာယီလျှော့ချရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်
နိုင်ငံတော် အရေးပေါ်/ခြွင်းချက်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းကို ကျင့်သုံးခြင်း
အားကာကွယ်ရန် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် နိုင်ငံတော်
ခြွင်းချက် အခြေအနေကြေညာခြင်းအတွက် အထက်လွှတ်တော်၏ အတည်
ပြုမှုကို လိုအပ်သည်ဟု ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားလေ့ရှိသည်။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအချို့တွင် နိုင်ငံတော်အရေးပေါ်/ခြွင်းချက် အခြေ
အနေကို အသက်မသွင်းမီ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတည်ပြုချက် (မကြေညာမီ
ကြိုတင်ယူရသော အတည်ပြုချက်) ရယူရန်လိုအပ်သည်။ ထိုသို့မလိုအပ်
သော ပြည်ထောင်စုများတွင်မူ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက ဆုံးဖြတ်ပြီးသည်နှင့်
နိုင်ငံတော် ခြွင်းချက်အခြေအနေက ချက်ချင်းအသက်ဝင်သော်လည်း အချိန်
ကာလတစ်ခုကြာပြီးနောက် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က အတည်မပြုပါက ပျက်
ပြယ်သွားမည်ဖြစ်သည် (ကြေညာပြီးမှယူရသော အတည်ပြုချက်) (Bulmer
2018)။ အာဂျင်တီးနားတွင် သမ္မတသည် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုတွင်
အရေးပေါ်အခြေအနေမကြေညာမီ အထက်လွှတ်တော်၏ ခွင့်ပြုချက်ကို မဖြစ်
မနေရယူရသည် (ပုဒ်မ ၆၁)။ ဘရာဇီးတွင် သမ္မတသည် နိုင်ငံတော်ထိန်းသိမ်း
ခြင်းအခြေအနေ မကြေညာမီ ပါလီမန်နှစ်ရပ်လုံး၏ ခွင့်ပြုချက်(မကြေညာမီ
ကြိုတင်ယူရသော အတည်ပြုချက်) ရယူရမည် (ပုဒ်မ ၄၉ ၊ ၁၃၇) ဖြစ်ပြီး
နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေး အခြေအနေကြေညာပြီးနောက် ၁၀ ရက်အတွင်း
လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံး၏ အတည်ပြုချက် (ကြေညာပြီးမှယူရသော အတည်
ပြုချက်) ကို ရယူရသည် (ပုဒ်မ ၄၉၊ ၁၃၇)။ ဘရာဇီးအခြေခံဥပဒေတွင်
လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ပေါင်းကော်မတီ (ဥပမာ - ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်နှစ်ရပ်လုံးမှ
ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မတီ) တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းပြီး
နိုင်ငံတော်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးအခြေအနေတို့ အတွင်း
တွင် ကြီးကြပ်ရမည်ဟုလည်း ထပ်မံပြဋ္ဌာန်းထားသည်(ပုဒ်မ ၁၄၀)။ နိုင်ဂျီး
ရီးယားတွင် သမ္မတ၏ နိုင်ငံတော်အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာမှုအတွက်

(ပါလီမန်အစည်းအဝေး ကျင်းပနေချိန်ဖြစ်လျှင်) ၂ ရက်အတွင်း၊ သို့မဟုတ် (ပါလီမန်အစည်းအဝေး မရှိသည့်အချိန်ဖြစ်လျှင်) ၁၀ ရက်အတွင်း ဖက်ဒရယ် ပါလီမန်တစ်ခုစီတွင် ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် အတည်ပြုရန်လိုအပ်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်(ပုဒ်မ ၃၀၅)။

၄.၃.၅။ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများတွင် ပြည်ထောင်စု၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို အတည်ပြုပေးခြင်း

ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများတွင် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်မှုအပေါ် မူတည်၍ ကိုယ်ပိုင်စီမံခန့်ခွဲမှု စည်းမျဉ်းများအရ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ပေးအပ်ထားသော်လည်း ခြွင်းချက်အခြေအနေများ၌ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုတွင် နေထိုင်သော ပြည်သူများအပေါ် အဆိုပါပြည်နယ်/ဒေသခွဲအစိုးရက အနိမ့်ဆုံးအခြေခံလိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးကြောင်း သေချာစေရန်အတွက်သာမက လုံခြုံရေး၊ ဖက်ဒရယ်စံနှုန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့ ရှိစေရန် အတွက်လည်း ပြည်ထောင်စုအဆင့်က ထိုပြည်နယ်/ဒေသခွဲတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းများ ရှိနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက နိုင်ငံရေး၊ သို့မဟုတ် ပါတီ အကျိုးအမြတ်အတွက် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ယာယီလျှော့ချခြင်းမျိုး မလုပ်ဆောင်နိုင်စေရန် ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေများတွင် အထက်လွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက်ကို ရယူရန်လိုအပ်သော အထူးအခြေအနေများ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားလေ့ရှိသည်။

အီသီယိုးပီးယားတွင် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခုတွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့်က ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းကို အထက်လွှတ်တော်၏ ညွှန်ကြားမှုဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်(ပုဒ်မ ၆၂.၉)။ ဘရာဇီးတွင် သမ္မတသည် အထူးအခြေအနေများတွင်(နှင့် တစ်ခါတစ်ရံတွင်သတ်မှတ်ထားသော အာဏာပိုင်တစ်ရပ်၏ တောင်းဆိုချက်အရ) ပြည်နယ်/ဒေသခွဲ၌ ပြည်ထောင်စုက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်နိုင်သော်လည်း ထိုဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု အမိန့်ထုတ်ပြန်ချက်ကို ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင် သုံးသပ်နိုင်ရန် ၂၄ နာရီအတွင်းတင်သွင်းပြီး(ပုဒ်မ ၃၆.၁) အတည်ပြုချက်ရယူရမည်(ကြေညာပြီးမှ ယူရသော အတည်ပြုချက်၊ ပုဒ်မ ၄၉)။ တောင်အာဖရိကတွင် အထက်လွှတ်တော်သည် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲတစ်ခု၌ ပြည်ထောင်စုအဆင့်က ဝင်ရောက်

စွက်ဖက်မှုကို ထိုစွက်ဖက်မှုစတင်ပြီးနောက် ရက်ပေါင်း ၁၈၀ အတွင်း သာမန် လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ဖျက်နိုင်သည်(ပုဒ်မ ၁၀၀)။ ကင်ညာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းအတွက် လိုက်နာရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဥပဒေတစ်ရပ်ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါ ဥပဒေက အထက်လွှတ်တော်အား ပြည်ထောင်စုအဆင့်ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းကို အဆုံးသတ်နိုင်သည့် အာဏာပေးအပ်ထားရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည် (ပုဒ်မ ၁၉၀)။

အခန်း (၅)

အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများအားလုံးနီးပါးတွင် အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးသည် ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား သဘောမတူညီမှုများ ရှိလာနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကို သီးခြားစီရွေးကောက်(ရွေးချယ်) တင်မြှောက်ရာမှ လွှတ်တော်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အဓိကကြီးစိုးထားသော အုပ်စုချင်း မတူညီသည့်အခါမျိုးတွင် သဘောမတူ ညီမှုများ ပို၍ပင်ပေါ်ပေါက်နိုင်သည်။ ကာလကြာရှည် ရှေ့မတိုး၊ နောက်မဆုတ် ဖြစ်မှုများ မဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအများစု တွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား အငြင်းပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ရန်နှင့်/သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းရန် သီးခြားလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားလေ့ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် မတူညီသည့် အောက်လွှတ်တော် က လွှမ်းမိုးပယ်ဖျက်ခြင်း ပုံစံအမျိုးမျိုးသာမက ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပေးပို့ ညှိနှိုင်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် ပူးပေါင်းဖြန့်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီများ၊ ဖျက်သိမ်း ခြင်း၊ ပူးတွဲအစည်းအဝေးများနှင့် မတူညီသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုးကို ပေါင်းစပ်ထားသည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ်ကိုလည်း ဖော်ပြထားနိုင်သည်။

အထက်လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေကြမ်း(အားလုံး သို့မဟုတ် အချို့) အပေါ် အကြွင်းမဲ့တိုက်ခိုက်တစ်ရပ် ရှိနေသည့်အခါမျိုးတွင် ဖက်ဒရယ်အခြေခံ ဥပဒေများ၌ သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (ဆိုလိုသည်မှာ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် ပေးပို့ညှိနှိုင်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်၊ ဖျန်ဖြေညှိ နှိုင်းရေးကော်မတီ၊ ဖျက်သိမ်းခြင်း) ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားနိုင်သည်။ အထက် လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေကြမ်း(အားလုံး သို့မဟုတ် အချို့) အပေါ် ဆိုင်းငံ့ထား

ကာလကြာရှည် ရှေ့မတိုး၊
နောက်မဆုတ်ဖြစ်မှုများ
မဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက်
ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ
အများစုတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား
အငြင်းပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ရန်
နှင့်/သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းရန်
သီးခြားလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားလေ့ရှိသည်။

နိုင်သောဗီတိုအာဏာတစ်ရပ် ရှိနေသည့်အခါမျိုးတွင်လည်း အခြေခံဥပဒေ၌ အငြင်းပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ရန်နည်းလမ်းများကိုသာမက ယင်းတို့ကို ဖြေရှင်းနိုင်မည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (ဆိုလိုသည်မှာ ပူးတွဲအစည်းအဝေး များ၊ အောက်လွှတ်တော်က လွှဲပြောင်းပယ်ဖျက်ခြင်း) တို့ကိုပါ ကြိုတင်ပြင်ဆင် ထားခြင်းမျိုး ရှိနိုင်သည်။

ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပေးပို့ ညှိနှိုင်းသည့် နည်းလမ်းများသည် ရှေ့မတိုးသား၊ နောက်မဆုတ်သာ အခြေအနေကို ပြေလည်စေမည်ဟု အာမခံချက်မရှိဘဲ သဘောမတူညီမှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ်အနေဖြင့်သာ အထောက်အကူပြုပါသည်။

၅.၁။ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပေးပို့ညှိနှိုင်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်

လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးက ဥပဒေကြမ်းအားလုံး၊ သို့မဟုတ် အချို့အပေါ်၌ အာဏာအညီအမျှရှိသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် ခေါက်တုံ့ခေါက် ပြန်ပေးပို့ညှိနှိုင်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကိုကျင့်သုံးသည်။ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် ပေးပို့ ညှိနှိုင်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုသည်မှာ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား ဥပဒေကြမ်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ပြေလည်ကာ ဘုံသဘောတူညီသည့် ပုံစံဖြင့် အတည်မပြုနိုင်မချင်း အဆိုပါတင်သွင်းသောဥပဒေနှင့် ဥပဒေပြင်ဆင် ချက်များကို လွှတ်တော်တစ်ခုမှတစ်ခုသို့ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပေးပို့ပြီး ညှိနှိုင်း သောနည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပေးပို့ညှိနှိုင်းသည့်နည်းလမ်း များသည် ရှေ့မတိုးသား၊နောက်မဆုတ်သာအခြေအနေကို ပြေလည်စေမည် ဟု အာမခံချက်မရှိဘဲ သဘောမတူညီမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း နိုင်မည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ်အနေဖြင့်သာ အထောက်အကူပြုပါသည်။ အခြား လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးခြင်းမရှိဘဲ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် ပေးပို့ညှိနှိုင်းခြင်း နည်းလမ်းတစ်မျိုးတည်းပေါ်တွင်သာ အားထားမည်ဆိုလျှင် ဥပဒေပြုလုပ်ငန်းတွင် ကြာမြင့်စွာနှောင့်နှေးခြင်းများနှင့် ကြုံရနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်သည် နိုင်ငံရေးအရ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းပုံခြင်း ကွဲပြားနေပါက ထိုကဲ့သို့ပို၍ကြုံရနိုင်သည်။

ကြာမြင့်စွာနှောင့်နှေးခြင်းများနှင့်အကြိမ်များစွာခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပေးပို့ နေရခြင်းများ ကြုံရနိုင်ခြေကို လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက် အနည်းငယ်မျှသော ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပေးပို့သည့် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ကန့်သတ်ချက်အချို့ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထား တတ်သည်။ မက္ကဆီကိုတွင် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်လုံးကို လွှတ်တော်များထဲမှ တစ်ခုက နှစ်ကြိမ်ပယ်ချခဲ့ပါက ထိုအငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်အစီ

အစဉ်ထဲမှ ဖယ်ရှားရမည်ဖြစ်ပြီး တူညီသော လွှတ်တော်အစည်းအဝေးအတွင်း ပြန်လည်မတင်သွင်းရဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ (မက္ကစီကိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၂ ဃ)။ ထို့အတူ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြားတွင် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး သဘောထားကွဲလွဲမှုရှိလာပါက ထိုဥပဒေကြမ်း၏ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးက သဘောတူညီသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုသာ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းရမည်ဟုလည်း မက္ကစီကိုအခြေခံဥပဒေက ကြိုတင်သတ်မှတ်ပေးထားသည်။ (ပုဒ်မ ၇၂ င)။

ခေါက်တို့ခေါက်ပြန် ပေးပို့ညှိနှိုင်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်တွင် တူညီသော၊ သို့မဟုတ် မတိမ်းမယိမ်း အာဏာရှိသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ (ဥပမာ ဘရာဇီး၊ မက္ကစီကို၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု) တွင်ကျင့်သုံးသည်။ သို့ရာတွင် ထိုနိုင်ငံများ၌ပင် အခြားပွားဥပဒေကြမ်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရန် အထူးဖွဲ့စည်းထားသော ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီများ (လွှတ်တော်တစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်သည့် ရံဖန်ရံခါတွင် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးကော်မတီဟုလည်း ခေါ်လေ့ရှိသော ကော်မတီများ) ကို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။ လွှတ်တော်များမှ ကော်မတီအတွက် စေလွှတ်သော ကိုယ်စားလှယ်များကြား ညှိနှိုင်းအဖြေရှာ၍ သဘောတူညီမှု ရရှိသွားပါက ထိုညှိနှိုင်းရေးကော်မတီမှ ထွက်ပေါ်လာသော ဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးတွင် မဲခွဲကာ အတည်ပြုရသည်။ သဘောတူညီမှုမရရှိလျှင်မူ ထိုဥပဒေကြမ်းကို အတည်ပြုနိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ဘရာဇီး၊ မက္ကစီကို၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ခေါက်တို့ခေါက်ပြန်ပေးပို့ညှိနှိုင်းသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကိုသာ ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။ ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီများကိုမူ ဥပဒေပြုခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပါလီမန်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်စည်းမျဉ်းများတွင်သာ ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။

ဆွစ်ဇာလန်တွင် ဥပဒေကြမ်းတိုင်းသည် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံး၌ လူများစု၏ အတည်ပြုထောက်ခံမှုကို ရရှိရမည်ဖြစ်သည်။ (ဆွစ်ဇာလန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၅၆.၂)။ လွှတ်တော်တစ်ခုစီတွင် ၃ ကြိမ် အသွား၊ အပြန် ပြုလုပ်ညှိနှိုင်းပြီး၊ ၃ ခါမဲပေးပြီးသည်အထိ ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်လုံး၊ သို့မဟုတ် ယင်း၏ အချို့ပြဋ္ဌာန်းချက်များအပေါ် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံး၌ အများစု၏ ထောက်ခံမှုကိုမရရှိပါက ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေး ညီလာခံတစ်ရပ်

ဆင့်ခေါ်ရသည် (လွှတ်တော်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၈.၅၊ ၉၁၊ ၉၂၊ ၉၃၊ ၉၄ က နှင့် ၉၈.၃)။ ဤညီလာခံတွင် ကိုယ်စားလှယ် ၂၆ ဦးပါဝင်ရာ လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီမှ ကိုယ်စားလှယ် ၁၃ ဦးစီဖြစ်သည်။ ထိုကိုယ်စားလှယ်များသည် အငြင်းပွား ဥပဒေကြမ်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ညှိနှိုင်းအဖြေရှာကြရသည်။ ထိုဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေး ညီလာခံမှထွက်ပေါ်လာသော ပြင်ဆင်ထားသည့်ဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော် နှစ်ရပ်သို့ တင်သွင်းရသည်။ ထိုညှိနှိုင်းပြင်ဆင်ထားသော ဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်တစ်ခုခုမှ အတည်မပြုခဲ့ပါက ထိုဥပဒေကြမ်းကို ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပေ။

ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီမှ ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်ပြီး ဥပဒေကြမ်း တစ်ရပ်အပေါ် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား သဘောထားကွဲလွဲမှု ရှိလာသော အခါတွင် ထိုအငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ညှိနှိုင်းအဖြေရှာရန် ၎င်းတို့ကို ဆင့်ခေါ်လေ့ရှိသည်။

၅.၂။ ပူးပေါင်းဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအနည်းငယ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ပင် ဖျန်ဖြေ ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီစနစ်ကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်(ဥပမာ - ဂျာမနီ၊ ကင်ညာ၊ တောင်အာဖရိက)။ ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီမှ ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်ပြီး ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ် အပေါ် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုရှိလာသောအခါတွင် ထို အငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ညှိနှိုင်းအဖြေရှာရန် ၎င်းတို့ကိုဆင့်ခေါ် လေ့ရှိသည်။ ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီမှ ထွက်ပေါ်လာသော ဥပဒေကြမ်း ကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးတွင် မဲပေးဆုံးဖြတ်ရသည်။

တောင်အာဖရိကနှင့် ကင်ညာတို့တွင် ပြည်နယ်များ၏ အကျိုးစီးပွား အပေါ်သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေကြမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ ရှိလာသောအခါတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးက အတည်ပြုနိုင်မည့် ဥပဒေကြမ်းပုံစံကိုပြုစုနိုင်ရန် ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီတစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်း သည်။ ထိုကော်မတီအတွက် ကင်ညာဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက် အညီအမျှပါဝင်ရမည်ဟု ရိုးရိုး ရှင်း ရှင်းပင်ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး(ပုဒ်မ ၁၁၃.၁) တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကမူ အောက်လွှတ်တော်ရှိပါတီများကို အချိုးကျကိုယ်စားပြုသော ကိုယ်စားလှယ် ၉ ဦးနှင့် အထက်လွှတ်တော်ရှိ စီရင်စု ၉ ခု၏ ကိုယ်စားလှယ် များထဲမှာ စီရင်စုတစ်ခုအတွက် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးစီ ပါဝင်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်(ပုဒ်မ ၇၈.၁)။ အကယ်၍ ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီက

လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမှ သတ်မှတ်ထားသောအချိန်အတွင်း (တောင်အာဖရိက တွင်ရော၊ ကင်ညာတွင်ပါရက်ပေါင်း ၉၀) အတည်ပြုသည့် ဘုံလက်ခံနိုင်သော ကမ်းလှမ်းမှုတစ်ရပ် မရှာဖွေနိုင်ခဲ့ပါက ထိုဥပဒေကြမ်းသည် ပျက်ပြယ်သွား မည်ဖြစ်သည်။ တောင်အာဖရိကတွင် စီရင်စုများ၏ အကျိုးစီးပွားအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်သည် ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီ ၌ စေ့စပ်ဆွေးနွေးပြီးသည်အထိ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား သဘောတူညီမှု မရရှိသေးပါက အောက်လွှတ်တော်သည် ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ အများစု ထောက်ခံမဲဖြင့် အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက်များကို ပယ်ဖျက်ပြီး အငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းကို အတည်ပြုနိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၇၆ င)။

ဂျာမနီအခြေခံဥပဒေတွင်မူ ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီတစ်ရပ်တွင် မည်သူများပါဝင်ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိပေ။ ယင်းအစား ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက် ခြင်းကို အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော်တို့က အတည်ပြုချမှတ် ထားသော လုပ်ငန်းစဉ်စည်းမျဉ်းများအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်ဟု သာ ဖော်ပြထားသည်။ (ဂျာမနီအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၇.၂)။ လက်တွေ့တွင် ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီကို အောက်လွှတ်တော်ရှိပါတီများကို အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုသော ကိုယ်စားလှယ် ၁၆ ဦးနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဝင် ပြည်နယ် ၁၆ ခုမှ ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးစီ၊ စုစုပေါင်း ကိုယ်စားလှယ် ၃၂ ဦး နှင့်ဖွဲ့စည်းသည်။ အထက်လွှတ်တော်သည် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်က ပြည်နယ် များ၏ အကျိုးစီးပွားအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အထက်လွှတ်တော်၏ ခွင့်ပြုမှုကိုလိုအပ်ခြင်း ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ ထိုဥပဒေကြမ်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ တစ်ရပ်ဆင့်ခေါ်ဖွဲ့စည်းရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။ အကယ်၍ ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီ ကိုယ်စားလှယ်များသည် အထက်လွှတ်တော်၏ ခွင့်ပြုမှုကို လိုအပ် သော အငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို ပြေလည်အောင် ညှိနှိုင်းနိုင်ခဲ့ပါက ထိုဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်လုံးကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးက သဘောတူလက်ခံ မည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ ကိုယ်စားလှယ်များ သည်အထက်လွှတ်တော်၏ခွင့်ပြုမှုကိုမလိုအပ်သောအငြင်းပွားဥပဒေကြမ်း တစ်ရပ်ကို ပြေလည်အောင်ညှိနှိုင်းနိုင်ခဲ့ခြင်းဆိုပါက ထိုဥပဒေကြမ်းကို အောက် လွှတ်တော်က အတည်ပြုပြီး အထက်လွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းမည်ဖြစ်သည်။

ထိုညှိနှိုင်းပြင်ဆင်ထားသော ဥပဒေကြမ်းကို အထက်လွှတ်တော်က ကန့်ကွက် ခဲ့ပါက အောက်လွှတ်တော်သည် ကန့်ကွက်ချက်ကိုပယ်ချပြီး (ထို ကန့်ကွက် မှုက အထက်လွှတ်တော်၏ အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ကန့်ကွက်ခြင်းဖြစ်ပါက) အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အများစု၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် အတည်ပြုနိုင်ပြီး ကန့်ကွက်မှုက အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် ကန့်ကွက်ခြင်းဖြစ်ပါက အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် အတည်ပြုနိုင်သည်။

ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ
အစည်းအဝေးများကို အများပြည်သူ
ကြားနာခွင့်မပြုသည့် လျှို့ဝှက်
တံခါးပိတ် အစည်းအဝေးများ
အဖြစ်သာ ကျင်းပလေ့ရှိသည်။
သဘောတူထားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်
များအပေါ် လွှတ်တော်များက
ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းမရှိဘဲ
ထောက်ခံမဲ၊ သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်မဲ
ပေးနိုင်စေရန်အတွက် ထိုကဲ့သို့
တံခါးပိတ်ကျင်းပလေ့ရှိခြင်း ဖြစ်သည်။

ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများနှင့် သဘောတူညီမှုများဖော်ဆောင်ရန် ကျင်းပ သည့် ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ အစည်းအဝေးများကို အများပြည်သူ ကြားနာခွင့်မပြုသည့် လျှို့ဝှက်တံခါးပိတ် အစည်းအဝေးများအဖြစ်သာ ကျင်းပ လေ့ရှိသည်။ သဘောတူထားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များအပေါ် လွှတ်တော်များက ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းမရှိဘဲ ထောက်ခံမဲ၊ သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်မဲပေးနိုင်စေရန် အတွက် ထိုကဲ့သို့ တံခါးပိတ်ကျင်းပလေ့ရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ် သည် သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်သော်လည်း ကိုယ်စားလှယ် အရေအတွက် အနည်းငယ်က ဥပဒေကြမ်း၏ အနှစ်သာရသဘောတရားကို ကျနသေချာစွာစိစစ်ခြင်းမရှိသည့် အချိုးအစားမညီမျှသော လွှမ်းမိုးသက် ရောက်မှုတစ်ရပ်ကိုမူ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် ထိုကဲ့သို့သောကော်မတီများသည် အထူးအကျိုးခံစားခွင့် ရရန်ရှိသည့် အုပ်စုများ၏ ၎င်းတို့အလိုရှိရာကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆွဲဆောင် စည်းရုံးခြင်းများနှင့် ကြုံရလေ့ရှိပြီး (လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီတိုင်းက သဘော တူညီမှုကို ပယ်ချနိုင်သည်ဆိုသော်လည်း ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန်မှာ နိုင်ငံရေး အရ ဆုံးရှုံးမှုကြီးကြီးမားမား ကြုံရခြင်းမျိုး ရှိနိုင်သဖြင့်) မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက် များသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ စိစစ်မှုမရှိသော အုပ်စုငယ်များ၏ လက်ထဲသို့ ကျရောက်ခြင်းမျိုး ကြုံရစေသည်။

၅.၃။ ဖျက်သိမ်းခြင်း

ဩစတြေးလျတွင် အထက်လွှတ်တော်သည် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခံ ဖြစ်ပြီး တင်သွင်းသော ဥပဒေများအားလုံး (ဘဏ္ဍာငွေ အရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းမှလွဲ၍) အတွက် အောက်လွှတ်တော်နှင့် တူညီသောအခွင့်အာဏာ

(အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာအပါအဝင်) ရှိသည်။ အခြေခံဥပဒေတွင် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ထူးခြားသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းတစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းထားရာ ယင်းမှာ ဘုရင်ခံချုပ်သည် အထက်လွှတ်တော်၏ ဗီတိုအာဏာ အသုံးပြုမှုကို တုံ့ပြန်မှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးကို ဖျက်သိမ်းရန် အမိန့်ထုတ်နိုင်သည် ဟူ၍ဖြစ်သည်။ (ဩစတြေးလျ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅၇)။ အထက်လွှတ်တော်က ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို သတ်မှတ်ထားသော ၃ လတာကာလအတွင်း နှစ်ကြိမ်ပယ်ချခဲ့ပါက ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဖြစ်စဉ်ရှိလာပါက အစိုးရက (တိုင်းပြည်၏ အမည်ခံခေါင်းဆောင်ဟု ဆိုနိုင်သော) ဘုရင်ခံချုပ်အား လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးကိုဖျက်သိမ်း၍ ရွေးကောက်ပွဲစော၍ ကျင်းပရန် အကြံပေးနိုင်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများပြီးနောက်တွင်လည်း ယခင်ဥပဒေကြမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ပင် သဘောတူညီမှုမရနိုင်ဆက်ဖြစ်နေပါက လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များ အတူတကွပါဝင်သော ပူးပေါင်းအစည်းအဝေး၌ မဲပေးဆုံးဖြတ်ပြီး မဲများသည့်ဘက်က အနိုင်ရသည့်နည်းလမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းရသည်။

ဤအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းက လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးသည် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်ဟူသော တရားဝင်မှုကို အသိအမှတ်ပြုပြီး လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီတွင် ဆွေးနွေးရန်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်ရည်ရွယ်၍ အချိန်ကာလအပိုင်းအခြား သတ်မှတ်မှုတစ်ရပ် ထည့်သွင်းပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ကျင့်သုံးခြင်းမျိုး မရှိသလောက် ရှားပါးပါသည်။ ထိုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ကျင့်သုံးရန်မှာ အချိန်ကုန်၊ ငွေကုန်သလို အစိုးရနှင့်၎င်း၏ အောက်လွှတ်တော်တွင် လူများစုအနေဖြင့် ကြီးစိုးထားသော နိုင်ငံရေးအုပ်စုတို့အတွက် နိုင်ငံရေးအရ စွန့်စားရမှုကြီးမားလှသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်လွှတ်တော်က ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို ပယ်ချသောအခါတွင် အစိုးရသည် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးကိုဖျက်သိမ်းရန် ဘုရင်ခံချုပ်အား အကြံပြုချက် တင်သွင်းမည့်အစား အတိုက်အခံပါတီများ၏ ခေါင်းဆောင်များနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပြီး သဘောတူညီမှုရရှိအောင် ကြိုးစားလေ့သာရှိသည်။ သို့သော် အစိုးရများက ရွေးကောက်ပွဲများကို ၎င်းတို့အလိုရှိသည့်အချိန်တွင် ကြိုတင်ကျင်းပစေလိုသည့် အခါမျိုးတွင်မူ နိုင်ငံရေးနည်းဗျူဟာတစ်ရပ်အနေနှင့် ဤလွှတ်တော်

နှစ်ရပ်လုံးဖျက်သိမ်းသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို အသုံးချတတ်သည် (Saunders, C., Le Roy, K, 2006)။

လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးကို ဖျက်သိမ်းသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးအတွက် ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ထူးခြားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြစ်ပြီး အခြားဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ အများအပြားတွင်မူ အထက်လွှတ်တော်များကို ဖျက်သိမ်းခြင်းမပြုနိုင်ရန် ကာကွယ်ပေးထားသည်။

ပူးတွဲအစည်းအဝေးတစ်ခုတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များသည် အစုအဖွဲ့တစ်ခုတည်း၌ အတူတကွတွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြသည်။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များသည် အငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းအတွက် တစ်စုတစ်ဝေးတည်း မဲပေးကြခြင်းဖြင့် အကျပ်စိုက်နေသော အခြေအနေကို ဖြေရှင်းကြသည်။

၅.၄။ ပူးတွဲအစည်းအဝေးများ

ခေါက်တုံ့၊ ခေါက်ပြန်ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှစ်မျိုးလုံးသည် သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ပြေလည်မှုရရန် ကြိုးစားသည့်နည်းလမ်းများဖြစ်သော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် သေချာပေါက်အဖြေရှာတွေ့မည်ဟု အာမခံနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် အချို့ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများတွင် လိုအပ်သောဥပဒေများကို အတည်ပြုနိုင်ရန် သေချာစေမည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြဋ္ဌာန်းထားကြသည်။ ပူးတွဲအစည်းအဝေးများ ကျင်းပသည့်နည်းလမ်းသည် အထက်လွှတ်တော်တွင်သာ ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာရှိသည့် အခါမျိုးတွင် ဥပဒေကြမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ပူးတွဲအစည်းအဝေးတစ်ခုတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များသည် အစုအဖွဲ့တစ်ခုတည်း၌ အတူတကွတွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြသည်။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များသည် အငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းအတွက် တစ်စုတစ်ဝေးတည်း မဲပေးကြခြင်းဖြင့် အကျပ်စိုက်နေသော အခြေအနေကို ဖြေရှင်းကြသည်။ ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို အိန္ဒိယ၊ နီပေါနှင့် ပါကစ္စတန် စသည့်နိုင်ငံများတွင်ကျင့်သုံးပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေအရ ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

အိန္ဒိယတွင် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို လွှတ်တော်တစ်ရပ်က အတည်ပြုပြီး အခြားလွှတ်တော်တစ်ရပ်က ပယ်ချပါက၊ သို့မဟုတ် ၆ လအတွင်း အတည်မပြုပါက အစိုးရအဖွဲ့၏ ဥပဒေအရလိုက်နာရန် အကြံပြုချက်အတိုင်း သမ္မတက လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးပါဝင်သည့် ပူးတွဲအစည်းအဝေးတစ်ရပ် ဆင့်ခေါ်နိုင်

သည်။ ထိုအစည်းအဝေးကို အောက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌက သဘာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရပြီး ဥပဒေကြမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ မဲများသည့်ဘက်မှ အနိုင်ရသည့် နည်းလမ်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရသည်(အိန္ဒိယဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၀၈)။ လက်တွေ့တွင် ထိုအခြေအနေမျိုးမှာ ကြုံတောင့်ကြုံခဲဖြစ်ပြီး နှစ်ပေါင်း ၇၀ အတွင်း ၃ ကြိမ်သာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ဖူးသည်။

နိုင်ဂျီးရီးယား အခြေခံဥပဒေတွင်လည်း ပူးတွဲအစည်းအဝေးများကျင်းပ ခြင်းနည်းလမ်းကို ဘက်ဂျက်လျာထားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာငွေဥပဒေကြမ်း များနှင့် အခွန်၊ အကောက်၊ အခကြေးငွေဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းများနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး အကျပ်စိုက်သည့်အခြေအနေကို ကျော်လွှားရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း တစ်ခုအနေနှင့် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဥပဒေကြမ်း များကို လွှတ်တော်တစ်ခုကအတည်ပြုပြီး အခြားတစ်ခုက ဘဏ္ဍာရေးနှစ် စတင်ပြီး ၂ လအတွင်း အတည်မပြုပါက အထက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌက ၁၄ ရက်အတွင်းတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ပေါင်း ပူးတွဲဘဏ္ဍာရေးကော်မတီ အစည်း အဝေးတစ်ရပ်ဆင့်ခေါ်ကာ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား အငြင်းပွားမှုကိုဖြေရှင်း ရေးအမြင်ဖြင့် ဥပဒေကြမ်းကို လေ့လာဆန်းစစ်စေသည်။ ပူးတွဲကော်မတီက ကဲ့လွဲမှုများကိုမဖြေရှင်းနိုင်ပါက ထိုဥပဒေကြမ်းအား လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ပေါင်း ပူးတွဲအစည်းအဝေးသို့ တင်သွင်းသည်။ ထိုပူးတွဲအစည်းအဝေးတွင် ဥပဒေ ကြမ်းကို အတည်ပြုလိုက်နိုင်ပါက သမ္မတထံတင်သွင်းပြီး အတည်ပြုမှုရယူ ရမည်ဖြစ်သည်(နိုင်ဂျီးရီးယား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၊ ပုဒ်မ ၅၉)။

အထက်လွှတ်တော်သည် အောက်လွှတ်တော်ထက် ကိုယ်စားလှယ် အရေအတွက် လျော့နည်းလေ့ရှိသဖြင့် ပူးတွဲအစည်းအဝေးကျင်းပပြီး ဖြေရှင်း သည့်နည်းလမ်းသည် အောက်လွှတ်တော်ရှိ လူများစုအား လွန်လွန်ကဲကဲ ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းတစ်ရပ် ပေးထားသကဲ့သို့ဖြစ်တတ်ပြီး ဥပဒေပြုရေးတွင် အထက်လွှတ်တော်၏ စုပေါင်းပါဝင်မှုကို အားနည်းစေနိုင်သည်။ ဥပမာ- နီပေါနိုင်ငံတွင် အောက်လွှတ်တော်သည် ကိုယ်စားလှယ် ၂၇၅ ဦး ရှိပြီး အထက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၅၉ ဦးသာရှိရာ အချိုးအနေနှင့် ဆိုလျှင် ၄.၆/၁ သာရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သီအိုရီအရဆိုလျှင် အငြင်းပွားဥပဒေ ကြမ်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အကျပ်စိုက်နေသည့်အခြေအနေကို ဖြေရှင်းတိုင်း တွင် အောက်လွှတ်တော်သည် ပူးတွဲအစည်းအဝေးတစ်ရပ်မှ တဆင့် အထက်

လွှတ်တော်ကိုကျော်ဖြတ်ပြီး ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို ၎င်း၏သဘောထား အမြင်အတိုင်း အလွယ်တကူပင် ပြဋ္ဌာန်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လက်တွေ့တွင်မူ ပူးတွဲအစည်းအဝေးတစ်ခု၌ မဲပေးဆုံးဖြတ်ခြင်းရလဒ်သည် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ရှိ ပါတီများ၏ အင်အာချိန်ခွင်လျှာပေါ်တွင်သာ ပို၍မူတည်လေ့ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လွှတ်တော်အမတ်များသည် မိမိတို့ကိုယ်စားပြုရာ လွှတ်တော်၏သဘောထားထက် ပါတီ၏မူဝါဒအတိုင်းသာ မဲပေးကြဖွယ် ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

၅.၅။ အောက်လွှတ်တော်က လွှမ်းမိုးပယ်ဖျက်ခြင်း

တင်သွင်းသော ဥပဒေအားလုံး၊ သို့မဟုတ် အချို့အပေါ်တွင် ဆိုင်းငံ့ ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာကို အထက်လွှတ်တော်အားအပ်နှင်းထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်အကြား အငြင်းပွားမှုများကို အောက်လွှတ်တော်၏ လွှမ်းမိုးပယ်ဖျက်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ရိုးရိုး ရှင်းရှင်းပင် ဖြေရှင်းကြသည်။ ထိုကဲ့သို့သော နိုင်ငံများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေက အောက်လွှတ်တော်အား အထက်လွှတ်တော်၏ သဘောထား ကွဲလွဲမှုများအပေါ် ပုံမှန်လူများစုဆန္ဒမဲ၊ သို့မဟုတ် အတိုင်းအတာသတ်မှတ် ထားသော လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် လွှမ်းမိုးပယ်ဖျက်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပေးအပ်ထား သည်။

အောက်လွှတ်တော်၏ လွှမ်းမိုး ပယ်ဖျက်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ အငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အပေါ် နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အား အောက်လွှတ်တော်က ရရှိသည်။

အောက်လွှတ်တော်၏ လွှမ်းမိုးပယ်ဖျက်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ အငြင်းပွားဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အပေါ် နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အား အောက် လွှတ်တော်က ရရှိသည်။ သို့ရာတွင် အထက်လွှတ်တော်၏ ဆိုင်းငံ့ထားနိုင် ခွင့် ဗီတိုအာဏာကြောင့် နှောင့်နှေးနေသော အချိန်အတွင်းတွင် သက်ဆိုင်ရာ အကြောင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး အများပြည်သူကြားတွင် ဆွေးနွေးငြင်းခုံ နှစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာပြီး အောက်လွှတ်တော်အနေနှင့် အထက်လွှတ်တော်က တင်သွင်းသော အချို့အချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ဖိအား ရှိလာနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ အောက်လွှတ်တော်အနေဖြင့် နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ် ချက်ကို ချမှတ်ရခြင်းကြောင့် ပို၍အခက်တွေ့ရသော အခြေအနေများကြုံရ သည့် စနစ်များ(ဥပမာ - အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်မှုကို ကျော်လွှားရန် အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ထားသော လူများစုဆန္ဒမဲ လိုအပ်ခြင်းကဲ့သို့သော)

တွင် အထက်လွှတ်တော်၏ ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာသည် အောက်လွှတ်တော်အနေဖြင့် အထက်လွှတ်တော်က တင်သွင်းသည့် ကြောင်းကျိုး ညီညွတ်သော ပြင်ဆင်ချက်များကို လက်သင့်ခံစေရန် တွန်းအားဖြစ်စေနိုင်ကာ ထို့ကြောင့်ပင် ချင့်ချင်ချိန်ချိန်နှင့် ညှိနှိုင်းအလျှော့ပေးမှုရှိလာအောင် အားပေးနိုင်ပါသည်။

၅.၅.၁။ ပုံမှန်လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် အောက်လွှတ်တော်က ပယ်ဖျက်ခြင်း

ဥပမာအနေနှင့် ဩစတြီးယားတွင် အောက်လွှတ်တော်ကအတည်ပြုပြီး အထက်လွှတ်တော်က ကန့်ကွက်သည့် သာမန်ဥပဒေကြမ်းများကို အောက်လွှတ်တော်က လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းတက်ရောက်လျှင် အထမြောက်သည့် အစည်းအဝေးတစ်ရပ်တွင် သာမန်လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပြီး အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည် (ဩစတြီးယားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၂)။

တောင်အာဖရိကတွင် ပြည်နယ်များ၏ အကျိုးစီးပွားအပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိသော ဥပဒေကြမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်းသော အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်မှုများကို အောက်လွှတ်တော်က သာမန်လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သည် (တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၅)။

ထိုကဲ့သို့သော နည်းလမ်းများက ရှေ့မတိုးသာ၊ နောက်မဆုတ်သာနှင့် အကျပ်စိုက်ခြင်းများကို ကာကွယ်ပေးနိုင်သော်လည်း အထက်လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြုရေးတွင် လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်း ပို၍ကန့်သတ်ခံထားရခြင်းမျိုး ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော အစီအမံများက အထက်လွှတ်တော်များကို ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုထက် အောက်လွှတ်တော်သို့ ဥပဒေကြမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဝေဖန်အကြံပြုချက်များ၊ ထောက်ခံချက်များပေးရသည့် သုံးသပ်အကြံပေးရေးအဖွဲ့တစ်ခုနှင့် ပို၍တူသွားစေနိုင်ပါသည်။

၅.၅.၂။ အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ထားသော လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် အောက်လွှတ်တော်က ပယ်ဖျက်ခြင်း

အချို့ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက်များကို အောက်လွှတ်တော်က ပယ်ဖျက်ရန်အတွက် အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ထားသော လူများစုဆန္ဒမဲကို လိုအပ်သည်။ တောင်အာဖရိက

အချို့ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက်များကို အောက်လွှတ်တော်က ပယ်ဖျက်ရန်အတွက် အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ထားသော လူများစုဆန္ဒမဲကို လိုအပ်သည်။

တွင် ပြည်နယ်များ၏ အကျိုးစီးပွားအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေကြမ်း တစ်ရပ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဖျန်ဖြေညှိနှိုင်းရေးကော်မတီက ကြားဝင်စေ့စပ်ပြီး နောက်၌ပင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား သဘောတူညီမှု မရရှိပါက အောက် လွှတ်တော်သည် ၎င်း၏လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ ထောက်ခံမဲ ရရှိပါက အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက်များကို ပယ်ချနိုင်သည် (တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၆ c)။

ဤကဲ့သို့သော စည်းမျဉ်းမျိုးက အောက်လွှတ်တော်အတွက် အငြင်းပွား ဥပဒေကြမ်းအပေါ် နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင်ရေးတွင် ပို၍အခက် တွေ့အောင် အထက်လွှတ်တော်က လုပ်ခွင့်ရစေသည်။ အထက်လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက်များကိုပယ်ချပြီး ဥပဒေကြမ်းကို အတည်ပြုနိုင်ရန်အတွက် အဓိက အင်အားကြီးပါတီ၊ သို့မဟုတ် ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့အနေဖြင့် အောက် လွှတ်တော်အတွင်းရှိ အတိုက်အခံအချို့၏ ထောက်ခံမှုကိုရရှိရန် လိုအပ်ခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းမျိုးနှင့် ပုံစံကွဲတစ်ခုကို အာဂျင်တီးနားတွင် တွေ့ရှိ ရသည်။ အာဂျင်တီးနားတွင် ဥပဒေကြမ်းများကို လွှတ်တော်နှစ်ခုအနက် တစ်ခုတွင် စတင်ရေးဆွဲလျှင် အခြားတစ်ခုတွင် ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် နည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးသည်။ ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် လွှတ်တော်က ပြင်ဆင် ချက်များပြုလုပ်ပါက မူလရေးဆွဲသော လွှတ်တော်ကဥပဒေကြမ်းကို ပြင်ဆင် ချက်များနှင့်အတူ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းနိုင်သလို အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပြင်ဆင် ချက်များကိုပယ်ချပြီး မူလအတိုင်းလည်း ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် လွှတ်တော်ကပြင်ဆင်ချက်များကို ၎င်း၏လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် မဲပေးထားခြင်းဖြစ်ပြီး မူလရေးဆွဲသည့် လွှတ်တော်သည် ဥပဒေကြမ်းကို ပြင်ဆင်ချက်များမပါဝင်ဘဲ မူလအတိုင်း အတည်ပြုလိုပါက ၎င်း၏လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ ထောက်ခံမဲ ကို လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်(အာဂျင်တီးနား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၇ ၊ ၈၁)။

၅.၆။ ဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်သော အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုး

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများစုတွင် အထက်လွှတ်တော်သို့ ပေးအပ်သော ဗီတို အာဏာအမျိုးအစားနှင့် ကျင့်သုံးသော အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများသည် ကိုင်တွယ်ရသည့် ဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်ပြီး အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်။ အထက်လွှတ်တော်များသည် ဖက်ဒရယ်အစီအစဉ်၊ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် တစ်နည်းနည်းဖြင့် သက်ရောက်မှု ရှိသော ဥပဒေကြမ်းများအပေါ်တွင် ပို၍အားကောင်းသောပုံစံရှိသည့် ဗီတို အာဏာ ပေးအပ်ခံရလေ့ရှိသည်။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား အငြင်းပွားမှုကို ကိုင်တွယ်ရန်၊ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းရန် ကျင့်သုံးသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှာမူ ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အကြောင်းအရာပေါ်မူတည်၍ အမျိုးမျိုးကွဲပြား နိုင်သည် (ဇယား ၂ ကို ကြည့်ပါ)။

လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ကြား အငြင်းပွားမှုကို ကိုင်တွယ်ရန်၊ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းရန် ကျင့်သုံးသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှာမူ ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အကြောင်းအရာပေါ်မူတည်၍ အမျိုးမျိုးကွဲပြားနိုင်သည်။

ဇယား(၂) - ဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်သော အထက်လွှတ်တော်၏ ဗီတိုအာဏာနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုး

	ဩစတြီးယား	ဂျာမနီ	တောင်အာဖရိက
ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများ	ပြည်နယ်ဥပဒေ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများကို ကန့်သတ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများအပေါ် အကြွင်းမဲ့ ဗီတိုအာဏာရှိသည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်များအကြား တာဝန်ဝတ္တရားများခွဲဝေခြင်းကို ပြောင်းလဲသည့် ပြင်ဆင်ချက်များကို လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီတိုင်း တွင် ဆန္ဒမဲ ၃ ပုံ ၂ ပုံ လိုအပ်သော အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် အတည်ပြု ရမည်(ပုဒ်မ ၄၄.၂)။ အထက်လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ နှင့် ရွေးချယ်ပုံကို ပြောင်းလဲသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများပေါ်တွင် အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာ ရှိသည်။ အထက်လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ နှင့် ရွေးချယ်ပုံ ပြင်ဆင်ရေးဥပဒေ ကြမ်းကို အောက်လွှတ်တော်တွင် ဆန္ဒမဲ ၃ ပုံ ၂ ပုံလိုအပ်သော အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် အတည်ပြုပြီး အထက်လွှတ်တော်တွင် နှစ်ထပ် ကွမ်း အများစုဆန္ဒမဲ (ဥပမာ - ၎င်း၏ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး ၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံနှင့် အနည်းဆုံး ပြည်နယ် ၄ ခုမှ ကိုယ်စားလှယ် အများစု၏ ဆန္ဒမဲ) ဖြင့်အတည်ပြု ရမည် (ပုဒ်မ ၃၅.၄)။	ဖက်ဒရယ်နယ်မြေများကို ပြည်နယ်များ (Länder) အဖြစ် ခွဲဝေခြင်း၊ ဥပဒေပြုလုပ်ငန်းစဉ် တွင် ပြည်နယ်များ၏ ပူးပေါင်း ပါဝင်မှုနှင့် လူသားဂုဏ်သိက္ခာ၊ ဒီမိုကရေစီ၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အမြင့်ဆုံးအာဏာ၊ ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများ နှင့် ဆက်စပ်သော အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပြင်ဆင်ခွင့် မရှိ(ပုဒ်မ ၇၉.၃)။ အခြားပြဋ္ဌာန်းချက်များအပေါ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်ချက် အတည်ပြုခြင်းကို အောက်လွှတ်တော်တွင် အကြွင်းမဲ့ (absolute) ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲနှင့် အထက် လွှတ်တော်တွင် သာမန် ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲတို့ဖြင့်သာ အတည်ပြုရမည် (ပုဒ်မ ၇၉.၂)။	စီရင်စုများ၏ နယ်နိမိတ်များ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအပေါ် သက်ရောက်သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက် ဥပဒေကြမ်းများ၊ သို့မဟုတ် အထက်လွှတ်တော်အပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသော ဥပဒေကြမ်းများ အပေါ်တွင် အကြွင်းမဲ့ဗီတို အာဏာရှိသည်။ စီရင်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသော ပြင်ဆင်ချက် ဥပဒေ ကြမ်းများအားလုံးသည် အောက် လွှတ်တော်တွင် ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲ၊ အထက် လွှတ်တော်တွင် စီရင်စု ၉ အနက် အနည်းဆုံး ၆ ခု၏ ထောက်ခံမှု လိုအပ်သည်(ပုဒ်မ ၇၄.၃ ခ)။

ဇယား(၂) - ဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်သော အထက်လွှတ်တော်၏ ဗီတိုအာဏာနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုး (အဆက်)

	ဩစတြီးယား	ဂျာမနီ	တောင်အာဖရိက
ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှု မရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများ	ဗီတိုအာဏာမရှိ ပုံမှန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို အတည်ပြုရန် အောက် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အနည်းဆုံး ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း တက်ရောက်သော အစည်းအဝေးတွင် ၃ ပုံ ၂ ပုံအများစုဆန္ဒမဲ လိုအပ်သည်(ပုဒ်မ ၄၄.၁)။ အခြေခံစည်းမျဉ်းများ (ဥပမာ - ဒီမိုကရေစီ၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ သမ္မတစနစ်၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ အာဏာခွဲဝေရေး)ကို သက်ရောက်သော အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို အတည်ပြုရန် အောက် လွှတ်တော်၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံအများစု ဆန္ဒမဲနှင့် ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲတွင် အတည်ပြုမှုတို့ လိုအပ်သည်(ပုဒ်မ ၄၄.၂)။	အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက် အတည်ပြုရန် အောက် လွှတ်တော်တွင် အကြွင်းမဲ့ ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲနှင့် အထက် လွှတ်တော်တွင် သာမန် ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲ တို့လိုအပ်သည်(ပုဒ်မ ၇၉.၂)။	ဗီတိုအာဏာမရှိ စီရင်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှု မရှိသော အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင် ချက်တစ်ရပ်ကို အတည်ပြုရန် အထက်လွှတ်တော်၏ ထောက်ခံမှု မလိုအပ်ပါ(ပုဒ်မ ၇၄.၃ က)။ ခြွင်းချက်များ - • အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ ကြမ်း ပြင်ဆင်ချက်များအပေါ် တွင် အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာရှိ သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ပြင်ဆင် ချက်များအတွက် အောက် လွှတ်တော်၏ ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲနှင့် အထက် လွှတ်တော်တွင် စီရင်စု ၆ ခု ၏ ထောက်ခံမှု တို့လိုအပ် သည်(ပုဒ်မ ၇၄.၂)။ • လူသားဂုဏ်သိက္ခာ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ အမြင့်ဆုံး အာဏာ၊ လူမျိုးရေးမခွဲခြား ရေး၊ အရွယ်ရောက်ပြီးသူ အားလုံး ရွေးကောက်ပွဲများ တွင် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်တို့ အတွက် စည်းမျဉ်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသော ပြင်ဆင်ချက် များအပေါ်တွင် အကြွင်းမဲ့ ဗီတိုအာဏာရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ပြင်ဆင်ချက် များအတွက် အောက် လွှတ်တော်တွင် ၄ ပုံ ၃ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲနှင့် အထက် လွှတ်တော်တွင် စီရင်စု ၉ ခုအနက်မှ အနည်းဆုံး ၆ ခု၏ ထောက်ခံမှုတို့ လိုအပ် သည်(ပုဒ်မ ၇၄.၁)။

ဇယား(၂) - ဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်သော အထက်လွှတ်တော်၏ ဗီတိုအာဏာနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုး (အဆက်)

	ဩစတြီးယား	ဂျာမနီ	တောင်အာဖရိက
ဘဏ္ဍာငွေ အရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်း	ဗီတိုအာဏာမရှိ ဘက်ဂျက်ကို အောက်လွှတ်တော်တွင်သာ ဆွေးနွေးအတည်ပြုသည်။ အထက်လွှတ်တော်သည် ဘက်ဂျက်ဆိုင်ရာကိစ္စများတွင် ဝင်ရောက်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်မရှိပါ (ပုဒ်မ ၄၂ က)။	အောက်လွှတ်တော်က ပယ်ဖျက်နိုင်သော ဘက်ဂျက်ဥပဒေ (တစ်နှစ်တာအတွက် ဖက်ဒရယ်အဆင့် ရငွေနှင့် အသုံးစရိတ်ကို ဆုံးဖြတ်သည့်) အပေါ်တွင် ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သော ဗီတိုအာဏာ (ပုဒ်မ ၇၇၊ ၇၈၊ ၁၁၀)။	အောက်လွှတ်တော်က သာမန်အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သော ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ(ပုဒ်မ ၇၇၊ ၇၄)။
ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေကြမ်းများ	ပြည်နယ်များ (Länder)၏ အခွင့်အာဏာအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီစာချုပ်များ အပေါ်တွင် အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာ ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့သော စာချုပ်တစ်ရပ်ကို အတည်ပြုရန် လွှတ်တော်တစ်ရပ်စီတိုင် ၃ ပုံ ၂ ပုံအများစု ဆန္ဒမဲရယူရန်လိုအပ်သည် (ပုဒ်မ ၅၀)။	(အများအခေါ်)"သဘောတူညီမှုရယူရန်လိုသော ဥပဒေကြမ်းများ" အပေါ် အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာ ရှိသည်။ "သဘောတူညီမှုရယူရန် လိုသော ဥပဒေကြမ်းများ"ကို အခြေခံဥပဒေအတွင်း နေရာအနှံ့တွင် တွေ့ရှိရပြီး အဓိကအားဖြင့် ပြည်နယ်များအတွက် ဘဏ္ဍာရေးသက်ရောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များကြား ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်ခွဲဝေမှု အပြောင်းအလဲရှိသော လွှတ်တော်မှ အတည်ပြုသည့် ဥပဒေများ(ပုဒ်မ ၁၀၅-၃၊ ၁၀၄ က)နှင့် ပြည်နယ်များက ဖက်ဒရယ်ဥပဒေတစ်ရပ် ဖော်ဆောင်သောအခါတွင် လိုက်နာရမည့် စီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် စတက်ကျူဥပဒေများ(ပုဒ်မ ၈၆) ပါဝင်သည်။	အောက်လွှတ်တော်က ၃ ပုံ ၂ ပုံအများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သော ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ(ပုဒ်မ ၇၆)။

ဇယား(၂) - ဥပဒေကြမ်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်သော အထက်လွှတ်တော်၏ ဗီတိုအာဏာနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုး (အဆက်)

	ဩစတြီးယား	ဂျာမနီ	တောင်အာဖရိက
ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှု မရှိသော ဥပဒေကြမ်းများ	အောက်လွှတ်တော်က သာမန် အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သော ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ (ပုဒ်မ ၄၂)။	အောက်လွှတ်တော်က အကြွင်းမဲ့ အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သော (အကယ်၍ အထက် လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက် သည် သာမန်အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ကန့်ကွက်ခြင်း ဖြစ်ပါက) ဆိုင်းငံ့ ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ (ပုဒ်မ ၇၇.၄ ၊ ၇၈)။ အောက်လွှတ်တော်က ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သော (အကယ်၍ အထက် လွှတ်တော်၏ ကန့်ကွက်ချက် သည် ၃ ပုံ ၂ ပုံ အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ကန့်ကွက်ခြင်း ဖြစ်ပါက) ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ (ပုဒ်မ ၇၇.၄၊ ၇၈)။	အောက်လွှတ်တော်က သာမန် အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သော ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ (ပုဒ်မ ၇၄)။

အရင်းမြစ် ။ ။ စာရေးသူသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပရောဂျက်မှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ကိုယ်တိုင် လေ့လာဆန်းစစ်ကာ ကောက်နုတ်ထားသည်။ <<https://www.constituteproject.org>>, accessed 1 December 2022.

အခန်း (၆)

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများရှိ အထက်လွှတ်တော် နမူနာများ

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများစုနီးပါးတွင် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ထားရှိကြသော်လည်း အထက်လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် သိသိသာသာ ကွဲပြားကြသည်။ မတူညီသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများမှ အထက်လွှတ်တော်များကို ဇယား ၃ တွင် နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြထားသည်။

ဇယား (၃) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ

နိုင်ငံ	အထက်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်တမ်း	ဗီတိုအာဏာများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
အာဂျင်တီးနား သမ္မတစနစ် Global State of Democracy (GSoD) အုပ်ချုပ်ရေး အမျိုးအစား- အလယ် အလတ် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်း ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - စီရင်စု ၂၃ ခု လူဦးရေ - ၄၅.၈ သန်း	အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၇၂ ဦး - တစ်ဦးထက်ပို၍ ရွေးကောက်တင်မြှောက်နိုင်သော မဲဆန္ဒနယ် စီရင်စုတစ်ခုစီမှ ၃ ဦးစီ(သာတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုမှု) နှင့် မြို့တော်ဗျူနီအေရီးစ်မှ ၃ ဦး ရွေးကောက်ပြီး - အားလုံးကို မဲအများဆုံးရသော နိုင်ငံရေးပါတီသည် ကိုယ်စားလှယ် နှစ်နေရာရရှိပြီး ဒုတိယမဲ အများဆုံးရသောသူသည် ကိုယ်စားလှယ် တစ်နေရာရရှိသော အများစုဆန္ဒမဲ (majority plurality vote) ဖြင့် တိုက်ရိုက် တင်မြှောက်သည်။ ပြည်နယ်တစ်ခုစီတွင် မဲအများဆုံးရရှိသော ပါတီက ကိုယ်စားလှယ် ၂ နေရာ ရရှိပြီး ဒုတိယမဲ အများဆုံးရရှိသော ပါတီက ကိုယ်စားလှယ် ၁ နေရာ ရရှိသည်။ ၆ နှစ်သက်တမ်း၊ ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၁ ကို ၂ နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် ရွေးကောက် တင်မြှောက်သည်။	လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးတွင် ဥပဒေပြုမှုကြမ်း များအပေါ် ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သော ဗီတို အာဏာရှိပြီး ထိုဗီတိုအာဏာကို အကြွင်းမဲ့ လူများစု၊ သို့မဟုတ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစု ဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သည်။ အာဂျင်တီးနား တွင် ဥပဒေကြမ်းများကို လွှတ်တော်နှစ်ခု အနက် တစ်ခုတွင်စတင်ရေးဆွဲလျှင် အခြားတစ်ခုတွင် ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် နည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးသည်။ ပြန်လည် သုံးသပ်သည့် လွှတ်တော်က ပြင်ဆင်ချက် များပြုလုပ်ပါက မူလရေးဆွဲသော လွှတ်တော်က ဥပဒေကြမ်းကို ပြင်ဆင်ချက် များနှင့်အတူ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းနိုင်သလို အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပြင်ဆင်ချက်များကို ပယ်ချပြီး မူလအတိုင်းလည်း ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် လွှတ်တော်က ပြင်ဆင်ချက်များကို ၎င်း၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် မဲပေးထားခြင်းဖြစ်ပါက မူလ ရေးဆွဲသည့် လွှတ်တော်သည် ဥပဒေကြမ်း ကို ပြင်ဆင်ချက်များမပါဝင်ဘဲ မူလအတိုင်း အတည်ပြုလိုပါက ၎င်း၏လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၂ ပုံ၏ ထောက်ခံမဲကို လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။

၂ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ပုံစံ အမျိုးအစားခွဲခြားမှုကို International IDEA, Global State of Democracy Indices, International IDEA database (Stockholm: International IDEA 2021), <<https://www.idea.int/gsod-indices/democracy-indices>> , accessed 23 November 2022 ပေါ်တွင်အခြေခံထားပါသည်။

ဇယား (၃) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ (အဆက်)

နိုင်ငံ	အထက်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်တမ်း	ဗီတိုအာဏာများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
ဩစတြေးလျ ပါလီမန်စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ် GSD အုပ်ချုပ်ရေး အမျိုး အစား - မြင့်မားသော ဒီမိုကရေစီစံနှုန်း ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ- ပြည်နယ် ၆ ခုနှင့် ပြည်မ နယ်မြေ ၂ ခု လူဦးရေ - ၂၅.၇ သန်း	အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၇၆ ဦး၊ ပြည်နယ်တစ်ခုစီမှ ၁၂ ဦးစီ(သာတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုစနစ်)နှင့် ပြည်မနယ်မြေ ၁ ခုစီမှ ၂ ဦးစီ၊ ကိုယ်စားလှယ်အားလုံးကို တစ်ဦးထက်မက ရွေးချယ်သော မဲဆန္ဒနယ်များမှ အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက် တင်မြှောက်သည်။ ပြည်နယ်တစ်ခုစီတွင် အထက်လွှတ်တော်မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုစီ ပါဝင်ပြီး ထိုမဲဆန္ဒနယ်မှ ပါတီဗဟိုပြု အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးစီ ရွေးကောက်သည်။ ၆ နှစ်သက်တမ်း၊ ၂ ကြိမ်မျှက်သိမ်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်အညီ ၃ နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် ကိုယ်စားလှယ် ထက်ဝက်ကို ရွေးချယ်သည်။	ဥပဒေပြုခြင်းအားလုံးအပေါ်တွင် အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာရှိသည်။ သို့သော် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမျှက်သိမ်းသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ပူးတွဲ အစည်းအဝေးထိုင်၍ ညှိနှိုင်းခြင်း နည်းလမ်းကို ဆက်လက် လုပ်ဆောင် နိုင်သည်။

ဇယား (၃) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ (အဆက်)

နိုင်ငံ	အထက်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်တမ်း	ဗီတိုအာဏာများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
ဩစတြီးယား ပါလီမန်သမ္မတစနစ် GSOD အုပ်ချုပ်ရေး အမျိုးအစား - အလယ် အလတ် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်း ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - ပြည်နယ် ၉ ခု လူဦးရေ - ၈.၉ သန်း	Bundesrat (ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ/ အထက်လွှတ်တော်) လူဦးရေအရွယ်အစားအရ ကိုယ်စားပြုမှု- လူဦးရေအထူထပ်ဆုံး ပြည်နယ်အတွက် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးမှ လူဦးရေအနည်းဆုံး ပြည်နယ်အတွက် ၃ ဦးအထိ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားသည်။ လက်ရှိ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၆၁ ဦး ပါဝင်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်အားလုံးကို ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော် က အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်အရ ရွေးကောက်သည်။ ပြည်နယ်လွှတ်တော် များတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ဒုတိယ အများဆုံးပါတီအတွက် အနည်းဆုံး ကိုယ်စားလှယ် ၁ နေရာ ပေးရသည်။ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ/အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်းတို့ကို ရွေးကောက်သည့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ သက်တမ်းအတိုင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်သည်(ဥပမာ - ပြည်နယ် အပေါ်မူတည်၍ ၅ နှစ် သို့မဟုတ် ၆ နှစ်)	ပြည်နယ်များ (ဒေသစိတ်)၏ ဥပဒေ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို ကန့်သတ်သည့် အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ် ကောင်စီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အခွင့်အာဏာ များအပေါ်သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေကြမ်းများနှင့် ပြည်နယ်အခွင့်အာဏာ များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့် နိုင်ငံ တကာသဘောတူစာချုပ်များ ခွင့်ပြုမှုတို့ အပေါ် အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာ။ ဘဏ္ဍာငွေ အရအသုံးနှင့်ဆိုင်သော အခြားဥပဒေကြမ်းများအပေါ် ဆိုင်းငံ့ထား နိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ(ပထမလွှတ်တော်က ရိုးရိုးလူများစု ဆန္ဒမဲဖြင့် ဤဗီတိုအာဏာကို ပယ်ချနိုင်သည်) ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းကို ပထမလွှတ်တော်တွင်သာ ဆွေးနွေး အတည်ပြုသည်။
ကနေဒါ ပါလီမန်စည်းမျဉ်းခံ ဘုရင် စနစ် GSOD အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုး အစား - မြင့်မားသော ဒီမိုကရေစီ စံနှုန်း ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - စီရင်စု ၁၀ ခုနှင့် ပိုင်နက် နယ်မြေ အစုအဖွဲ့ ၃ ခု လူဦးရေ - ၃၈.၂ သန်း	အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် - ၁၀၅ ဦး - တိုင်းဒေသ (စီရင်စုများ အစုအဝေး)တစ်ခုစီမှ ၂၄ ဦးစီ နှင့် Newfoundlandမှ ၆ ဦး၊ ပိုင်နက်နယ် မြေအစုအဖွဲ့ ၃ ခုမှ တစ်ခုလျှင် ၁ ဦးစီ။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ခန့်အပ်။ အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် အငြိမ်းစားယူရန် သတ်မှတ်ထားသည့် အသက် ၇၅ နှစ် မတိုင်မချင်း တာဝန် ထမ်းဆောင်သည်။	ဥပဒေကြမ်းများအပေါ်တွင် အကြွင်းမဲ့ဗီတို အာဏာရှိသည်။ သို့သော် အုပ်ချုပ်ရေး ပိုင်းက ခန့်အပ်ထားသော ကိုယ်စားလှယ် များဖြစ်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီနည်းကျတရားဝင်မှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဗီတိုအာဏာကို ကျင့်သုံးမှု မရှိသလောက်နည်းပါးသည်။

ဇယား (၃) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ (အဆက်)

နိုင်ငံ	အထက်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်တမ်း	ဗီတိုအာဏာများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
အီသီယိုးပီးယား ပါလီမန်သမ္မတစနစ် GSoD အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုးအစား - ပေါင်းစပ်အုပ်ချုပ်မှု ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ- တိုင်း ၁၁ တိုင်းနှင့် အထူးဖွဲ့စည်းထားသော မြို့ ၂ မြို့ လူဦးရေ - ၁၁၇.၈ သန်း	ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၁၃၅ ဦး (ခန့်မှန်းခြေ) - နိုင်ငံ၊ နိုင်ငံသားနှင့် ပြည်သူ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ အစုအဖွဲ့တစ်ခုစီသည် အထက်လွှတ်တော်တွင် အနည်းဆုံး ကိုယ်စားလှယ် ၁ ဦး ကိုယ်စားပြုခွင့်ရကြပြီး လူဦးရေ ၁ သန်းလျှင် ကိုယ်စားလှယ် ၁ နေရာနှုန်း ထပ်မံကိုယ်စားပြုခွင့်ရသည်။ ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက်ကို ပုံသေသတ်မှတ်မထားဘဲ အစုအဖွဲ့တစ်ခုစီ၏ လူဦးရေအရွယ်အစား ပြောင်းလဲမှုပေါ်မူတည်၍ အပြောင်းအလဲရှိသည်။ ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ်ကောင်စီ ၉ ခုမှ တဆင့်ရွေးကောက်သည့်နည်းဖြင့်ရော ပြည်နယ်ကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ပြည်သူများမှ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်သည့်နည်းဖြင့်ပါ ရွေးကောက်သည်။ ၅ နှစ်သက်တမ်း	တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ဖွဲ့စည်းပုံကြောင့် အီသီယိုးပီးယား အထက်လွှတ်တော်သည် ပုံမှန်မဟုတ်သော တာဝန်ဝတ္တရားများ ထမ်းဆောင်ရသည်။ ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်သည် ပုံမှန်ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မပါဝင်ပေ။ ယင်းအစား အခြေခံဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာနှင့် အစိုးရဌာနတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကြား အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းခြင်း၊ ပူးပေါင်းကောက်ခံသော အခွန်ရင်းမြစ်များမှ ရရှိလာသည့် ဝင်ငွေများကို ခွဲခြမ်းခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ပြည်နယ်များသို့ ပေးအပ်ဖွယ်ရာ ရှိသည့် ထောက်ပံ့ငွေများကို ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်းတို့အတွက် တာဝန်ရှိသည်။

ဇယား (၃) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ (အဆက်)

နိုင်ငံ	အထက်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်တမ်း	ဗီတိုအာဏာများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
ဂျာမနီ ပါလီမန်သမ္မတစနစ် GSoD အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုးအစား - မြင့်မားသော ဒီမိုကရေစီစနစ် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - ပြည်နယ် ၁၆ ခု လူဦးရေ - ၈၃ သန်း	ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ ခန့်မှန်းခြေ ကိုယ်စားလှယ် ၆၀ ခန့် စီရင်စုအစိုးရ ကိုယ်စားလှယ်များကို အစုလိုက်အနေဖြင့် မဲပေးရွေးချယ် သည်။ လူဦးရေအပေါ်မူတည်ပြီး မဲပေးသည့်စနစ် ဖြစ်ပြီး လူဦးရေအများဆုံး ပြည်နယ်အတွက် ၃ မဲ မှ အနည်းဆုံးပြည်နယ်အတွက် ၁ မဲ အထိ အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်။ (စီရင်စု/ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ကာလ အပိုင်းအခြားပေါ်တွင် အခြေခံ၍) ပုံသေ မရှိသော သက်တမ်း	ထပ်တူပြုဥပဒေအာဏာများနှင့် လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံး၏ အတည်ပြုမှုလိုအပ်သော စီရင်စုများက အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် ဥပဒေကြမ်းများနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေကြမ်းများအပေါ် အကြွင်းမဲ့ဗီတို အာဏာ။ ပုံမှန် ဥပဒေကြမ်းများအပေါ် ဆိုင်းငံ့ထား နိုင်သော ဗီတိုအာဏာ။ ဤဗီတိုအာဏာကို အောက်လွှတ်တော်က သတ်မှတ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီသော လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင် သည်။ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီက အကြွင်းမဲ့ လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ကျင့်သုံးသော ဗီတို အာဏာကို အောက်လွှတ်တော်က အကြွင်းမဲ့ လူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် သာပယ်ချနိုင်ပြီး၊ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီက ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစု ဆန္ဒမဲဖြင့်ကျင့်သုံးသော ဗီတိုအာဏာကို အောက်လွှတ်တော်က ၃ ပုံ ၂ ပုံ လူများစု ဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သည်။
အိန္ဒိယ ပါလီမန်သမ္မတစနစ် GSoD အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုးအစား - အလယ်အလတ် ဒီမိုကရေစီစနစ် ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - ပြည်နယ် ၂၈ ခုနှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ ၉ ခု လူဦးရေ - ၁.၃ ဘီလျံ	Rajya Sabha (ပြည်နယ်ကောင်စီ) အများဆုံး ကိုယ်စားလှယ် ၂၅၀ ဦး - သမ္မတက ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးခန့်အပ်ပြီး ကျန်ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ်နှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ လွှတ်တော်များက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်။ ပြည်နယ်များ၏ လူဦးရေပေါ်မူတည်သည့် ကိုယ်စားပြုစနစ် - လူဦးရေအများဆုံး ပြည်နယ်အတွက် ၃၁ ဦးမှ အနည်းဆုံး ပြည်နယ် အတွက် ၁ ဦးအထိ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားသည်။ ၆ နှစ်သက်တမ်း	ဥပဒေကြမ်းများအားလုံးအပေါ် ပူးတွဲ အစည်းအဝေးများတဆင့် ကျော်လွှား နိုင်သော ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ။ ဘဏ္ဍာငွေအရသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းများ အပေါ် ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ။ ဤဗီတိုအာဏာကို အောက်လွှတ်တော်က သာမန်အများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သည်။

ဇယား (၃) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ (အဆက်)

နိုင်ငံ	အထက်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်တမ်း	ဗီတိုအာဏာများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
နီပေါ ပါလီမန်သမ္မတစနစ် GSD အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုးအစား - အလယ်အလတ် ဒီမိုကရေစီ စံနှုန်း ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - စီရင်စု ၇ ခုနှင့် ဖက်ဒရယ် မြို့တော်နယ်မြေ ၁ ခု လူဦးရေ - ၂၉.၆ သန်း	အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၅၉ ဦး - (စီရင်စုဥပဒေပြု လွှတ်တော်များမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကျေးရွာကောင်စီများ၏ ဥက္ကဋ္ဌများနှင့် ဥက္ကဋ္ဌများ၊ မြို့နယ်စီမံကိန်းမှ မြို့တော်ဝန်များနှင့် ဒုတိယမြို့တော်ဝန်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသော) ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရေးအဖွဲ့သည် စီရင်စုတစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ် ၈ ဦး စီ ရွေးကောက်ပြီး သမ္မတ ၈ ဦးခန့်အပ်သည်။ ၆ နှစ်သက်တမ်း၊ ၂ နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၁ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်။	ဥပဒေကြမ်းများအားလုံးအပေါ် ပူးတွဲ အစည်းအဝေးများတစ်ဆင့် ကျော်လွှားနိုင်သော ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ။ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းများအပေါ်တွင် ဗီတိုအာဏာ မရှိ။
နိုင်ဂျီးရီးယား သမ္မတစနစ် GSD အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုးအစား - ပေါင်းစပ်အုပ်ချုပ်မှု ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - ပြည်နယ် ၃၆ ခု လူဦးရေ - ၂၁၁.၄ သန်း	အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၁၀၉ ဦး - ပြည်နယ်တစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ် ၃ ဦးစီနှင့် ဖက်ဒရယ် မြို့တော်နယ်မြေမှ ၁ ဦး အထက်လွှတ်တော်အမတ်များကို မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုလျှင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးသာ ရွေးကောက်သော မဲဆန္ဒနယ်များမှနေပြီး အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် ရွေးကောက်သည်။ ၄ နှစ်သက်တမ်း	ဥပဒေကြမ်းများအားလုံးအပေါ် ပူးတွဲ ကော်မတီများမှတစ်ဆင့် မတိုးသာ၊ မဆုတ်သာအခြေအနေများကို ကျော်လွှားနိုင်သော အကြွင်းမဲ့ အာဏာ။ အသုံးစရိတ် လျာထားချက်နှင့် အခွန်ကောက်ခံမှု ဥပဒေကြမ်းများ အပေါ် ပူးတွဲ အစည်းအဝေးများမှတစ်ဆင့် ကျော်လွှားနိုင်သော ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ။

ဇယား (၃) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ (အဆက်)

နိုင်ငံ	အထက်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်တမ်း	ဗီတိုအာဏာများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
တောင်အာဖရိက ပါလီမန်သမ္မတစနစ် GSOD အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုးအစား - အလယ်အလတ် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်း ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - စီရင်စု ၉ ခု လူဦးရေ - သန်း ၆၀	စီရင်စုများ၏ အမျိုးသားကောင်စီ မဲပေးကိုယ်စားလှယ် ၉၀ ဦး - စီရင်စုတစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ် ၁၀ ဦး ပါဝင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့ (ညီတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုမှု) စီရင်စုဥပဒေပြုလွှတ်တော်များမှ ရွေးကောက်သော ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့များနှင့် စီရင်စုအုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ခန့်အပ်သော ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့များ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းသည်။ ဒေသအစိုးရကို ကိုယ်စားပြုသည့် မဲပေးပိုင်ခွင့်မရှိသော ကိုယ်စားလှယ် ၁၀ ဦး ၅ နှစ်သက်တမ်း	ဥပဒေအမျိုးအစားပေါ်မူတည်၍ ဗီတိုအာဏာကလည်း အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည် (အသေးစိတ်ကို အထက်ပါ ဇယား ၂ တွင် ကြည့်ပါ)။ စီရင်စုများ၏ နယ်နိမိတ်များ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအပေါ် သက်ရောက်သော အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက် ဥပဒေကြမ်းများ၊ သို့မဟုတ် အထက်လွှတ်တော်အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေကြမ်းများအပေါ်တွင် အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာ။ စီရင်စုများအပေါ်သက်ရောက်မှုရှိသော ပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေကြမ်းများအားလုံးသည် အောက်လွှတ်တော်တွင် ၃ ပုံ ၂ ပုံအများစုဆန္ဒမဲ၊ အထက်လွှတ်တော်တွင် စီရင်စု ၉ အနက် အနည်းဆုံး ၆ ခု၏ ထောက်ခံမှု လိုအပ်သည် (ပုဒ်မ ၇၄.၃ ခ)။ စီရင်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ဥပဒေကြမ်းများအပေါ် ဗီတိုအာဏာမရှိ။ စီရင်စုများကို သက်ရောက်မှုရှိသည့် ဥပဒေကြမ်းများအပေါ် ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သော ဗီတိုအာဏာ။ ဤဗီတိုအာဏာကို အောက်လွှတ်တော်က ၃ ပုံ ၂ ပုံလူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သည် (ပုဒ်မ ၇၆)။ စီရင်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိသည့် ဥပဒေကြမ်းများအပေါ် ဆိုင်းငံ့ထားနိုင်သည့် ဗီတိုအာဏာ။ ဤဗီတိုအာဏာကို အောက်လွှတ်တော်က ရိုးရိုးလူများစုဆန္ဒမဲဖြင့် ပယ်ချနိုင်သည် (ပုဒ်မ ၇၄)။

ဇယား (၃) - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုများရှိ အထက်လွှတ်တော်များ (အဆက်)

နိုင်ငံ	အထက်လွှတ်တော်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်တမ်း	ဗီတိုအာဏာများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု သမ္မတစနစ် GSOD အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုးအစား - မြင့်မားသော ဒီမိုကရေစီစံနှုန်း ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ - ပြည်နယ် ၅၀ လူဦးရေ - ၃၃၁.၈ သန်း	အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ (၁၀၀) - ပြည်နယ် တစ်ခုလျှင် ၂ ဦးစီ (ညီတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုမှု စနစ်) တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်မှု - အထက်လွှတ်တော်အမတ်များ အားလုံးကို အချိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်ဖြင့် တိုက်ရိုက် ရွေးကောက်သည်။ ခြွင်းချက်အနေဖြင့် အလက်စကာနှင့် မိန်းပြည်နယ်တို့တွင် အထက်လွှတ်တော်အမတ်များကို အဆင့် သတ်မှတ်ရွေးချယ် မဲပေးစနစ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ပြီး ဂျော်ဂျီယာ ပြည်နယ်တွင်မူ နှစ်ကျော့ပြန်စနစ်ဖြင့် ရွေးကောက်သည်။ ၆ နှစ်သက်တမ်း၊ ကိုယ်စားလှယ် ၃ ပုံ ၁ ပုံကို ၂ နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် ရွေးကောက် တင်မြှောက်သည်။	အကြွင်းမဲ့ဗီတိုအာဏာ (ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် ပေးပို့ ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ဖျန်ဖြန်ညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီတို့ဖြင့် အဖြေရှာနိုင်သည်)

အရင်းမြစ် ။ ။ စာရေးသူသည် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ လူဦးရေဒေတာအချက်အလက် <<https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>>, accessed 1 December 2022 ၊ International IDEA ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းလေ့လာဆန်းစစ်ချက်မှ အုပ်ချုပ်ရေးအမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း <<https://www.idea.int/gsodindices/democracy-indices>>, accessed 1 December 2022 နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်မှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ <<https://www.constituteproject.org>>, accessed 1 December 2022 တို့ကို ကိုယ်တိုင်လေ့လာဆန်းစစ် ကောက်နုတ်ထားသည်။

ကိုးကားစာရင်း

- Abebe, A., *Removal of Presidents*, Constitution-Building Primer 23 (Stockholm: International IDEA, 2022), <<https://doi.org/10.31752/idea.2022.32>>
- Bisarya, S. and Noel, T., *Constitutional Negotiations: Dynamics, Deadlocks and Solutions*, Constiution Bref (Stockholm, International IDEA, 2021), <<https://doi.org/10.31752/idea.2021.42>>
- Böckenförde, M., *Constitutional Amendment Procedures*, Constitution-Building Primer 10 (Stockholm: International IDEA, 2014), <<https://www.idea.int/publications/catalogue/constitutional-amendment-procedures>>, accessed 7 November 2022
- Bulmer, E., *Bicameralism*, Constitution-Building Primer 2 (Stockholm: International IDEA, 2014), <<https://www.idea.int/publications/catalogue/bicameralism>>, accessed 7 November 2022
- , *Federalism*, Constitution-Building Primer 12 (Stockholm: International IDEA, 2015), <<https://www.idea.int/publications/catalogue/federalism>>, accessed 7 November 2022
- , *Emergency Powers*, Constitution-Building Primer 18 (Stockholm: International IDEA, 2018), <<https://doi.org/10.31752/idea.2018.29>>
- International IDEA, *State Voice and Representation in Central Decision Making* (Stockholm: International IDEA, 2020), unpublished
- , Global State of Democracy Indices, 2021, <<https://www.idea.int/gsod-indices/democracy-indices>>, accessed 23 November 2022
- International IDEA, Inter-Parliamentary Union and Stockholm University, Gender Quotas Database, [n.d.], <<https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/country-overview>>, accessed 24 November 2022
- , *Atlas of Electoral Gender Quotas* (Stockholm: International IDEA, 2013), <<https://www.idea.int/publications/catalogue/atlas-electoral-gender-quotas>>, accessed 24 November 2022

- K. Le Roy and C. Saunders (eds), A Global Dialogue on Federalism, Volume 3: Legislative, Executive and Judicial Governance in Federal Countries (Montreal: McGill University Press, 2006), <<https://forumfed.org/document/a-global-dialogue-on-federalism-volume-3-legislative-executive-and-judicial-governance-in-federal-countries>>, accessed 10 December 2022

ကျေးဇူးတင်လွှာ

International IDEA မှ Adem Abebe၊ Sumit Bisarya၊ Marcus Brand နှင့် Nathalie Ebead တို့ကို သူတို့၏အရေးပါလှသော သုံးသပ်အကဲဖြတ်ပေးမှုအတွက် ကျေးဇူးအထူးတင်ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် International IDEA မှ Lisa Hagman ကိုလည်း ဤစာတမ်းပြုစုရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကြီးကြပ်ပေးမှုအတွက် ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

စာရေးသူအကြောင်း

Thibaut Noël သည် International IDEA ၏ Constitution-Building Programme မှ Associate Programme Officer (တွဲဖက်အစီအစဉ် အရာရှိ) တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ သူသည် အခြေခံဥပဒေ ပုံစံဒီဇိုင်းများ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှု တွင် ကျွမ်းကျင်နံ့စပ်သူဖြစ်ပြီး အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် နေရာအသီးသီးမှ ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများကို နည်းစနစ်ပိုင်း ပံ့ပိုးမှုများပေး နေသူလည်း ဖြစ်ပါသည်။ International IDEA တွင် မလုပ်ကိုင်မီက သူသည် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ အာရှရှိ ရွေးကောက်ပွဲ အကူအညီပေးရေးအစီအစဉ်များနှင့် အနောက်အာဖရိကရှိ ပဋိပက္ခ ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပါ သည်။

International IDEA အကြောင်း

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့ (International Institute for Democracy and Electoral Assistance - International IDEA) သည် လူသားအားလုံး၏ မျှော်မှန်းချက်လည်းဖြစ်၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုလည်း ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်သည့် ဒီမိုကရေစီ စနစ် ကမ္ဘာတစ်လွှားတွင် တိုးတက်ထွန်းကားရေးကို လုပ်ငန်းတာဝန်အဖြစ် ခံယူလျက် အစိုးရများအကြား ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စနစ်များ၊ လုပ်ငန်း စဉ်များကို အဆင့်အားလုံးတွင် တည်ဆောက်ရေး၊ အားကောင်းစေရေးနှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်းဖြင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပါသည်။ အဖွဲ့၏ မျှော်မှန်းချက်မှာ ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ လုပ်ဆောင်သူများနှင့် အဖွဲ့အစည်းစနစ်များသည် အများပါဝင်မှုနှင့် တာဝန်ယူ တာဝန်ခံမှုရှိလျက် ရေရှည်တည်တံ့ ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အားလုံးရရှိ ခံစားနိုင်သည့် ကမ္ဘာကြီးဖြစ်လာစေရေး ဖြစ်ပါသည်။

အဖွဲ့၏လုပ်ငန်း

အဖွဲ့အနေဖြင့် အဓိကနယ်ပယ်သုံးရပ်ဖြစ်သည့် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်း စဉ်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် နိုင်ငံရေး ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ကိုယ်စားပြုမှုတို့ကို အလေးပေးဆောင်ရွက်ပါသည်။ ဂျန်ဒါနှင့် အားလုံးပါဝင်မှု၊ ပဋိပက္ခအကဲဆတ်မှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ကို အဖွဲ့၏လုပ်ငန်းနယ်ပယ်အားလုံးတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားပါသည်။

International IDEA သည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းနှင့် ဒေသတစ်ဝန်း ဒီမိုကရေစီ လားရာများကို ဆန်းစစ်ချက်များ ပြုစုပေးပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ လုပ်ငန်းလုပ် ဝ်ဟန်ကျင့်စဉ်များဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ သိမှတ်ဖွယ်ရာများ ပြုစုထုတ်ဝေ ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသူများအတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ နည်းပညာအကူအညီနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် တည် ဆောက်ရေး စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ဒီမိုကရေစီ

တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အများပြည်သူ ဆွေးနွေးဖလှယ်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များအတွက် ဆွေးနွေးပွဲများ စီစဉ်ကျင်းပပေးပါသည်။

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ နယ်မြေဒေသများ

အဖွဲ့၏ ရုံးချုပ်သည် ဆွီဒင်နိုင်ငံ စတော့ဟုမ်းမြို့တွင် တည်ရှိပြီး ဒေသအဆင့်နှင့် နိုင်ငံအဆင့်ရုံးများကို အာဖရိက၊ အာရှပစိဖိတ်၊ ဥရောပ၊ လက်တင်အမေရိကနှင့် ကယ်ရစ်ဘီယန်ဒေသများတွင် ဖွင့်လှစ်ထားသည်။ International IDEA သည် ကုလသမဂ္ဂတွင် အမြဲတမ်းလေ့လာသူဖြစ်ပြီး ဥရောပသမဂ္ဂ (အီးယူ) အဖွဲ့အစည်း၏ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုမှုကို ခံယူရရှိထားသည်။

<<https://www.idea.int>>

International IDEA

စတွန်းစ်ဘောက်

SE- ၁၀၃၃၄၊ စတော့ဟုန်းမြို့

ဆွီဒင်နိုင်ငံ

ဖုန်းနံပါတ် - +၄၆၈ ၆၉၈၃၇၀၀

အီးမေးလ် - info@idea.int

ဝဘ်ဆိုဒ် - www.idea.int

ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အစိုးရအဆင့်အသီးသီးကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာခွဲဝေပေးသည့် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အစီအမံတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းပြည်၏ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများ (ဥပမာ - ပြည်နယ်၊ တိုင်း၊ စီရင်စု၊ ဒေသခွဲ (Länders) ဒေသစိတ်နယ်မြေ (Cantons) စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိသော နယ်နမိတ်ထင်ထင်ရှားရှား သတ်မှတ်ထားသည့် နယ်မြေဒေသများ)ကို အချို့သော မူဝါဒနယ်ပယ်များတွင် အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရရှိစေရန် အာမခံချက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြားသော အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်မှာ အတူတကွပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အတူတကွပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ ပြည်နယ်/ဒေသခွဲများသည် ဖက်ဒရယ်အဆင့်၊ သို့မဟုတ် ဗဟို(ပြည်ထောင်စု)အဆင့်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာ၌လည်း ကိုယ်စားပြုခွင့်၊ ပါဝင်ခွင့်ရခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအများစုတွင် ထိုသို့ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းကို ဖက်ဒရယ်(ပြည်ထောင်စု) အဆင့်၌ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်ထားရှိခြင်း (ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း) ဖြင့် ဖော်ဆောင်လေ့ရှိကြပြီး ထိုလွှတ်တော်နှစ်ရပ်အနက် ပြည်သူ့ (အောက်)လွှတ်တော်က ပြည်သူများကို ကိုယ်စားပြုကာ အမျိုးသား (အထက်) လွှတ်တော်က ပြည်နယ်၊ ဒေသများကို တစ်နည်း၊ တစ်ဖုံအားဖြင့် ကိုယ်စားပြုသည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု အားလုံးနီးပါးတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှစ်ရပ် ရှိကြသော်လည်း အမျိုးသား(အထက်) လွှတ်တော်၏ဖွဲ့စည်းပုံ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ သိသိသာသာကွဲပြားမှုရှိရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုလုံး အတိုင်းအတာတွင် အမျိုးသား(အထက်)လွှတ်တော်၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ မတူညီကြသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်စနစ်ပုံစံနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အရေးကြီးသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများအနေနှင့် အတူတကွပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်မှု ပေါ်ပေါက်စေရေးအတွက် အထက်လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်ပတ်သက်၍ သဘောတူညီမှု ရရှိရန်လိုအပ်ပြီး ကွဲပြားခြားနားသော အခြေခံဥပဒေဒီဇိုင်းအမျိုးမျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရန် လိုအပ်သည်။ ဤစာတမ်းတွင် အဓိကထား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် နည်းလမ်းများကို အလေးပေးဖော်ပြထားကာ ထိုမတူညီသော နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနှင့်ပတ်သက်ပြီး နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဆန်းမှုအပေါ် အခြေခံထားသည့် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်တစ်ရပ်ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ISBN : 978-91-7671-585-7 (PDF)

DOI : <https://doi.org/10.31752/idea.2022.63>